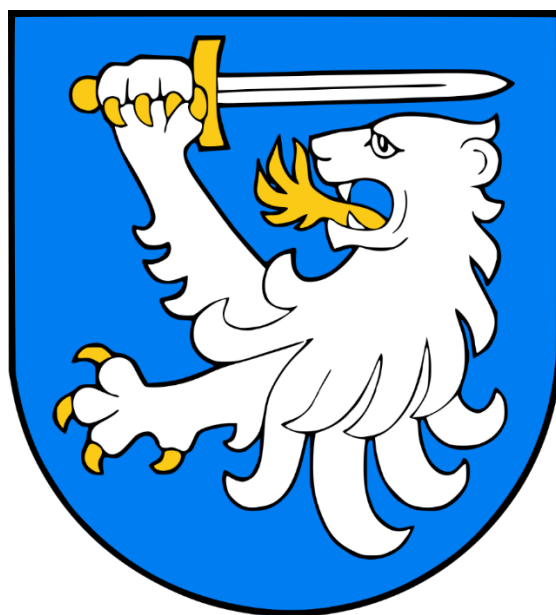

RAPORT Z BADANIA
DIAGNOZA LOKALNYCH
ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH
GMINA GORLICE 2020

Realizator raportu: Centrum Rozwoju Edukacji i Kompetencji INVEŚIS Polska,
ul. 3 maja 111a, 32-400 Myślenice

Spis treści

Spis treści	2
WSTĘP	5
Cel badania.....	5
Problematyka badania	6
Przebieg badania oraz metodologia	7
Charakterystyka próby badawczej	7
CZEŚĆ I	9
Ogólna charakterystyka gminy Gorlice	9
Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne	9
Zasoby w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej	10
CZEŚĆ II.....	23
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Gorlice.....	23
Cel badania.....	23
Grupa badawcza.....	23
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	26
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu	31
Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków.....	35
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym	37
Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów	40
Profilaktyka uzależnień.....	42
Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu.....	44
Zagrożenia internetowe.....	46
Formy spędzania czasu wolnego.....	48
CZEŚĆ III	52
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas VI szkół podstawowych.....	52
Cel badania.....	52
Grupa badawcza.....	52
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.....	53

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	60
Palenie papierosów	60
Picie alkoholu.....	63
Uczniowie wobec problemu narkomanii	65
Uczniowie a inne zagrożenia	69
Komputer i Internet w życiu uczniów	69
Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy.....	71
Spędzanie czasu wolnego.....	73
CZEŚĆ IV	74
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych	74
Cel badania.....	74
Grupa badawcza.....	74
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.....	75
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	80
Palenie papierosów	80
Picie alkoholu.....	84
Zażywanie narkotyków	90
Zażywanie dopalaczy.....	96
Młodzież a inne zagrożenia.....	98
Komputer i Internet w życiu uczniów	98
Młodzież a cyberprzemoc	99
Gry hazardowe	101
Spędzanie czasu wolnego.....	103
CZEŚĆ V.....	105
Przedstawienie wyników badania ankietowego w szkołach podstawowych w kontekście Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach	105
Grupa badawcza.....	105
Napoje alkoholowe	105
Zażywanie marihuany lub haszyszu	106

Zażywanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza.....	107
Problem dopalaczy	108
Gry hazardowe	109
CZEŚĆ VI	110
Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych	110
Grupa badawcza.....	110
Cel badania.....	110
Wyniki badania	110
CZEŚĆ VII.....	116
Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych.....	116
BIBLIOGRAFIA.....	128
Spis publikacji.....	128
Źródła internetowe	129
Spis wykresów	130
Spis tabel.....	135
Załącznik nr.1 Ankieta dla dorosłych mieszkańców gminy	136
Załącznik nr.2 Ankieta dla sprzedawców napojów alkoholowych.....	143
Załącznik nr.3 Ankieta dla uczniów klas 6 Szkół Podstawowych.....	145
Załącznik nr.4 Ankieta dla uczniów klas 7 i 8 Szkół Podstawowych.....	153

„Współcześnie zachodzące w świecie przemiany charakteryzują się niespotykaną dotąd skalą i dynamiką, a swoim zasięgiem obejmują niemal wszystkie dziedziny życia człowieka, w tym sferę jego działalności społecznej. Z jednej strony przeobrażenia te mają pozytywny wpływ na rozwój człowieka, z drugiej zaś niosą ze sobą realne powody do niepokoju. Wiele zagrożeń dla bezpieczeństwa społecznego wynika m.in. z destrukcji dotychczasowych modeli funkcjonowania społeczeństwa i rodziny. Poszczególne jednostki muszą zatem wykazać się elastycznością i akceptacją wobec zachodzących przemian. Ze względu na szczególne, towarzyszące im uwarunkowania, nie każdy jest w stanie odpowiednio zaadaptować się do nowopowstałych warunków, co w efekcie prowadzi do powstawania licznych problemów społecznych i pedagogicznych. Te z kolei przyczyniają się do zaburzeń harmonii życia społecznego, jak również mają negatywny wpływ na funkcjonowanie pojedynczych osób.”¹

Cel badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Gorlice.

Działania badawcze miały na celu:

- ◆ zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- ◆ uchwycenie czynników prowokujących do powstawania sytuacji problemowych;
- ◆ określenie skali oraz zakresu tych problemów;
- ◆ rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- ◆ propozycję rozwiązań / zmniejszenia negatywnych konsekwencji.

---

¹ <http://www.bookmarked.edu.pl/wspolczesne-problemy-spoeczne-i-pedagogiczne-konteksty-i-implikacje-tom-1/>

Problematyka badania

Badania ankietowe miały na celu analizę wybranych problemów społecznych.

W badaniu wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy- częstotliwość spożywania alkoholu, znajomość osób nadużywających napoje alkoholowe, rozpowszechnienie problemu nadużywania napojów alkoholowych w środowisku lokalnym;
2. problem nikotynowy- częstotliwość palenia, konsekwencje zdrowotne palenia papierosów;
3. problem narkotykowy- dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki, znajomość skutków zdrowotnych i prawnych używania substancji psychoaktywnych;
4. problem przemocy- występowanie przemocy domowej, znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy, postawy wobec stosowania kar cielesnych, znajomość instytucji pomocowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
5. problem uzależnień behawioralnych- uzależnienie od gier hazardowych.

W badaniu wśród uczniów uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy- częstotliwość spożywania, dostępność, znajomość osób pijących, znajomość instytucji pomocowych, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
2. problem nikotynowy- częstotliwość palenia, dostępność, znajomość osób palących, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
3. problem narkotykowy- częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki, znajomość konsekwencji zdrowotnych i prawnych z tytułu ich posiadania;
4. problem zażywania dopalaczy- częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających dopalacze, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
5. problem przemocy- perspektywa osoby doświadczającej przemocy oraz świadka przemocy, uczestnictwo w czynnym akcie przemocy, występowanie przemocy rówieśniczej i domowej;
6. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od komputera czy Internetu.

Ponadto badaniem zostali objęci także pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

W badaniu wśród pracowników punktów sprzedaży zostały poruszone takie kwestie, jak:

1. problem dostępu do substancji legalnych, w tym częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe i niepełnoletnie; prób zakupu papierosów, piwa bezalkoholowego o zawartości nieprzekraczającej 0,5% alkoholu i napojów energetyzujących przez nieletnich;
2. postawy osób będących w stanie silnego upojenia alkoholem;
3. częstotliwość przypadków sprzedaży papierosów, alkoholu i napojów energetyzujących nieletnim;
4. przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

Przebieg badania oraz metodologia

Niniejszy raport opiera się na wynikach badania ilościowego. Do przeprowadzenia badań wśród dorosłych mieszkańców i sprzedawców z punktów sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych wykorzystano metodę PAPI (ang. *Paper & Pen Personal Interview*) oraz ankietę w formie aplikacji internetowej.

W przypadku uczniów najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, bowiem wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o zachowaniu anonimowości i poufności, w związku z czym oddzielono dane odnośnie tożsamości pojedynczych badanych od informacji, jakich udzielili. Ponadto, ankietując uczniów za każdym razem uzyskiwano zgodę Dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce.

Charakterystyka próby badawczej

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych badania ankietowe przeprowadzono w trzech grupach respondentów zróżnicowanych pod względem zmiennych takich jak płeć, wiek, wykształcenie. Badania przeprowadzono w miesiącu lutym 2020 roku.

Dorośli mieszkańcy gminy

- badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 150 osób, w tym 123 kobiety i 27 mężczyzn

Uczniowie szkół

- 185 uczniów klas VI oraz 202 uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych; w tym 192 dziewczęta oraz 195 chłopców

Sprzedawcy napojów alkoholowych

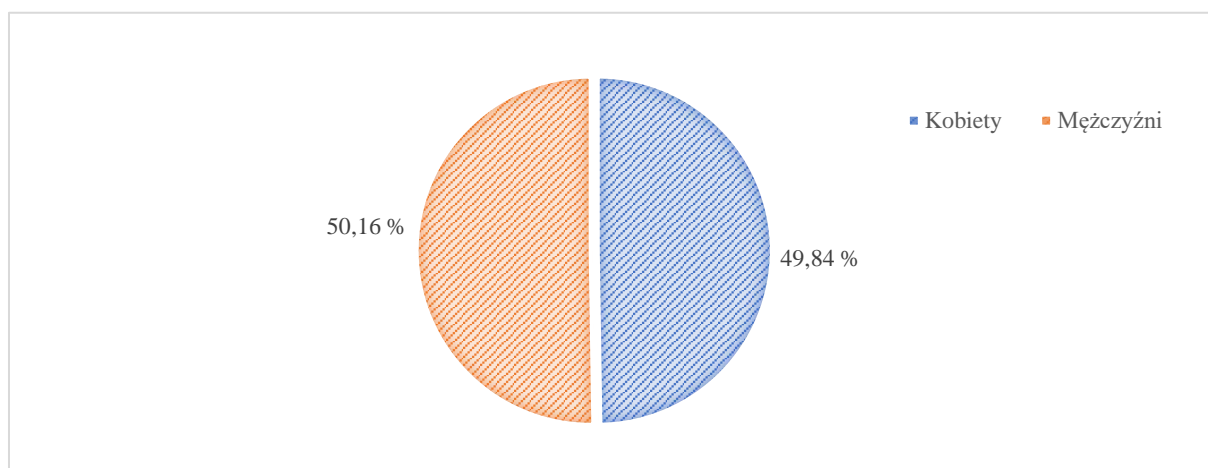
- badanie przeprowadzone wśród 30 sprzedawców napojów alkoholowych

Ogólna charakterystyka gminy Gorlice

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne

Gorlice to gmina wiejska, położona w południowo – wschodniej części województwa małopolskiego, należąca do powiatu gorlickiego. Powierzchnia gminy wynosi 103 km², w jej skład wchodzi 10 miejscowości: Bielanka, Bystra, Dominikowice, Klęczany, Kobylanka, Kwiatonowice, Ropica Polska, Stróżówka, Szymbark i Zagórzany.

Zgodnie z danymi na dzień 31 grudnia 2019 r. gmina Gorlice liczyła 17 369 mieszkańców; z czego 49,84 % stanowiły kobiety (8 656), a 50,16% mężczyźni (8 713).

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć - statystyki na koniec 2019 roku.

Liczba kobiet w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i młodsze) wynosiła 1320 osób, w wieku produkcyjnym (15 - 59 lat) 5277 osób, a w wieku poprodukcyjnym (60 lat i starsze) 2059 osób. Liczba mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 1450 osób, w wieku produkcyjnym 6186 osób, a w wieku poprodukcyjnym (65 lat i starsi) 1077 osób. Saldo migracji wyniosło 281. Liczba zgłoszeń zameldowania na pobyt stały wyniosła 304, a wymeldowania z pobytu stałego 23.

Na koniec 2019 roku w gminie odnotowano 190 urodzeń dzieci (83 dziewczynki i 107 chłopców). Gminę cechuje dodatni przyrost naturalny, który wyniósł 29. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,66 na 1000 mieszkańców. W tym samym czasie doszło do 161 zgonów (65 kobiet i 96 mężczyzn), co odpowiada 9,26 zgonom na 1000 mieszkańców.

Zasoby w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej

POMOC DLA OSÓB Z PROBLEMEM ALKOHOLEM I ICH RODZIN

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Gorlice.

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Gorlice.

Posiedzenia KRPA	2017	2018	2019
ogółem	13	16	18
ogólne posiedzenia Komisji	1	6	6
posiedzenia podkomisji interwencyjno- motywującej	9	9	10
przeprowadzono rozmowy	27	32	17
Kontrole w punktach sprzedaży napojów alkoholowych (liczba punktów)	21	5	10
postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych ogółem:	14	31	21
w tym postanowienia negatywne	0	0	0

Tabela 1. Posiedzenia KRPA.

W 2019 roku do Komisji wpłynęło:

- 25 wniosków o leczenie odwykowe,
- rozpoczęto 25 spraw,
- nie zlecono przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych,
- złożono 6 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

W 2018 roku do Komisji wpłynęło:

- 24 wnioski o leczenie odwykowe,
- rozpoczęto 24 sprawy,
- nie zlecono przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych,
- złożono 15 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

W 2017 roku do Komisji wpłynęło:

- 25 wniosków o leczenie odwykowe,
- rozpoczęto 25 spraw,
- nie zlecono przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych,
- złożono 8 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych i doświadczających przemocy:

- diagnozowanie zgłaszających się osób,
- motywowanie do pojęcia leczenia odwykowego,
- udzielanie poradnictwa psychologicznego, wspomaganie w konstruktywnym rozwiązywaniu problemów w związku z życiem w rodzinie alkoholowej, wskazywanie miejsc do odbycia terapii własnej.

Rok 2019:

Punkt konsultacyjny czynny był tylko w pierwszym kwartale 2019 roku. Jego działalność została zakończona po śmierci osoby zatrudnionej w tym punkcie.

Rok 2018:

W punkcie tym przeprowadzono 12 wywiadów środowiskowych w rodzinach, gdzie występują problemy alkoholowe i przemoc oraz udzielono porad dla:

- 33 osób uzależnionych od alkoholu,
- 53 osób współuzależnionych,
- 50 dzieci osób uzależnionych,
- 19 ofiar przemocy w rodzinie.

Rok 2017:

W punkcie tym przeprowadzono 18 wywiadów środowiskowych w rodzinach, gdzie występują problemy alkoholowe i przemoc oraz udzielono porad dla:

- 31 osób uzależnionych od alkoholu;
- 60 osób współuzależnionych;
- 54 dzieci osób uzależnionych;
- 19 ofiar przemocy w rodzinie.

Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży szkolnej:

W ramach realizacji Gminnego Programu samorządowe szkoły podstawowe i przedszkola realizowały działania wychowawcze w ramach szkolnych programów profilaktycznych, połączone z oddziaływaniami profilaktycznymi wśród młodych ludzi.

Rok 2019:

- 1) Organizacja programów profilaktyczno – edukacyjnych oraz innych działań, w tym:
  - organizacja 2 spektakli profilaktycznych z udziałem 140 uczniów, warsztatów profilaktycznych i prelekcji z udziałem 170 uczniów Szkoły Podstawowej w Ropicy Polskiej oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 30 uczniów;
  - organizacja 2 spektakli profilaktycznych z udziałem 216 uczniów, zajęć profilaktycznych dla 56 uczniów Szkoły Podstawowej w Kobylance oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 83 uczniów;
  - organizacja rekomendowanego programu profilaktycznego Unplugged z udziałem 26 uczniów i 2 nauczycieli oraz warsztatów profilaktyczno – edukacyjnych dla 67 uczniów Szkoły Podstawowej w Dominikowicach oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 45 uczniów;
  - organizacja trzech spektakli profilaktycznych z udziałem łącznie 178 uczniów, organizacja programu profilaktycznego i warsztatów profilaktycznych dla 238 uczniów, szkoleń dla nauczycieli Szkoły Podstawowej w Bystrej oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 55 uczniów;
  - organizacja przez Szkołę Podstawową w Szymbarku Gali Profilaktyczno – Edukacyjnej z udziałem 650 uczniów, dwóch spektakli profilaktycznych z udziałem 181 uczniów, warsztatów z pedagogiem szkolnym z udziałem 136 uczniów oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 159 uczniów;
  - organizacja rekomendowanego programu profilaktycznego „Unplugged” z udziałem 34 uczniów, 21 rodziców i 2 nauczycieli Szkoły Podstawowej w Zagórzanach, zajęć profilaktycznych z udziałem 45 uczniów, szkoleń dla nauczycieli i warsztatów profilaktycznych dla rodziców oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 49 uczniów;
  - organizacja rekomendowanych programów profilaktycznych „Unplugged” z udziałem 42 uczniów, 42 rodziców i nauczyciela oraz „Przyjaciele Zippiego” dla

- 13 uczniów, 13 rodziców i nauczyciela Szkoły Podstawowej w Stróżówce, szkolenia dla nauczyciela, warsztatów profilaktycznych dla 55 uczniów Szkoły Podstawowej w Stróżówce oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 163 uczniów;
- organizacja rekomendowanych programów profilaktycznych „Unplugged” z udziałem 9 uczniów, 9 rodziców i nauczyciela oraz „Przyjaciele Zippiego” dla 16 uczniów i nauczyciela, organizacja dwóch spektakli i warsztatów profilaktycznych z udziałem 162 uczniów, szkoleń dla nauczycieli Szkoły Podstawowej w Klęczanach oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 173 uczniów;
  - organizacja konkursów profilaktycznych dla 33 uczniów, szkolenia dla nauczycieli Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Kwiatonowicach oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 28 uczniów.

2) Samorządowe Przedszkola zorganizowały następujące działania:

- Przedszkole w Zagórzanach było organizatorem dorocznej Gminnej Olimpiady w której startowało 36 przedszkolaków z gminnych przedszkoli, dzieci wzięły też udział w przedszkolnym programie antynikotynowym oraz w przedstawieniu teatralnym;
- Przedszkole w Bystrej zorganizowało 60 przedszkolakom udział w dwóch profilaktycznych przedstawieniach teatralnych oraz w spotkaniu dotyczącym bezpieczeństwa dzieci;
- Przedszkole w Kobylance realizowało działania edukacyjno - profilaktyczne dla dzieci, rodziców i nauczycieli w formie warsztatów pod nazwą ”Bądź zdrow” z udziałem 42 dzieci z terenu całej gminy,
- Przedszkole w Stróżówce realizowało program przedszkolnej edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” z udziałem 48 dzieci wraz z rodzicami oraz zapewniło 89 przedszkolakom udział w dwóch profilaktycznych przedstawieniach teatralnych;
- przedszkolaki z Dominikowic wzięły udział w konkursie plastycznym „Bądź wyraźny na drodze”, w spotkaniu dotyczącym bezpieczeństwa dzieci oraz w zajęciach profilaktyczno – ruchowych;
- Przedszkole w Szymbarku gościło przedszkolaków z terenu gminy Gorlice na dorocznym „Spotkaniu z tradycją” oraz zorganizowało przedstawienie profilaktyczno – edukacyjne z udziałem 82 dzieci. Przedszkolaki z Szymbarku

rozwijały swoją wiedzę o sprawności ruchowej podczas rywalizacji sportowej i ramach konkursu plastycznego;

- Przedszkole w Ropicy Polskiej zorganizowało dla przedszkolaków z terenu gminy zmagania matematyczne, ponadto 54 przedszkolaków wzięło udział w profilaktycznym przedstawieniu teatralnym, konkursie świątecznym oraz w prelekcji z udziałem 49 dzieci,

Rok 2018:

- 1) Organizacja programów profilaktyczno – edukacyjnych oraz innych działań, w tym:
  - dla uczniów Szkoły Podstawowej w Ropicy Polskiej czterech spektakli profilaktycznych z udziałem łącznie 219 uczniów, programu profilaktycznego z udziałem 60 uczniów oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 105 uczniów;
  - dla 243 uczniów Szkoły Podstawowej w Kobylance zajęć profilaktycznych, szkoleń profilaktycznych dla 128 rodziców i nauczycieli, obozu sportowego dla 10 uczniów oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 74 uczniów;
  - organizacja programu profilaktycznego Unplugged z udziałem 37 uczniów Szkoły Podstawowej w Dominikowicach, warsztatów profilaktycznych dla rodziców i nauczycieli z udziałem 171 osób, warsztatów profilaktycznych dla 29 uczniów oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 45 uczniów;
  - dwóch spektakli profilaktycznych z udziałem łącznie 126 uczniów, organizacja dwóch turnusów „zielonej szkoły” połączonych z zajęciami profilaktycznymi dla łącznie 46 uczniów Szkoły Podstawowej w Bystrej, organizacja rajdu pieszego oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 71 uczniów;
  - pięciu spektakli profilaktycznych z udziałem łącznie 470 uczniów Szkoły Podstawowej w Szymbarku, konferencji dla rodziców i nauczycieli z udziałem 79 uczestników oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 151 uczniów;
  - organizacja przez Szkołę Podstawową w Zagórzanach Gali Profilaktyczno–Edukacyjnej z udziałem 180 uczniów, rodziców i nauczycieli, spektaklu profilaktycznego dla 60 uczniów, warsztatów profilaktycznych o cyberprzemocy, zajęć profilaktycznych, rajdu pieszego z udziałem 145 osób oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 219 uczniów;
  - organizacja „zielonej szkoły” połączonej z zajęciami profilaktycznymi dla 42 uczniów Szkoły Podstawowej w Stróżówce oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 80 uczniów;

- organizacja spektaklu profilaktycznego z udziałem 76 uczniów Szkoły Podstawowej w Klęczanach, organizacja „zielonej szkoły” połączonej z zajęciami profilaktycznymi dla 47 uczniów, dwóch rajdów pieszych dla młodzieży z udziałem 232 uczniów oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 254 uczniów;
- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Kwiatonowicach zorganizował profilaktyczny spektakl teatralny o tematyce edukacyjnej, warsztaty profilaktyczne, konkurs plastyczny oraz zajęcia sportowo – rekreacyjne dla 75 uczniów.

2) Samorządowe Przedszkola zorganizowały następujące działania:

- Przedszkole w Zagórzanach było organizatorem dorocznej Gminnej Olimpiady Przedszkoli w której startowało 49 przedszkolaków z gminnych przedszkoli, przedszkolacy wzięli udział w trzech profilaktycznych przedstawieniach teatralnych i w turnieju o zdrowiu i ekologii,
- Przedszkole w Bystrej realizowało autorski program „Sprawny przedszkolak” z udziałem 60 wychowanków przedszkola, działania profilaktyczne z zakresu dostarczania pozytywnych wzorców postępowania z udziałem 60 przedszkolaków oraz konkurs muzyczny z udziałem 56 przedszkolaków,
- Przedszkole w Kobylance realizowało działania edukacyjno - profilaktyczne dla dzieci, rodziców i nauczycieli w formie warsztatów pod nazwą ”Bądź zdrow” z udziałem 42 dzieci z terenu całej gminy, spotkanie pod hasłem „Moda na zdrowie” z udziałem 75 rodzin oraz zorganizowało dwa profilaktyczne przedstawienia teatralne,
- przedszkolaki (łącznie 90) z Przedszkola w Stróżówce wzięło udział w czterech profilaktycznych przedstawieniach teatralnych,
- przedszkolaki (łącznie 85) z Dominikowic wzięło udział w konkursach plastycznych oraz w konkursie nt. bezpieczeństwa oraz profilaktycznym przedstawieniu teatralnym,
- Przedszkole w Szymbarku gościło 84 przedszkolaków z terenu gminy Gorlice na dorocznym „Spotkaniu z Tradycją” oraz zorganizowało dwa przedstawienia profilaktyczno – edukacyjne z udziałem 80 dzieci. Przedszkolaki z Szymbarku rozwijały także swoją sprawność ruchową na basenie i placu zabaw.
- Przedszkole w Ropicy Polskiej zorganizowało dla 36 przedszkolaków z terenu gminy zmagania matematyczne, konkurs plastyczny z udziałem 19 dzieci, warsztaty

dla dzieci i koncert muzyczny dla 62 dzieci. Ponadto 64 przedszkolaków wzięło udział w profilaktycznym przedstawieniu teatralnym.

Rok 2017:

- 1) Organizacja programów profilaktyczno – edukacyjnych oraz innych działań, w tym:
  - organizacja profilaktycznego Pikniku Rodzinnego, spektaklu profilaktycznego, programu profilaktycznego „Trzymaj formę” dla 20 uczniów Szkoły Podstawowej w Ropicy Polskiej oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 135 uczniów;
  - udział 194 uczniów Szkoły Podstawowej w Kobylance w programach profilaktycznych „Cyberzagrożenia”, „Trzymaj formę”, „Nie pal przy mnie” i „Znajdź właściwe rozwiązanie” oraz 195 uczniów w zajęciach sportowo – rekreacyjnych;
  - udział 145 uczniów Zespołu Szkół w Dominikowicach w programach „Trzymaj formę”, „Smak życia czyli debata o dopalaczach” ‘Wieczne dziecko” oraz „ABC zapobiegania AIDS” oraz 164 uczniów w zajęciach sportowo – rekreacyjnych;
  - organizacja programów, warsztatów i prelekcji profilaktycznych dla 147 uczniów Szkoły Podstawowej w Bystrej oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 24 uczniów;
  - udział 118 uczniów Szkoły Podstawowej w Szymbarku w spektaklu profilaktycznym oraz 26 nauczycieli w warsztatach profilaktycznych oraz 114 uczniów w zajęciach sportowo – rekreacyjnych;
  - udział 143 uczniów Zespołu Szkół w Zagórzanach w programach „Trzymaj formę”, „Nie pal przy mnie proszę”, w spektaklu profilaktycznym Teatru Inspiracja pt. „Pętla zdarzeń” oraz w zajęciach sportowo – rekreacyjnych dla 134 uczniów;
  - organizacja „zielonej szkoły” połączonej z zajęciami profilaktycznymi dla uczniów Szkoły Podstawowej w Stróżówce oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 30 uczniów;
  - organizacja spektaklu profilaktycznego pt. „Retusz” z udziałem 68 uczniów, programów profilaktycznych „Trzymaj formę”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Czyste powietrze wokół nas” dla 53 uczniów Szkoły Podstawowej w Klęczanach oraz zajęć sportowo – rekreacyjnych dla 8 uczniów;

- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Kwiatonowicach realizował program profilaktyczno – wychowawczy z udziałem 540 osób (dzieci, uczniowie, nauczyciele, rodzice) połączony z „Piknikiem Rodzinnym” Ponadto zorganizowano spektakl teatralny o tematyce edukacyjnej „Nie ufaj obcym”, plener profilaktyczny oraz zajęcia sportowo – rekreacyjne dla 77 uczniów.

2) Samorządowe Przedszkola zorganizowały następujące działania:

- Przedszkole w Zagórzanach było organizatorem dorocznej Gminnej Olimpiady Przedszkoli w której startowało 58 przedszkolaków z gminnych przedszkoli, przedszkolacy wzięli udział w profilaktycznym przedstawieniu teatralnym i w programie antynikotynowym „Czyste powietrze wokół nas”,
- Przedszkole w Bystrej realizowało program „Bezpieczny świat przedszkolaka” z udziałem 60 wychowanków przedszkola oraz profilaktyczny spektakl teatralny z udziałem 64 przedszkolaków,
- Przedszkole w Kobylance realizowało działania edukacyjno - profilaktyczne dla dzieci, rodziców i nauczycieli w formie warsztatów pod nazwą ”Bądź zdrow” z udziałem 42 dzieci z terenu gminy oraz spotkanie pod hasłem „Moda na zdrowie” z udziałem 75 rodzin,
- Przedszkole w Stróżówce realizowało program edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” z udziałem 40 przedszkolaków i ich rodziców. Ponadto 90 przedszkolaków ze Stróżówki wzięło udział w profilaktycznym przedstawieniu teatralnym,
- 35 przedszkolaków z Dominikowic wzięło udział w konkursie plastycznym oraz w programie antynikotynowym „Czyste powietrze wokół nas”,
- Przedszkole w Szymbarku gościło przedszkolaków z terenu gminy Gorlice na dorocznym „Spotkaniu z Tradycją”. Przedszkolaki z Szymbarku obejrzały też przedstawienie profilaktyczno – edukacyjne teatru Pinokio z Nowego Sącza,
- Przedszkolaki z Kwiatonowic uczestniczyli w programie profilaktyczno – edukacyjnym „Nie ufaj obcym”,
- Przedszkole w Ropicy Polskiej zorganizowało dla przedszkolaków z terenu gminy zmagania matematyczne oraz konkurs plastyczny z udziałem 28 przedszkolaków. Ponadto 64 przedszkolaków wzięło udział w profilaktycznym przedstawieniu teatralnym wystawionym przez teatr Pinokio z Nowego Sącza.

Szkolenia w których uczestniczyli członkowie GKRPA:

- rok 2019 4
- rok 2018 0
- rok 2017 0

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 28), w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży – 24
- do spożycia w miejscu sprzedaży – 4

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania nadużywaniu napojów alkoholowych:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komenda Powiatowa Policji, służba zdrowia, placówki oświatowe, Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Centrum Terapii Uzależnień w Gorlicach oraz Sąd Rejonowy w Gorlicach.

POMOC DLA OSÓB Z PROBLEMEM PRZEMOCY RODZINNEJ

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zaprezentowane poniżej dane pochodzą ze statystyk prowadzonych przez gminę Gorlice.

1. Procedura „Niebieskie Karty”:

W związku z procedurą „Niebieska Karta”	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Wpłynęło ogółem:	A 36	A 28	A 37
Wpłynęło z Ośrodka Pomocy Społecznej	4	4	3
Wpłynęło z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Wpłynęło z Placówek Służby Zdrowia	0	0	0
Wpłynęło z policji	31	24	33
Wpłynęło z placówek oświatowych	0	0	0
Wpłynęło z innego ośrodka pomocy społecznej	1	0	1

Tabela 2. Procedura "Niebieskie Karty"

2. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie

Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie:	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	36	28	37
Kobiety	34	25	35
Mężczyźni	2	3	2
Małoletni do 13 r.ż.	0	0	0
Nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	0

Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem), w tym:	36	28	37
Kobiety	3	4	2
Mężczyźni	33	24	35
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	15	15	18
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	15	15	18
Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	32	24	42

Tabela 3. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie.

3. Liczba spraw związanych z procedurą NK skierowanych do prokuratury:

- 2017 - 5
- 2018 - 3
- 2019 - 8

4. Liczba spraw związanych z procedurą NK skierowanych do Sądu Rodzinnego:

- 2017 - 7
- 2018 - 4
- 2019 - 19

5. Liczba wniosków związanych z przemocą w rodzinie, w której występuje problem uzależnienia od alkoholu skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 2017 - 9
- 2018 - 6
- 2019 - 11

6. Najczęstsze powody zakończenia procedury „Niebieskie Karty” w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej:

- ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

7. Liczba osób objętych programami korekcyjno - edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie:

- 2017 – 1 osoba
- 2018 – 1 osoba
- 2019 – 1 osoba

8. Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie i które otrzymały pomoc zmierzająca do wyeliminowania niepożądanych zjawisk przemocowych:

- **2017 ogółem** – 36 rodzin
prawną – 10 rodzin;
psychologiczną – 27 rodzin;
socjalną – 19 rodzin
- **2018 ogółem** – 22 rodziny
prawną – 14 rodzin;
psychologiczną – 22 rodziny;
socjalną – 22 rodziny
- **2019 ogółem** – 40 rodzin
prawną – 15 rodzin;
psychologiczną – 27 rodzin;
socjalną – 37 rodzin

9. Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie ze względu na doświadczaną formę przemocy zdefiniowaną w Kodeksie Karnym:

Liczba rodzin ogółem	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Rodzaje przemocy			
Przemoc fizyczna (art. 217 k.k./art. 157 § 1 i 2 k.k.)	5	3	4
Przemoc psychiczna (art. 207 k.k./art. 190 k.k./art. 190a k.k./art. 191 k.k.)	36	22	40
Przemoc seksualna (art. 197 k.k./art. 200 k.k./art. 201 k.k./ art. 202 § 2 k.k.)	0	0	0
Przemoc ekonomiczna (art. 278 k.k./art. 288 k.k./art. 209 k.k.)	8	10	8
Zaniedbywanie (art. 210 k.k./art. 160 § 2 k.k.)	2	3	6
Inne (art. 211 k.k./art. 193 k.k./art. 189 k.k.)	0	0	0

Tabela 4. Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie ze względu na doświadczaną formę przemocy zdefiniowaną w Kodeksie Karnym.

10. Punkt Konsultacyjny dla osób doznających przemocy domowej w rodzinie

Punkt oferuje poradnictwo socjalne, psychologiczne i prawne. Dyżur pełnią: psycholog, prawnik, pracownicy socjalni i członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

• **2019 rok**

Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 40 rodzin

Rodziny z problemem alkoholowym – 25 rodzin

• **2018 rok**

Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 22 rodziny

Rodziny z problemem alkoholowym – 14 rodzin

• **2017 rok**

Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 36 rodzin

Rodziny z problemem alkoholowym – 24 rodziny

11. Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komenda Powiatowa Policji, GKRPA, służba zdrowia, placówki oświatowe, Gorlicki Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Centrum Terapii Uzależnień w Gorlicach oraz Sąd Rejonowy w Gorlicach.

CZEŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Gorlice

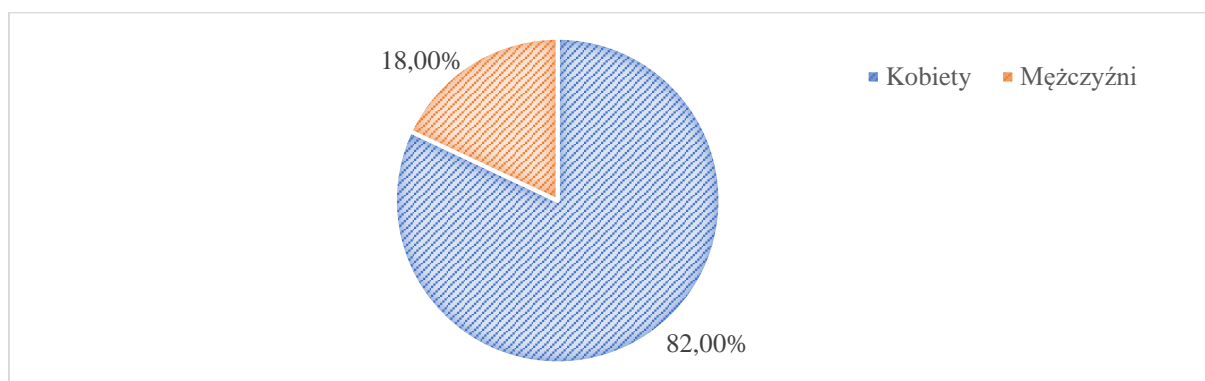
Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności takich, jak:

- 1) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu;
- 2) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- 3) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne;
- 4) postawy wobec palenia papierosów.

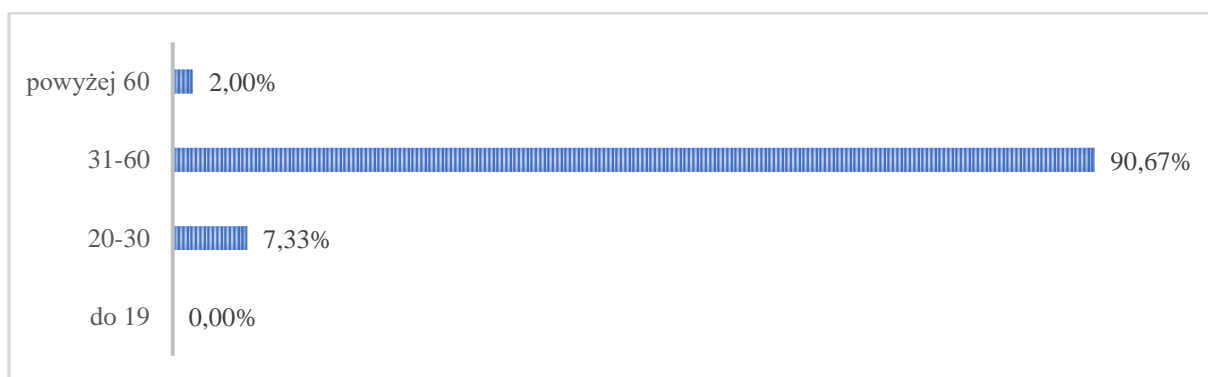
Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 150 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Gorlice. W badaniu wzięło udział 27 mężczyzn i 123 kobiety, zróżnicowanych pod względem wieku i wykształcenia.

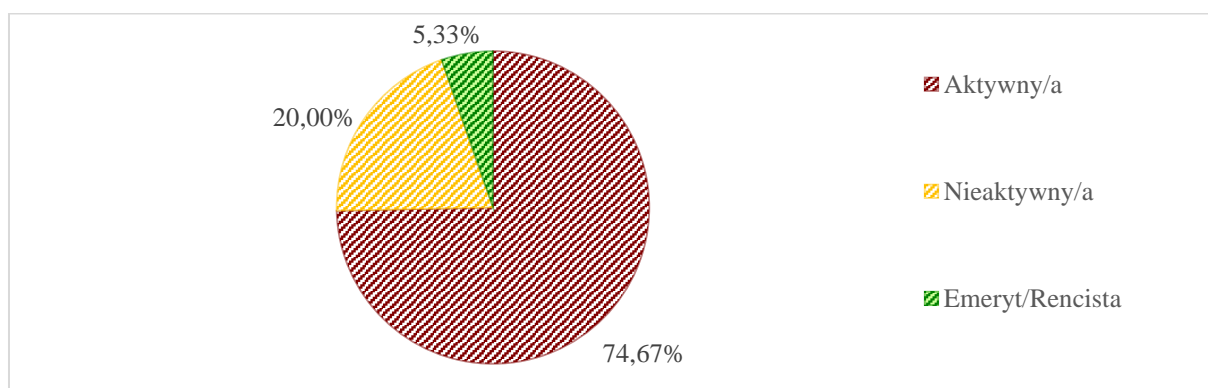
Wykres 2. Struktura próby badawczej ze względu na płeć.

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 31- 60 lat, stanowiący 90,67% ogólnej próby badawczej. Kolejno 7,33% ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 20 do 30 lat, a pozostałe 2,00% to osoby powyżej 60 roku życia.

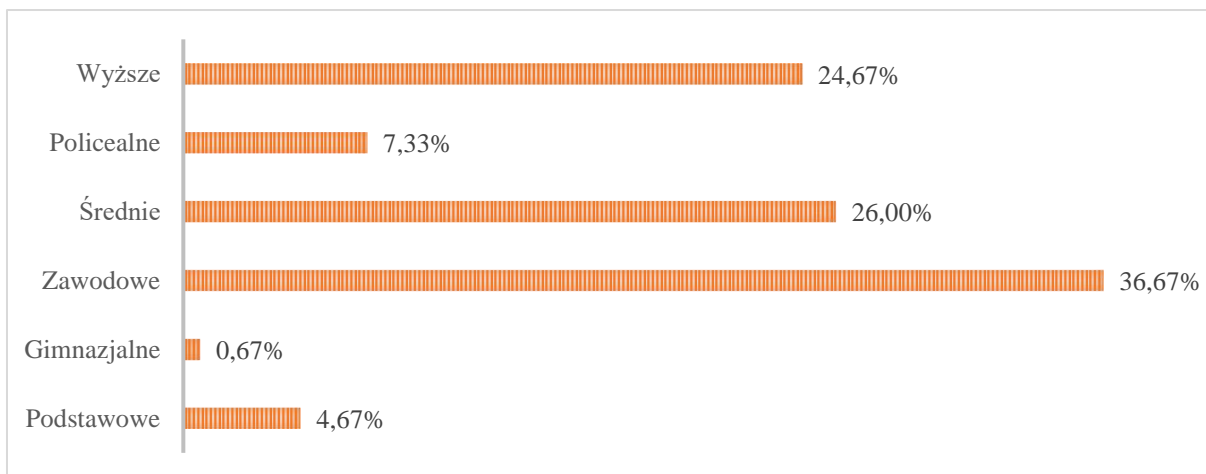
Wykres 3. Struktura próby badawczej ze względu na wiek

Wśród ankietowanych będących w wieku produkcyjnym, 74,67% stanowiły osoby aktywne zawodowo. 20,00% pozostawało bez zatrudnienia, a pozostałe 5,33% to emeryci lub renciści.

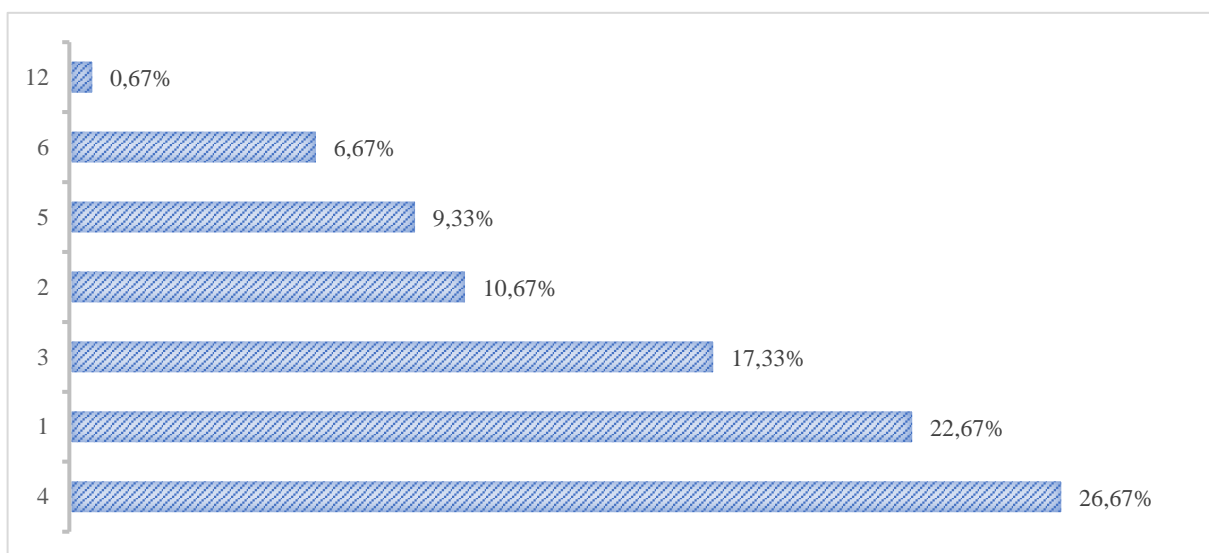
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową

Z kolei, różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazało się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (36,67%). Kolejno, 26,00% zadeklarowało posiadanie wykształcenia średniego, a 24,67% wykształcenia wyższego. 7,33% badanych stanowiły osoby z wykształceniem policealnym, a 4,67% respondentów posiadało wykształcenie podstawowe. Pozostała 1 osoba z ankietowanych poświadczyła ukończenie gimnazjum.

Wykres 5. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

Próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na wielkość gospodarstwa domowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące 4 osobowe gospodarstwa domowe (26,67%). Równie liczną grupę stanowiły osoby wskazujące na 1 i 3 osobowe gospodarstwa domowe.

Wykres 6. Liczba osób w gospodarstwie domowym.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym mieszkańców z terenu gminy Gorlice. W kwestionariuszu ankiety zostały ujęte problemy tj.: nadużywanie napojów alkoholowych, narkomania, wzrost przestępczości, nowe substancje psychoaktywne (dopalacze) oraz bezrobocie. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

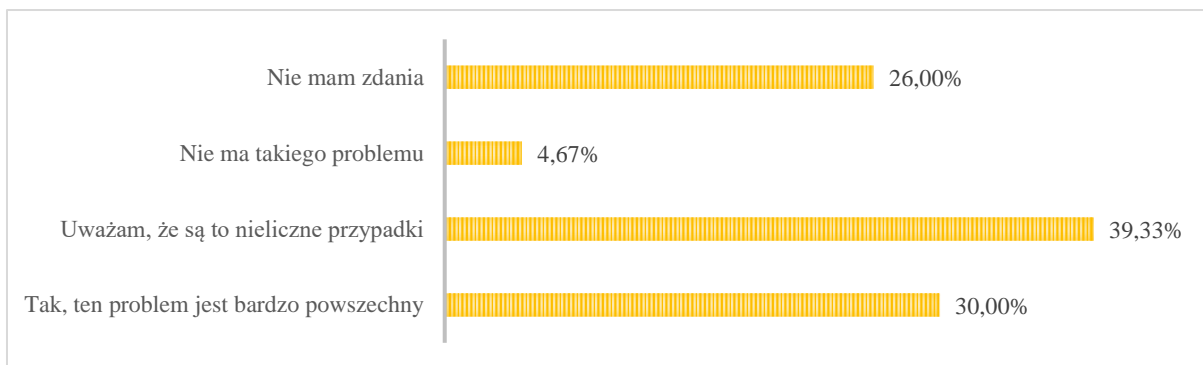
Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Problemy społeczne	Ważność problemu
nadużywanie napojów alkoholowych	3,08
narkomania	2,19
wzrost przestępczości	2,11
nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,36
bezrobocie	2,26

Tabela 5. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Gorlice.

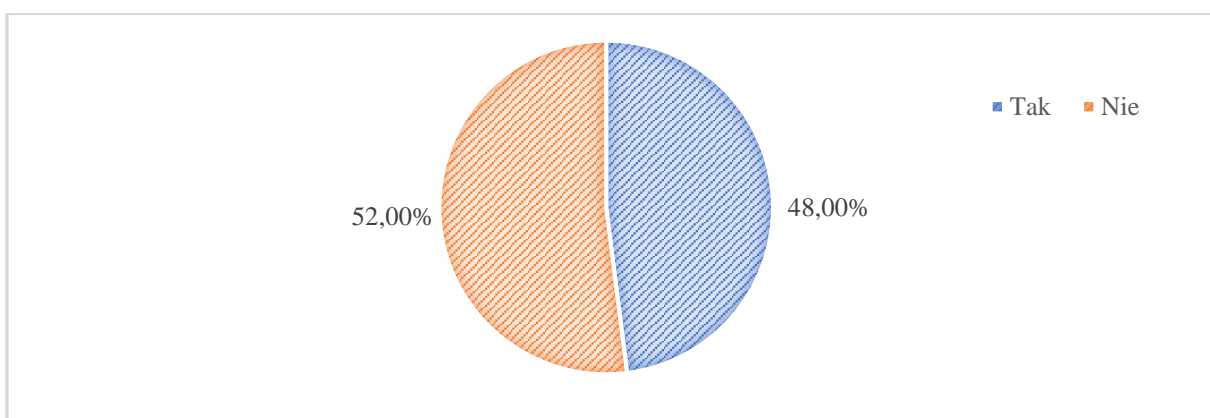
Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali problem nadużywania napojów alkoholowych w ich środowisku, którego ważność uznali nieco powyżej przeciętnej. Stosunkowo wysoka pozycja zjawiska nadużywania napojów alkoholowych jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Kolejnymi problemami jakie można uznać za występujące na terenie gminy Gorlice okazały się nowe substancje psychoaktywne oraz bezrobocie.

Nawiązując do poprzedniego pytania, kolejne dotyczyło bezpośrednio zjawiska nadużywania napojów alkoholowych. Jak wynika z odpowiedzi, 39,33% ankietowanych stwierdziło, że są to nieliczne przypadki. Kolejno 30,00% badanych uznało, że problem nadużywania napojów alkoholowych na terenie gminy Gorlice jest bardzo powszechny, zaś 4,67% odpowiedziało, że taki problem nie występuje na terenie gminy. Pozostałe 26,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 7. Czy w Pana/i opinii na terenie gminy występuje problem nadużywania napojów alkoholowych?

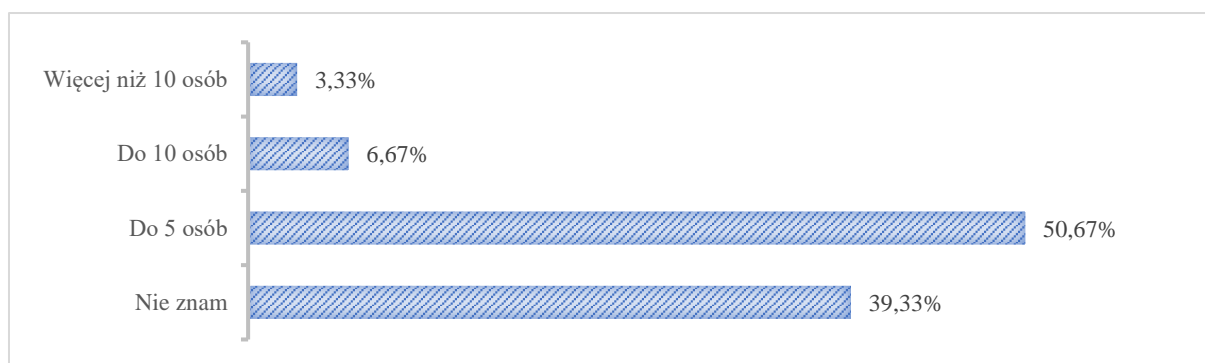
Następnie zapytaliśmy ankietowanych o to czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. 52,00% badanych stwierdziło, że takie osoby nie stanowią zagrożenia, zaś 48,00% mieszkańców było przeciwnego zdania.

Wykres 8. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?

W grupie badanych mieszkańców odczuwających zagrożenie ze strony osób spożywających alkohol znalazło się 9 mężczyzn (33,33%) i 63 kobiety (51,22%). Widzimy zatem, że to kobiety częściej deklarowały naruszenie sfery bezpieczeństwa przez osoby spożywające alkohol. Prawdopodobnie przekonanie to warunkuje obawa przed agresją ze strony osób będących w stanie upojenia alkoholowego bądź swoisty rodzaj lęk wynikający z bezbronności w momencie spotkania się z osobą nadużywającą alkohol.

Badając skalę rozpowszechnienia zjawiska nadużywania napojów alkoholowych na terenie gminy Gorlice dowiedzieliśmy się, że ponad połowa badanych zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu. 50,67% przyznało, że zna w swoim otoczeniu nie więcej niż pięć osób nadużywających alkoholu, a 6,67% odpowiedziało, że potrafi wskazać od pięciu do dziesięciu takich osób. 3,33% stanowiły osoby znające ponad 10 osób nadużywających alkoholu, natomiast pozostali ankietowani, tj. 39,33%, zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

Wykres 9. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Kolejno poprosiliśmy mieszkańców o odpowiedź, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim. 16,67% badanych zadeklarowało, że spotkało się z taką sytuacją kilka razy, a 0,67% przyznało, że są to sytuacje bardzo częste. 53,33% ankietowanych odpowiedziało, że nigdy nie było świadkami sprzedaży alkoholu nieletnim, a pozostałe 29,33% zaznaczyło, że nie zwraca uwagi na to, komu sprzedawany jest alkohol. Z racji tego, iż ponad 17,00% mieszkańców potwierdziło przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim zasadnym wydaje się minimalizowanie presji wywieranej na młodzież dotyczącej spożywania alkoholu, w szczególności w sferze promocji, poprzez kontrolę prawidłowości reklamy napojów alkoholowych w punktach sprzedaży alkoholu. Co więcej, ważne jest także szkolenie osób odpowiedzialnych za sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie egzekwowania prawa zakazującego sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, jak również uświadamianie na temat negatywnego oddziaływania alkoholu na wszystkie sfery życia człowieka, rodziny, a także społeczeństwa.²

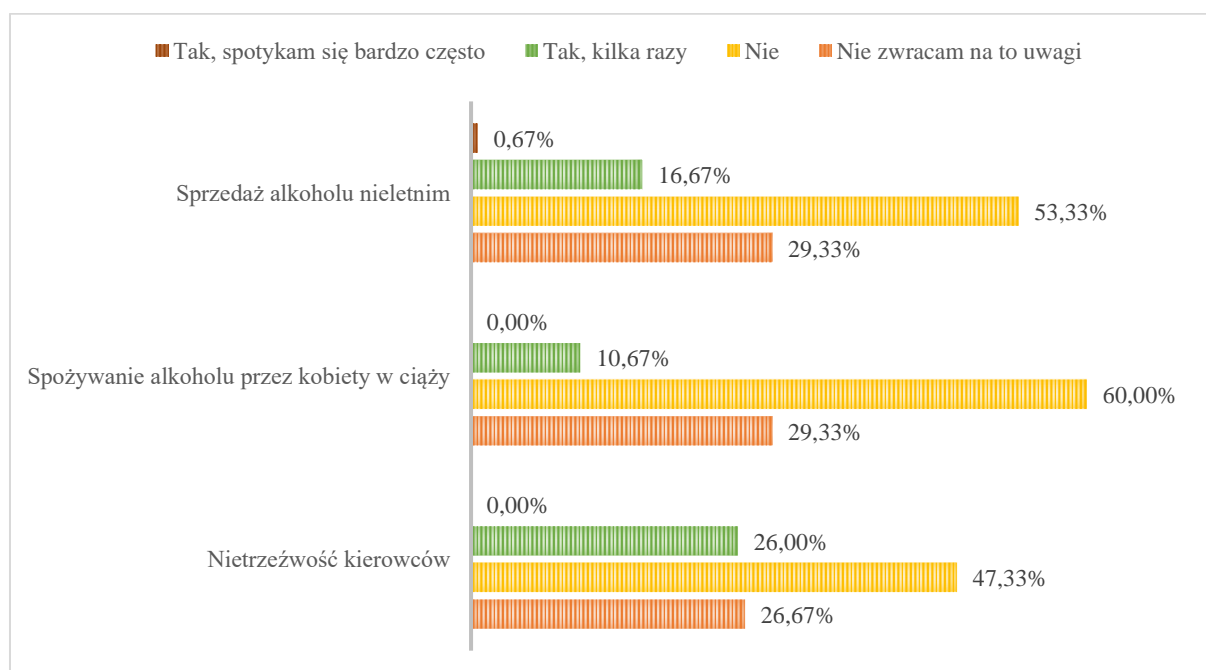
Następnie chcieliśmy zbadać rozpowszechnienie zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży. 10,67% badanych przyznało, że kilka razy spotkało się z konsumpcją napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży. 60,00% ankietowanych zaprzeczyło takim sytuacjom, natomiast pozostałe 29,33% zadeklarowało, że nie zwraca na to uwagi. Biorąc pod uwagę powyższe widzimy zatem, że ważne jest uświadamianie społeczeństwa na temat szkodliwości spożycia nawet niewielkiej ilości alkoholu w ciąży, gdyż wypity alkohol negatywnie wpływa na rozwój płodu, prowadząc między innymi do poronień lub wystąpienia różnorodnych wrodzonych wad psychicznych i fizycznych określanych mianem Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS ang. *fetal alcohol syndrome*)³.

² PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu*, <http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-mlodziezy-i-alkoholu>

³ PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*, <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>

Dzieci z zaburzeniem FAS cechuje prenatalne i postnatalne spowolnienie rozwoju fizycznego, uszkodzenie Ośrodkowego Układu Nerwowego (OUN) oraz specyficzne anomalie w budowie twarzy⁴.

W dalszej części mieszkańcy zostali zapytani o to czy spotkali się kiedykolwiek ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy Gorlice. I tak, 26,00% badanych przyznało, że spotkało się z taką sytuacją kilka razy. 47,33% odpowiedziało, że nigdy nie było świadkami prowadzenia pojazdu przez osobę, która mogła być pod wpływem alkoholu. Pozostałe 26,67% respondentów przyznało natomiast, że w ogóle nie zwracają na to uwagi.

Wykres 10. Rozpowszechnienie problemu nadużywania napojów alkoholowych na terenie gminy Gorlice.

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy gminy Gorlice skłaniali się także ku stwierdzeniu, iż spożywanie alkoholu w miejscach publicznych na przestrzeni lat spadło. Takiego zdania było 62,67% badanych. Kolejno 20,67% zadeklarowało, że częstotliwość tego zjawiska jest taka sama jak wcześniej, a 8,67% nie miało zdania na ten temat. 8,00% badanych stwierdziło natomiast, że zjawisko to uległo nasileniu.

Widok osób pijących i awanturujących się pod wpływem alkoholu, w opinii większości badanych mieszkańców jest rzadszy; taką odpowiedź wskazało 62,67% ankietowanych. Kolejno 17,33% stwierdziło, że częstotliwość tego typu zdarzeń jest taka sama jak wcześniej;

⁴ J. Klimczak, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, w: M. Banach (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011, https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/sites/wydawnictwo/files/publikacje_pdf/alkoholowy_zespol_plodu.pdf

natomiast 6,67% respondentów przyznało, że spotyka się z takimi sytuacjami coraz częściej. Pozostałe 13,33% nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

Spożywanie alkoholu przez dorosłych w opinii badanych na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Taką odpowiedź zaznaczyło 48,67% badanych, zaś 31,33% respondentów stwierdziło, że jest zdecydowanie rzadsze. Zdaniem 11,33% mieszkańców aktualnie dorośli spożywają więcej alkoholu niż wcześniej. Pozostałe 8,67% ankietowanych nie wiedziało jak ustosunkować się do tej kwestii.

W przypadku oceny zjawiska spożywania alkoholu przez nieletnich, najwięcej badanych tj. 36,67% odpowiedziało, iż aktualnie młode osoby piją coraz więcej napojów alkoholowych, natomiast 29,33% przyznało, że jest coraz rzadsze. Kolejno 20,67% ankietowanych stwierdziło, iż zjawisko to na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Pozostałe 13,33% respondentów nie wyraziło swojej opinii na dany temat.

Spożycie alkoholu w miejscu pracy według badanych mieszkańców z terenu gminy Gorlice stało się rzadsze, taką odpowiedź zaznaczyło 57,33%. Kolejno 35,33% miało problem z oceną tego zjawiska. 6,67% respondentów stwierdziło, że to zjawisko utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich, a pozostałe 0,67% uznało, że z biegiem lat spożycie alkoholu w miejscu pracy wzrosło.

Przejawy nadużywania napojów alkoholowych	Częściej	Podobnie	Rzadziej	Nie wiem
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych	8,00%	20,67%	62,67%	8,67%
Widok osób pijących i awanturujących się pod wpływem alkoholu	6,67%	17,33%	62,67%	13,33%
	Więcej	Bez zmian	Mniej	Nie wiem
Spożywanie alkoholu przez dorosłych	11,33%	48,67%	31,33%	8,67%
Spożywanie alkoholu przez nieletnich	36,67%	20,67%	29,33%	13,33%
Spożycie alkoholu w miejscu pracy	0,67%	6,67%	57,33%	35,33%

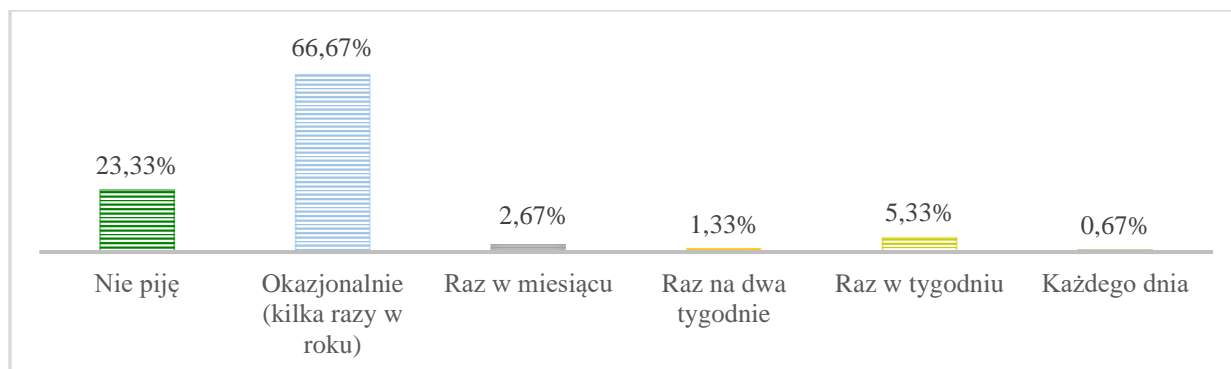
Tabela 6. Ocena zjawiska nadużywania napojów alkoholowych na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Jak wynika z badania CBOS realizowanego w 2019r. ponad połowa Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, mniej niż co dziesiąty badany spożywa go często (8%), a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle nie bierze go do ust (34%). W stosunku do badania z 2010 roku nieznacznie zmniejszył się odsetek deklarujących częste picie (z 11% do 8%), a nieco więcej ubyło całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Wzrósł więc udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)⁵.

Spożywanie alkoholu niesie za sobą daleko idące szkody. Nie sposób je wszystkie wymienić, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących (alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn). Powoduje on także szkody społeczne (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc, rozpad rodziny) oraz ekonomiczne. Pomimo, iż wyżej wymienione szkody są daleko idące i wymiennie (finansowo) bardzo wysokie, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych, jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

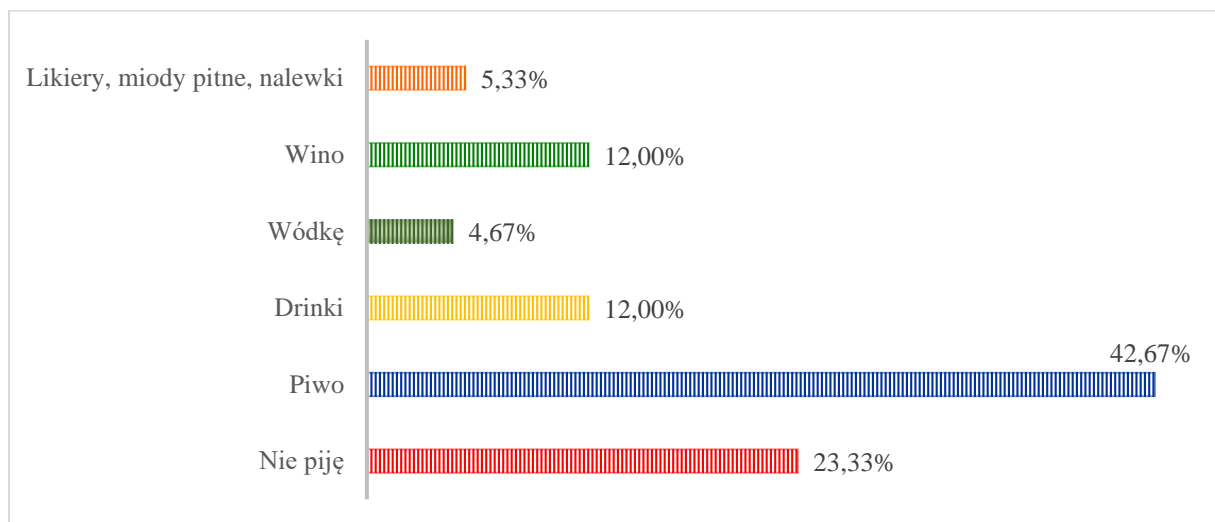
Jak wynika z deklaracji badanych mieszkańców gminy Gorlice, alkohol jest obecny w ich życiu, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna. Najlicniejsza grupa ankietowanych tj. 66,67% przyznała się do spożywania napojów alkoholowych okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. 23,33% badanych zadeklarowało abstynencję, natomiast pozostałe osoby przyznały się do spożywania alkoholu z większą częstotliwością tj. raz w miesiącu lub częściej. Uwzględniając płeć respondentów, zarówno kobiety (66,67%), jak i mężczyźni (66,67%) najczęściej odpowiedzieli, że piją alkohol okazjonalnie.

Wykres 11. Jak często spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?

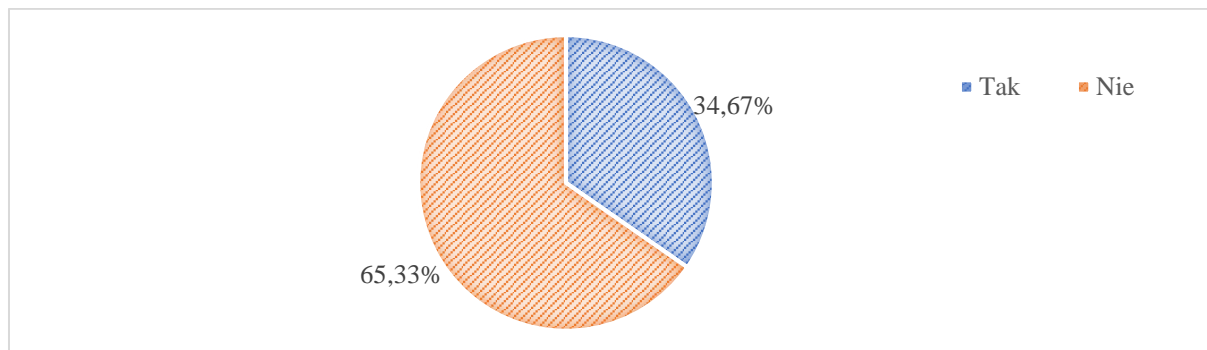
⁵ CBOS, Konsumpcja alkoholu w Polsce, Warszawa 2019
https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_151_19.PDF

W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu, respondenci najczęściej wskazywali, że piją piwo. Odpowiedź tę wybrało 42,67% badanych. Kolejno., 12,00% stanowiły osoby spożywające drinki i tyle samo przyznało, że najczęściej pije wino. 5,33% wskazało na likiery, miody pitne, nalewki, a 4,67% respondentów wskazało wódkę. Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta widzimy, że preferencje co do rodzaju spożywanego alkoholu są takie same. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni najchętniej spożywają piwo. Taką odpowiedź wskazało kolejno 34,96% kobiet i 77,78% mężczyzn.

Wykres 12. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

W części poruszającej problematykę nadużywania napojów alkoholowych zadaliśmy badanym także pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alkopopu oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa bezalkoholowego 0% i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. 34,67% badanych przyznało, że w ich domach nie ma zakazu spożywania powyższych napojów. Pozostałe 65,33% odpowiedziało, że w ich rodzinie nie ma przyzwolenia na picie napojów energetyzujących, piwa 0%, cydru lub alkopopu.

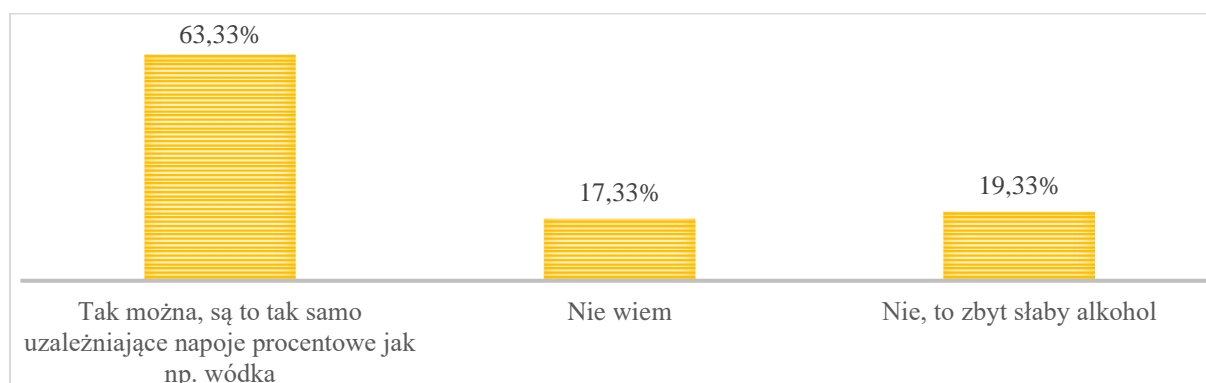

Wykres 13. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących, piwa bezalkoholowego, cydru czy alkopopu?

Warto dodać, iż w 100,00% tych gospodarstw najpopularniejszą używką wśród młodzieży nieletniej były napoje energetyzujące. Ponadto 15,38% badanych przyznało, że w ich domach jest przyzwolenie na spożywanie piwa 0%. W jednym gospodarstwie dopuszczalne jest również spożywanie przez młode osoby cydru, jak również w jednym alkopopu.

W tym miejscu należy odwołać się do oficjalnego stanowiska Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z którym „sprzedaż osobom nieletnim tzw. piwa bezalkoholowego (...) będzie budzić wątpliwości wychowawcze oraz może naruszać cele ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż spożywanie przez dzieci oraz młodzież piwa bezalkoholowego wyrabia nawyki konsumpcji piwa w życiu dorosłym.”⁶.

Zdecydowana większość badanych tj. 63,33% podziela opinię, że można uzależnić się od piwa i wina tak samo, jak od wódki. 19,33% badanych stwierdziło, że piwo i wino są jednak zbyt słabym alkoholem, aby można było się od nich uzależnić. Pozostałe 17,33% nie miało zdania na ten temat.

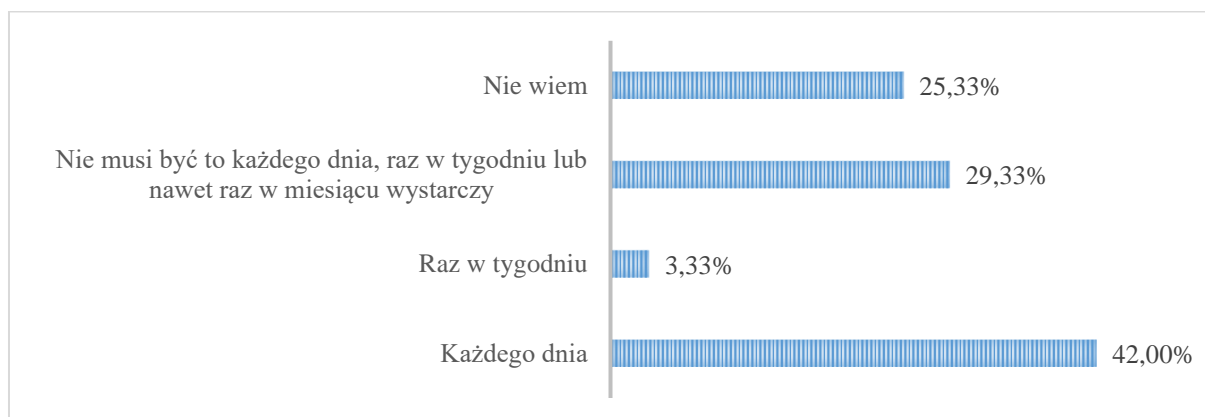

Wykres 14. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?

Zapytaliśmy również badanych jaka ich jest ich zdaniem określona częstotliwość spożywania alkoholu, która daje podstawę do mówienia o występującym problemie uzależnienia. Jak stwierdziło 42,00% ankietowanych tylko w przypadku codziennego spożywania alkoholu można się uzależnić. 29,33% respondentów stwierdziło zaś, że spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić, a odczuwanie potrzeby napicia się alkoholu nawet raz w miesiącu jest już sygnałem

⁶ PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, Warszawa 2018, <http://www.parpa.pl/index.php/aktualnosci/1178-stanowisko-parpa-ws-sprzedazy-piwa-bezalkoholowego>

ostrzegawczym. 3,33% stwierdziło, że do uzależnienia może prowadzić picie alkoholu raz w tygodniu, a pozostałe 25,33% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 15. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych⁷.

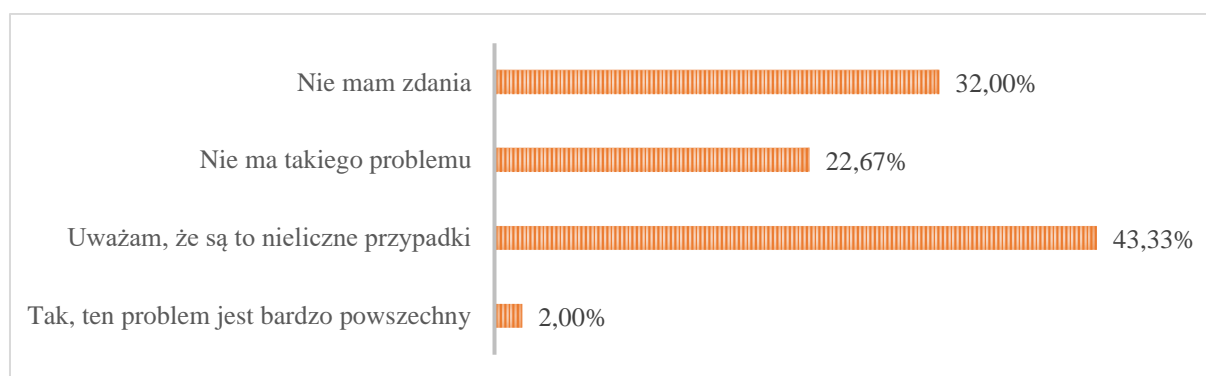
⁷ Za: J. Fudała, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”⁸

Pomimo tego, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać, jakie są postawy dorosłych wobec tych substancji psychoaktywnych.

W odpowiedzi na pytanie odnośnie oceny występującego problemu narkomanii na terenie gminy Gorlice, 43,33% ankietowanych odpowiedziało, że jest on zauważalny natomiast są to nieliczne przypadki. 2,00% badanych przyznało, że jest to problem bardzo powszechny. Z kolei 22,67% stwierdziło, że problem narkomanii w ogóle nie występuje na terenie gminy, a pozostałe 32,00% respondentów nie miało zdania na ten temat.

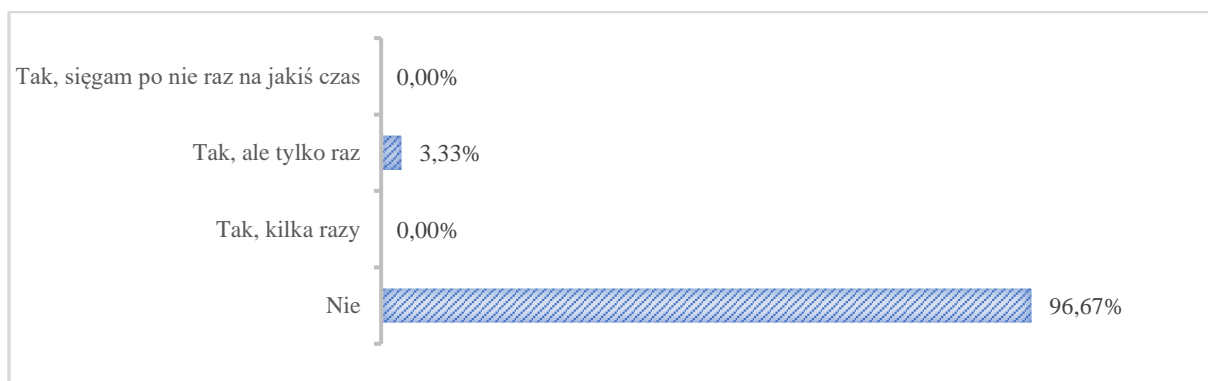
Wykres 16. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?

Spośród badanych mieszkańców z terenu gminy Gorlice, zdecydowana większość tj. 95,33% nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Natomiast 4,67% respondentów przyznało, że zna do pięciu osób, które sięgają po tego typu substancje.

⁸ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. *Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017, http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/novak-starz_g3p1.pdf

Zapytaliśmy również badanych, czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. 6,67% mieszkańców przyznało, że posiada taką wiedzę, natomiast pozostałe 93,33% zaprzeczyło.

Jeśli chodzi o doświadczenia badanych mieszkańców z narkotykami, zdecydowana większość z nich tj. 96,67% odpowiedziała, że nigdy nie miała z nimi styczności. Do zażywania tego typu substancji przyznało się 3,33% respondentów, w tym trzech mężczyzn i dwie kobiety, którzy stwierdzili, iż był to jednorazowy kontakt.

Wykres 17. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki?

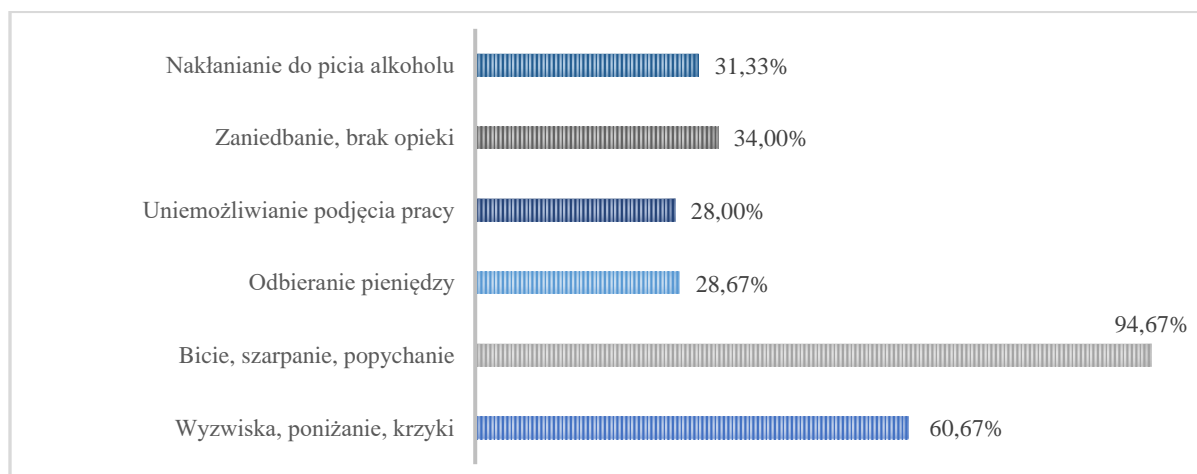
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktując jako sytuację poniżającą, wstydlivą, stąd ogromne bariery przed przyznaniem się do tego typu incydentów.

Badania CBOS dotyczące doświadczania zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc oraz inne formy agresji nie są czymś nadzwyczajnym w życiu Polaków, gdyż coraz częściej można zaobserwować tego typu incydenty na ulicy, w miejscach publicznych, w pracy, w szkole, środkach komunikacji miejskiej.

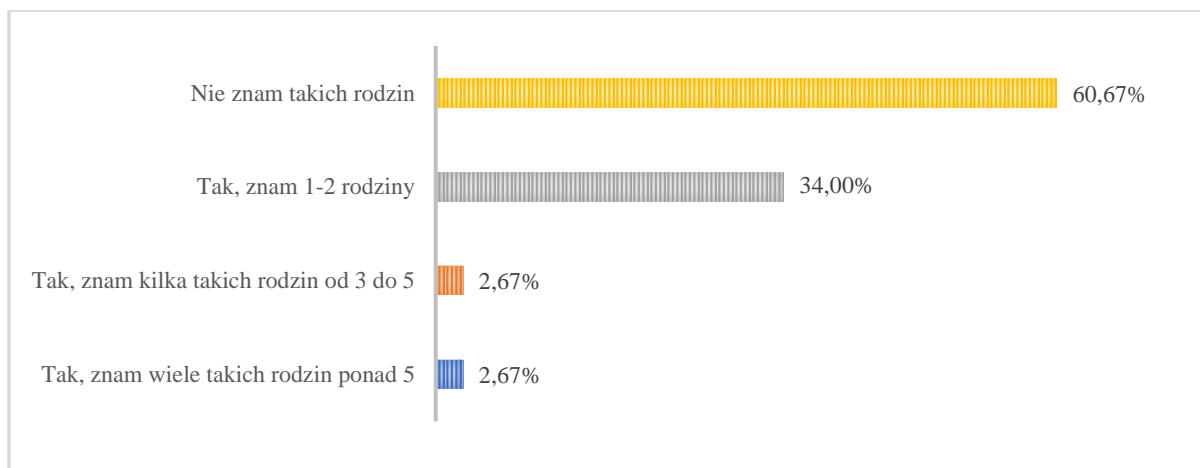
Na początku tej części ankietyzacji poproszono badanych mieszkańców z terenu gminy Gorlice o wskazanie stwierdzeń, które według nich oznaczają przemoc w rodzinie. Najliczniejsze (94,67%) okazały się odpowiedzi wskazujące na przemoc fizyczną, czyli bicie, szarpanie i popychanie. Kolejno 60,67% wskazało na przemoc psychiczną tj. wyzwiska, poniżanie czy krzyki. 34,00% badanych jako przemoc uznaje zaniedbanie i brak opieki. Dla 31,33% jest to również nakłanianie do picia alkoholu. Kolejno dla 28,67% ankietowanych formą przemocy są także ograniczenia finansowe tj. odbieranie pieniędzy, a dla 28,00% uniemożliwianie podjęcia pracy.

Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100,00%.

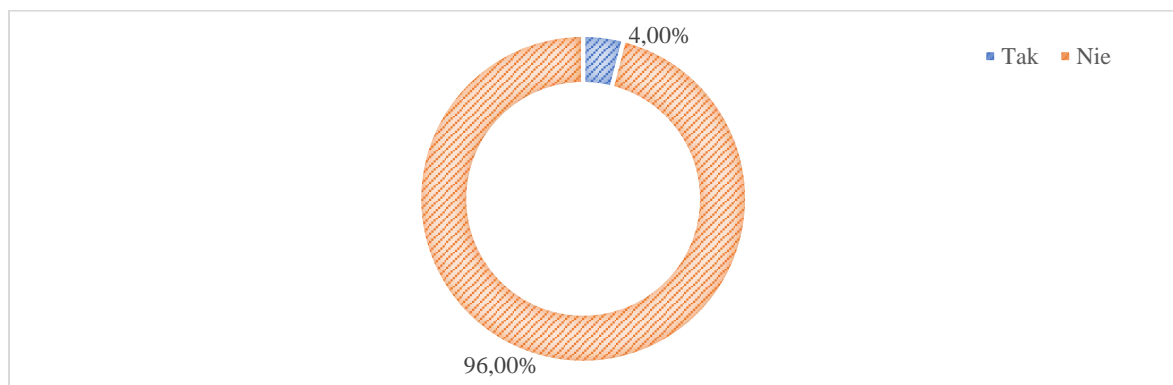
Wykres 18. Które z poniższych stwierdzeń oznaczają według Pana/Pani przemoc w rodzinie?

Badania przeprowadzone wśród mieszkańców z terenu gminy Gorlice pokazały, iż 39,33% z nich zna rodziny, w których stosowana jest przemoc. 34,00% przyznało, że zna 1-2 takie rodziny; 2,67% ankietowanych wskazało na przedział 3- 5 rodzin i tyle samo zadeklarowało, że w swoim otoczeniu zna więcej niż 5 rodzin dotkniętych problemem przemocy. Pozostałe 60,67% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 19. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc?

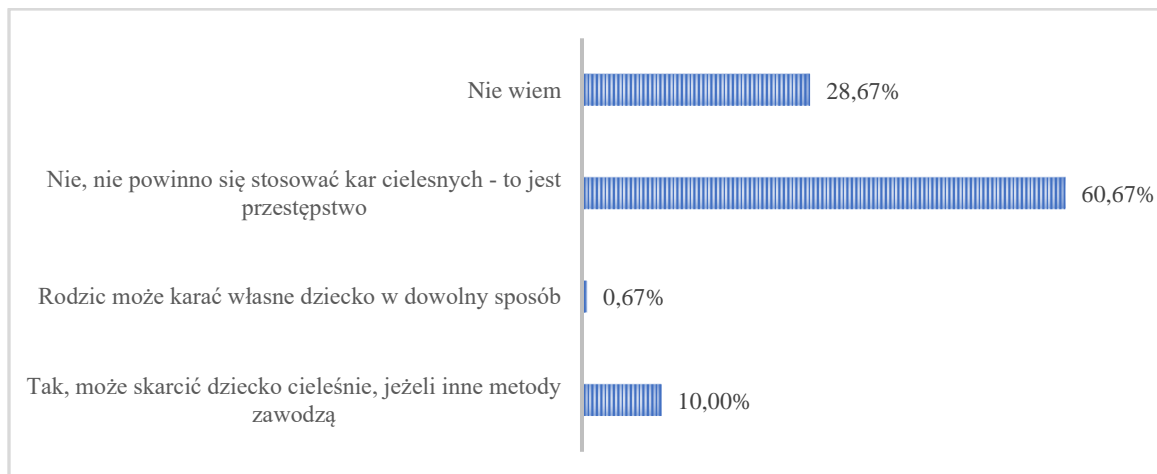
Respondenci zostali również zapytani czy kiedykolwiek sami doświadczyli przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość badanych tj. 96,00% zaprzeczyła by takie zdarzenia miały miejsce. Pozostałe 4,00% potwierdziło natomiast, że doświadczyło przemocy w rodzinie, a osobą stosującą przemoc był najczęściej ojciec, a w dalszej kolejności brat.

Wykres 20. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?

Jak wynika z pozyskanych danych, opinie mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci są nieco zróżnicowane. 60,67% badanych wyraziło zdanie, że tego typu kary zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Niemniej jednak 10,00% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą, a 0,67% było zdania, że rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 28,67% ankietowanych nie potrafiło udzielić

jednoznacznej odpowiedzi. Warto nadmienić, iż w grupie respondentów uznających stosowanie kar cielesnych za dopuszczalną metodę wychowawczą znalazło się 8,13% ankietowanych kobiet i 18,52% ankietowanych mężczyzn.

Wykres 21. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć własne dziecko?

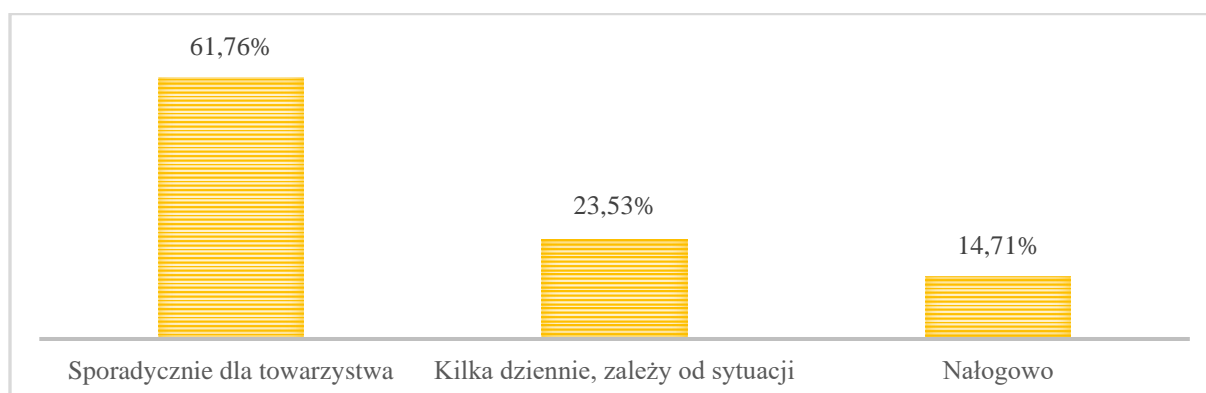
Należy zwrócić uwagę, iż tylko 22,00% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jeden podmiot, zajmujący się taką pomocą osobom doświadczającym pomocy i był to najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gorlickie Centrum Interwencji Kryzysowej. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na Punkt Informacji, Konsultacji i Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, niebieską linię oraz Centrum terapii uzależnień. Pozostałe 78,00% respondentów nie posiada wiedzy na temat instytucji, które pomagają osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów

Badania Omnibus z 2017 roku⁹ na temat postaw wobec palenia tytoniu pokazują, iż niemal jedna czwarta Polaków, to jest 24%, pali papierosy nałogowo, a więc każdego dnia. Wynik ten utrzymuje się na podobnym poziomie od 2015 roku. Mimo to warto dodać, iż na przestrzeni 2011-2015 roku spadła liczba palących nałogowo. Choć była to niewielka ilość, to w 2013 roku udział osób palących nałogowo spadł o 4 punkty procentowe w porównaniu do roku 2011 i o 3 punkty procentowe od 2013 do 2015 roku. Ponadto badania pokazują, iż palenie papierosów jest uwarunkowane od płci, gdyż częściej mężczyźni sięgają po papierosy niż kobiety (29% wobec 20%).

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytania o to, czy mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu gminy Gorlice 22,67%; w tym 17,89% kobiet oraz 44,44% mężczyzn przyznało się do palenia, natomiast pozostałe 77,33% zaprzeczyło.

Wśród mieszkańców, którzy przyznali się do palenia, największy odsetek tj. 61,76% stanowiły osoby palące sporadycznie dla towarzystwa. 23,53% badanych przyznało, że pali kilka dziennie i jest to zależne od sytuacji, a 14,71% odpowiedziało, iż pali nałogowo. Do nałogowego palenia papierosów przyznały się cztery kobiety i jeden mężczyzna.

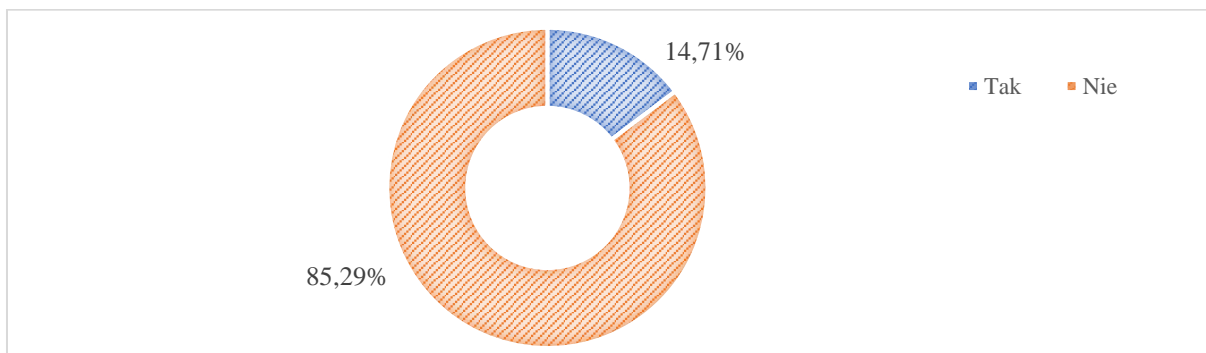

Wykres 22. Jak często pali Pan/Pani papierosy?

Chcieliśmy także zbadać postawy palących ankietowanych wobec wpływu palenia papierosów na ich zdrowie. Jak się okazało, wszyscy z nich mają świadomość tego, że papierosy wpływają w sposób negatywny na zdrowie człowieka.

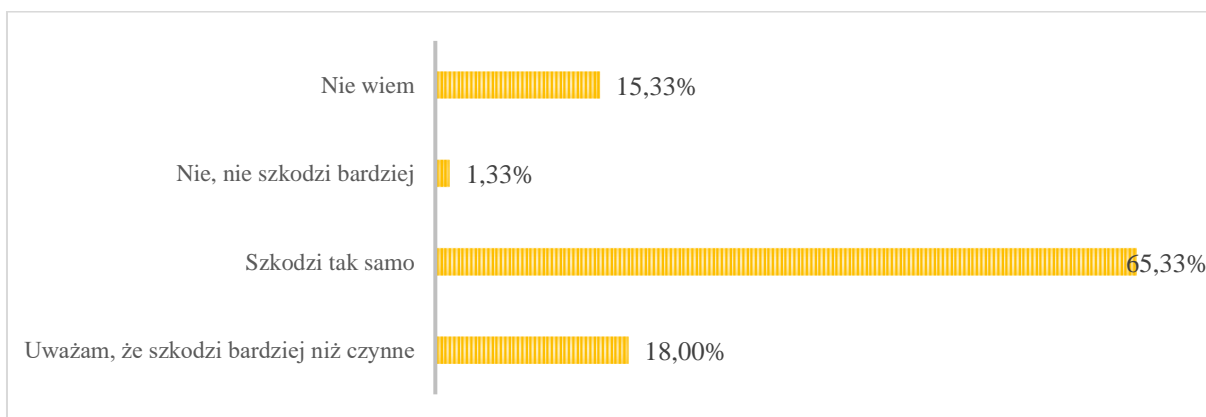
⁹ Trząsalska. A i in., *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017, <https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/04/Postawy-Polak%C3%B3w-do-palenia-tytoniu-Raport-2017.pdf>

14,71% z palących przyznało, że palą papierosy w obecności dzieci. Pozostałe 85,29% z grona palących mieszkańców odpowiedziało, iż nigdy nie zdarzyło się im palić w obecności dzieci.

Wykres 23. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?

W kontekście konsekwencji zdrowotnych, jakie powoduje palenie zapytaliśmy ogółu badanych, czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne. 65,33% było zdania, iż w obu przypadkach szkodliwość jest taka sama, a 18,00% ankietowanych stwierdziło, że palenie bierne może być nawet bardziej szkodliwe dla zdrowia niż czynne. 1,33% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 15,33% nie wyraziło swojej opinii na ten temat.

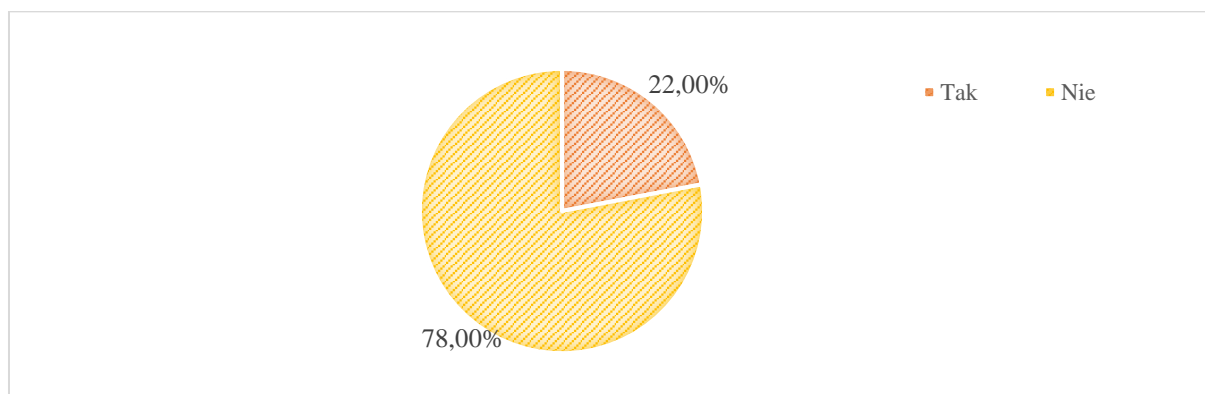

Wykres 24. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?

Profilaktyka uzależnień

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód (somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje powodują¹⁰. Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia. Stąd też na zakończenie badania zapytaliśmy mieszkańców o to, czy na terenie swojej gminy znają instytucje, które udzielają pomocy osobom uzależnionym.

Należy zwrócić uwagę, iż tylko 22,00% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jeden podmiot, zajmujący się taką pomocą i był to najczęściej Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Terapii Uzależnień, Służba Zdrowia, Wspólnota Anonimowych Alkoholików. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na psychiatrę, Policję oraz Kościół. Pozostałe 78,00% respondentów zadeklarowało brak znajomości instytucji świadczących pomoc dla osób uzależnionych. Koniecznym wydaje się więc zintensyfikowanie działań informacyjnych w tym zakresie.

Wykres 25. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?

Osoby ankietowane zostały również poproszone o wskazanie kierunków działań, jakie w ich opinii powinny podjąć władze gminy w celu przeciwdziałania uzależnieniom. W pierwszej kolejności, zdaniem większości respondentów należy skupić się na prowadzeniu profilaktycznej działalności edukacyjnej z zakresu postaw prozdrowotnych, której adresatami będą dzieci i młodzież szkolna, ich rodzice oraz grono pedagogiczne. Następnie warto byłoby podejmować działania informacyjno-edukacyjne na temat uzależnień oraz możliwości uzyskania pomocy (w tym np. organizacja spotkań, dystrybucja ulotek, broszur). Na kolejnej

---

¹⁰ Za: Dietrich-Muszalska. A, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzaleznienia%20od%20SPA%20VI.pdf>

pozycji mieszkańcy jako zasadne wskazali na organizowanie spotkań informacyjno-profilaktycznych dotyczących szkodliwości alkoholu. Na ostatniej pozycji usytuowali tworzenie centra integracji społecznej dla młodzieży.

Postawy mieszkańców wobec problemu hazardu

Badania ankietowe przeprowadzone w 2017 roku przez CBOS na temat hazardzistów, pokazują, że w ciągu ostatniego roku przed badaniem niemal połowa Polaków przynajmniej raz uczestniczyła w grze na pieniądze. Ponadto problem hazardu dużo częściej dotyka mężczyzn niż kobiety. Co więcej, jest on najbardziej nasilony w grupie wiekowej od 35 do 44 lat oraz od 18 do 24 lat¹¹.

W trakcie ankietyzacji zapytano więc badanych mieszkańców gminy Gorlice o to czy zdarza im się uczestniczyć we wskazanych formach gier losowych. Jak wynika z pozyskanych danych zdecydowana większość ankietowanych nie bierze udziału w tego typu grach. Wśród tych, którzy przyznali się do uczestnictwa, najbardziej popularną formą gier okazały się zakłady bukmacherskie typu STS, Lotto oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, w których jak najczęściej przyznawali respondenci uczestniczą od czasu do czasu.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów został zaprezentowany w tabeli poniżej.

Rodzaje gier losowych	Tak, regularnie	Tak, od czasu do czasu	Korzystałem w przeszłości	Nie
Konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegające na wysyłaniu płatnych smsów	0,00%	5,33%	26,00%	68,67%
Gry na automatach w salonie gier	0,00%	1,33%	6,67%	92,00%
Zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto	0,67%	22,00%	9,33%	68,00%
Internetowe gry hazardowe np. poker	0,00%	0,00%	4,67%	95,33%

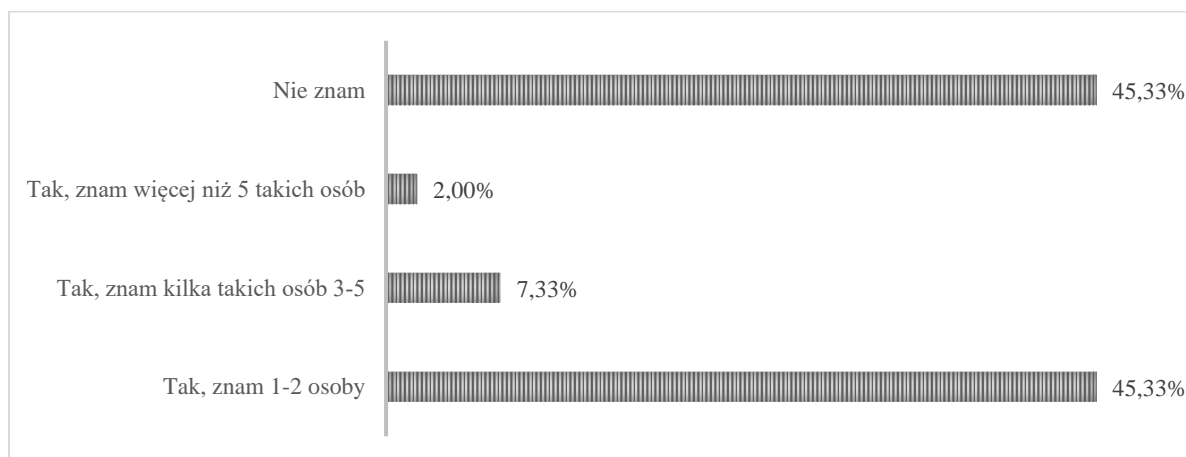
Tabela 7. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych?

Choć biorący udział w badaniu najczęściej zaprzeczali uczestnictwu w grach losowych, to jednak z nich tj. 54,67% przyznało, że zna w swoim otoczeniu osoby, które korzystają z tego typu gier regularnie. 45,33% przyznało, że zna 1-2 takie osoby, 7,33% odpowiedziało,

---

¹¹ CBOS, *Hazardziści*, 2017r.

że zna od 3 do 5 osób, a 2,00% zadeklarowało, że zna ponad 5 osób uczestniczących w takich formach rozrywki. Pozostałe 45,33% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 26. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby korzystające regularnie z gier losowych?

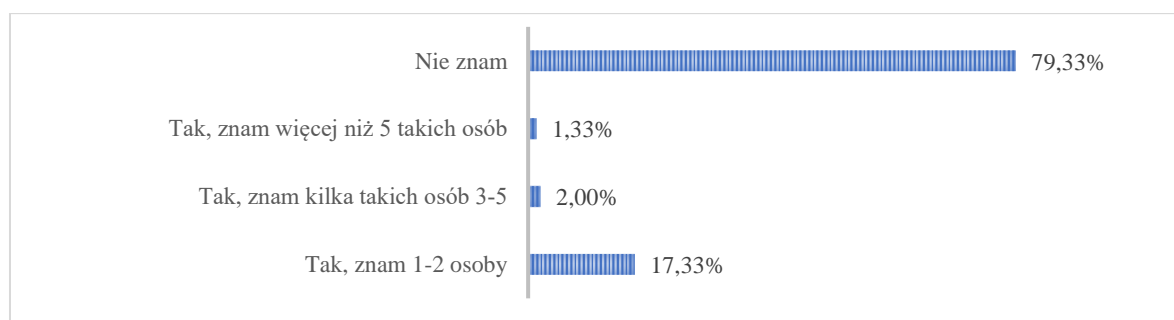
Zagrożenia internetowe

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoswiatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.¹²

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Za pośrednictwem Internetu, tak jak i w świecie rzeczywistym, popełniana jest cała gama różnego rodzaju przestępstw, jednak użytkownicy nie zawsze zdają sobie z tego sprawę, jak łatwo można stać się ofiarą cyberprzestępczości. Ofiary cyberprzestępczości to najczęściej ofiary oszustw. Oszustwa internetowe stanowią przeważającą grupę przestępstw, która w bardzo szybkim tempie się rozwija i ewoluuje w coraz bardziej złożone formy.

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytań dotyczących problemu zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu.

Gdy zapytano respondentów czy znają w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia czy zniesławienia, większość z nich tj. 79,33% odpowiedziała, że nie posiada takich znajomości. 17,33% badanych potwierdziło, że zna 1-2 osoby, które doświadczyły takiej sytuacji, a 2,00% przyznało, że zna w swoim otoczeniu od 3 do 5 ofiar przestępstw internetowych. Natomiast pozostałe 1,33% potwierdziło znajomość ponad 5 takich osób.

Wykres 27. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego?

¹² Wasilewski. J, *Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”* 2013, nr 9, dostęp online: <http://www.abw.gov.pl/pl/pbw/publikacje/przegląd-bezpieczenstwa/987,Przegląd-BezpieczenstwaWewnetrznego-nr-9-5-2013.html>.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wyrażenie opinii związanych z użytkowaniem Internetu. Z pozyskanych danych wynika, iż według 76,67% użytkownicy Internetu nie do końca są anonimowi. Pomimo tego 50,67% ankietowanych stwierdziło, że przestępcy internetowi zazwyczaj unikają odpowiedzialności karnej. Pozytywnym jest, iż 85,33% badanych ma świadomość tego, iż raz udostępniona w Internecie zostaje tam na zawsze, dlatego należy być ostrożnym przy udostępnianiu danych osobistych.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów został zaprezentowany w tabeli poniżej.

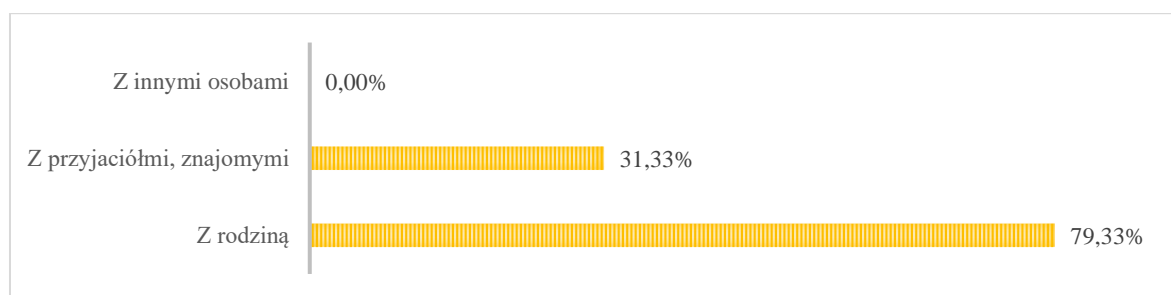
	Tak	Nie	Nie wiem
Użytkownicy Internetu są zupełnie anonimowi	10,67%	76,67%	12,67%
Przestępcy internetowi najczęściej unikają odpowiedzialności karnej	50,67%	12,00%	37,33%
Raz udostępniona w Internecie informacja zostaje tam na zawsze, dlatego należy być ostrożnym przy udostępnianiu danych osobistych	85,33%	2,67%	12,00%

Tabela 8. Czy zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi użytkowania Internetu?

Formy spędzania czasu wolnego

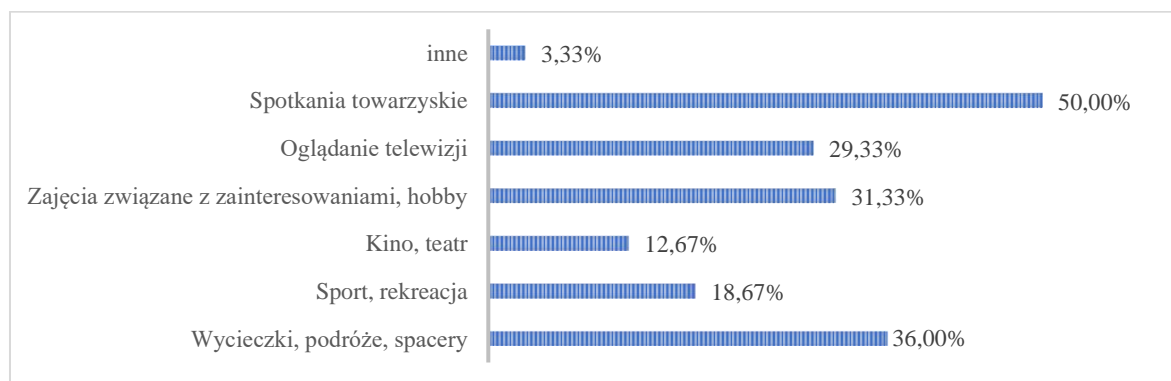
Pojęcie wolnego czasu związane jest nieodłącznie z poczuciem wolności i odprężenia. W ramach czasu wolnego, poprzez różnorodne zajęcia, każdy człowiek kształtuje zainteresowania i pogłębia wiedzę. Sposób wykorzystania czasu wolnego jest jednym z elementów życia ludzkiego.

W części ankietyzacji dotyczącej spędzania czasu wolnego zapytano badanych mieszkańców z terenu gminy Gorlice o to z kim najchętniej spędzają swój czas wolny. Zdecydowana większość respondentów tj. 79,33% przyznała, że najczęściej spędza czas wolny z rodziną. 31,33% wskazało natomiast na przyjaciół lub znajomych. Nikt z ankietowanych nie wskazał na inne osoby, z którymi chętnie spędzałby czas wolny.

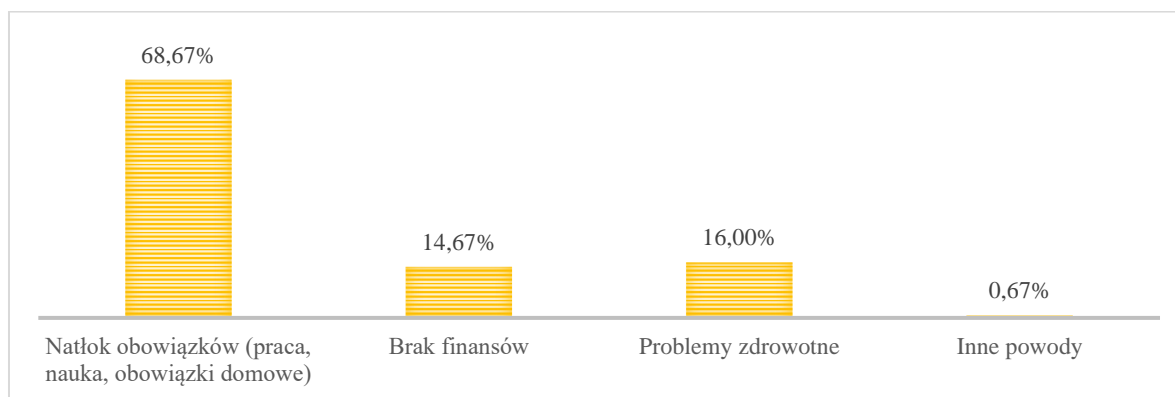
Wykres 28. Z kim najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?

Następne pytanie dotyczyło bezpośrednio form spędzania czasu wolnego. Jak się okazało najbardziej popularną formą aktywności wśród badanych okazały się spotkania towarzyskie, wskazane przez 50,00%. Następnie 36,00% respondentów wskazało na wycieczki podróże, czy też spacer. Kolejno 31,33% przyznało, iż w czasie wolnym chętnie uczestniczy w zajęciach związanych z zainteresowaniami, hobby. 29,33% wybrało oglądanie telewizji, a 18,67% postawiło na sport i rekreację. Kolejno 12,67% badanych mieszkańców wskazało na kino i teatr. Pozostałe 3,33% respondentów wskazało na inne formy spędzania czasu wolnego m.in. czytanie książek oraz odpoczywanie.

Wykres 29. W jakiej formie najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?

Z pozyskanych danych wynika również, iż w opinii badanych mieszkańców najczęstszym czynnikiem utrudniającym spędzanie czasu wolnego w pożądanym sposobie jest natłok obowiązków związanych z pracą, nauką czy też obowiązkami domowymi. Taką odpowiedź wybrało 68,67% ankietowanych. Kolejno 16,00% wskazało na problemy zdrowotne, a 14,67% na ograniczenia finansowe. Jeden badany mieszkaniec podał inne powody wpływające na brak możliwości spędzania czasu wolnego w pożądanym sposobie i był to utrudniony dostęp oraz bariery komunikacyjne.

Wykres 30. Co Pana/Pani zdaniem najczęściej utrudnia spędzanie czasu wolnego w pożądanym sposobie?

Wyniki zebrane w rozdziale dotyczącym problemów społecznych w opinii badanych mieszkańców z terenu gminy Gorlice wskazują, iż najbardziej zauważalnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym jest problem nadużywania napojów alkoholowych, którego ważność została oceniona przez mieszkańców na poziomie nieco powyżej przeciętnej.

Większość respondentów skłaniała się ku stwierdzeniu, iż częstotliwość spożywania alkoholu w miejscach publicznych, jak również widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu, na przestrzeni ostatnich 10 lat spadła. Jako niezmiennie respondenci uznali również ogólne spożycie alkoholu wśród osób dorosłych, natomiast wśród niepełnoletnich jako częstsze w porównaniu do poprzednich lat. Natomiast jako zdecydowanie rzadsze ocenili spożycie alkoholu w miejscu pracy.

Ponadto z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy gminy Gorlice spożywają napoje procentowe okazjonalnie, a najczęściej spożywanym przez nich alkoholem jest piwo. Jako zadowalający można ocenić poziom wiedzy mieszkańców na temat alkoholu, gdyż większość badanych ma świadomość tego, że bez względu na to jaki rodzaj alkoholu jest spożywany (piwo, wino, czy wódka), możliwość uzależnienia od niego są takie same. Nieco

niepokojącym jest jednak fakt, iż w opinii aż 42,00% badanych tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia.

Również niepokojący okazał się wynik dotyczący znajomości instytucji świadczących pomoc dla osób uzależnionych. Aż 78,00% badanych mieszkańców przyznało się do braku wiedzy na dany temat; tak więc koniecznym jest podjęcie działalności profilaktyczno-informacyjnej w tym zakresie. Co więcej, tylko 22,00% zna instytucje pomagające osobom doświadczającym przemocy.

Jak przyznało 43,33% mieszkańców problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy, natomiast są to sporadyczne przypadki. Badani w większości nie znają miejsc, w których można kupić narkotyki, jak również osób zażywających tego typu substancje. 3,33% ankietowanych przyznało się do zażywania narkotyków deklarując, że był to jednorazowy kontakt.

W trakcie ankietyzacji okazało się również, iż w próbie badawczej znalazło się 22,67% osób palących. Co ważniejsze, 65,33% ogółu badanych mieszkańców wyraziło opinie, że palenie bierne szkodzi tak samo, jak palenie czynne, a 18,00% stwierdziło, iż jest nawet bardziej szkodliwe dla organizmu człowieka. Istotnym jest również fakt, iż wszyscy z palących mają świadomość tego, że palenie ma szkodliwy wpływ na ich zdrowie.

Informacje pozyskane w części ankietyzacji poruszającej tematykę przemocy w rodzinie wskazują, że 39,33% badanych zna przypadki rodzin, w których stosowana jest tego rodzaju przemoc. Z badań wynika również, iż 4,00% respondentów osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, a osobą stosującą przemoc był najczęściej ojciec.

Co więcej, nadal wiele osób dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci. Zdaniem 10,00% ankietowanych rodzic może ukarać tak swoje dziecko jeśli inne metody zawodzą, a według 0,67% można karać własne dziecko w dowolny sposób. 60,67% badanych wyraziło natomiast zdanie odmienne w tym temacie, uważając stosowanie tego typu metod wychowawczych za przestępstwo.

W wyniku pytań poruszających tematykę hazardu pozyskano informacje, z których wynika, iż badani mieszkańcy z reguły nie uczestniczą w żadnych formach rozrywki o charakterze hazardowym. Wśród tych, którzy przyznali się do uczestnictwa najbardziej popularną formą okazały się zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto oraz konkursy organizowane przez telewizję, gazety, w których biorą udział od czasu do czasu. Ponadto 54,67% badanych potwierdziło znajomość osób w swoim otoczeniu, które regularnie korzystają z gier losowych.

Z przeprowadzonych badań wynika również, iż zdecydowana większość ankietowanych nie zna przypadków związanych z przestępstwami internetowymi. Niemniej jednak, 20,67% potwierdziło, że zna osoby, które padły ofiarą tego rodzaju przestępstw.

76,67% badanych wyraziło zdanie, że użytkownicy Internetu nie do końca są anonimowi, natomiast jak stwierdziło 50,67% przestępcy internetowi zazwyczaj unikają odpowiedzialności karnej. Ponadto większość respondentów ma świadomość, iż raz udostępniona w Internecie informacja pozostaje tam na zawsze dlatego należy zachować szczególną ostrożność przy udostępnianiu wszelkich danych osobowych.

Badani mieszkańcy gminy Gorlice swój czas wolny najchętniej spędzają z rodziną i bliskimi podczas spotkań towarzyskich. Jak przyznają najczęściej, czynnikiem utrudniającym spędzanie czasu wolnego w pożądanym sposób jest zazwyczaj natłok obowiązków związanych z pracą, nauką czy też obowiązkami domowymi.

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas VI szkół podstawowych.

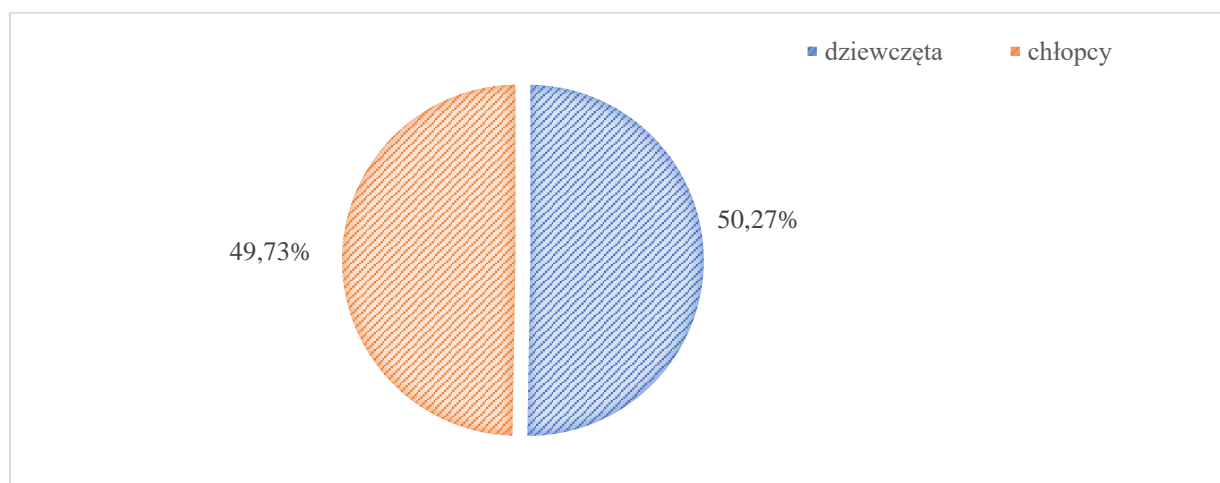
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picie alkoholu, palenie papierosów;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

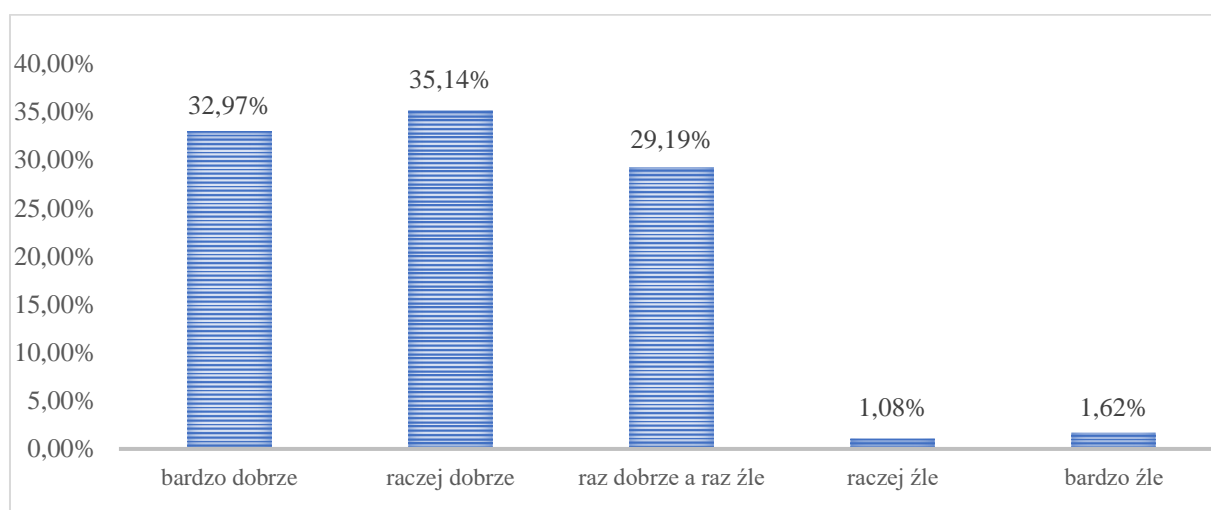
W badaniu wzięło udział 185 uczniów klas VI szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice. Wśród badanych było 93 dziewczęta i 92 chłopcy.

Wykres 31. Podaj swoją płeć?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

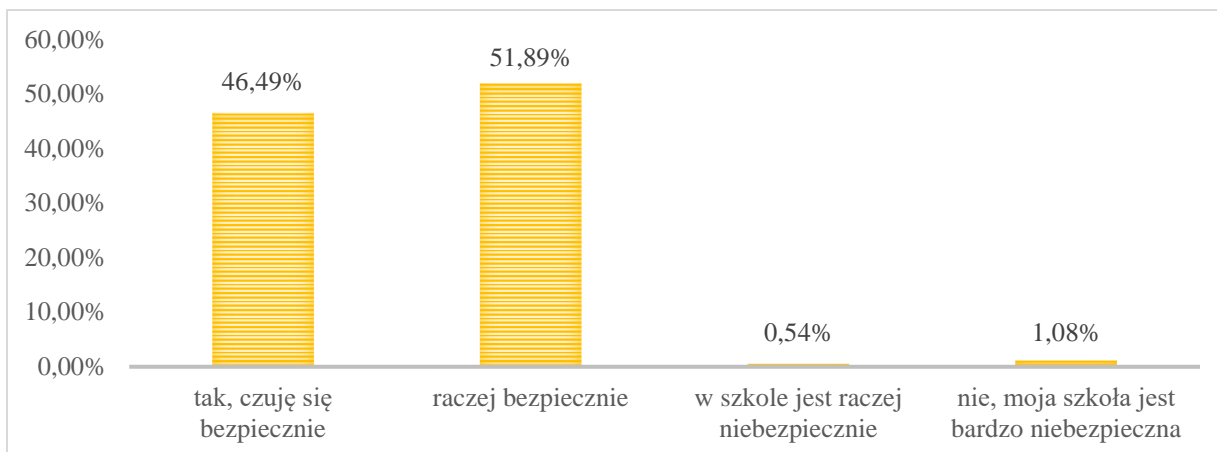
Analizując klimat, w którym funkcjonują uczniowie klas VI szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice dowiadujemy się, że ankietowani oceniają swoje samopoczucie w szkole jako raczej dobre. Odpowiedzi tej udzieliło 35,14% uczniów. Kolejno 32,97% stwierdziło, że czuje się bardzo dobrze; a 29,19% uczniów stwierdziło, iż czuje się zmiennie, raz dobrze, a raz źle. 1,62% badanych przyznało, że w szkole czuje się bardzo źle. Natomiast dwóch badanych uczniów przyznało, że w szkole czuje się raczej źle.

Wykres 32. Jak się czujesz w swojej szkole?

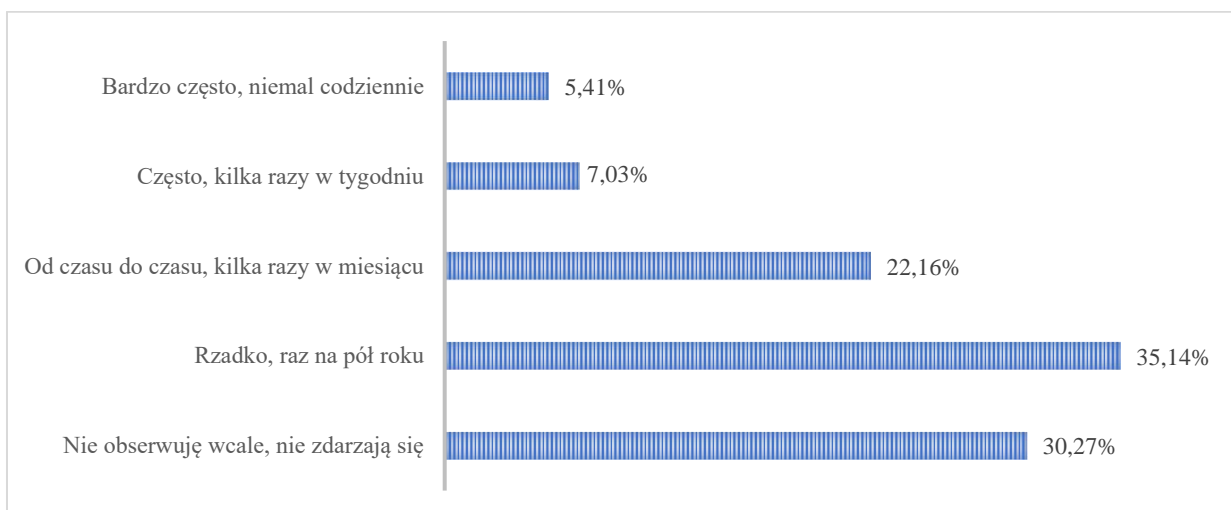
Zapytaliśmy także uczniów, czy zdarza im się wagarować. 6,49% badanych przyznało się do celowego opuszczania zajęć, natomiast pozostałe 93,51% zaprzeczyło takiemu działaniu. W tym 6,45% wśród grupy badanych dziewcząt oraz 6,52% wśród grupy badanych chłopców.

Noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole są wysokie. Zdecydowana większość badanych zadeklarowała, iż szkoła jest miejscem bezpiecznym. Jak wynika z analizy danych, 51,89% ankietowanych czuje się w szkole raczej bezpiecznie, a kolejne 46,49% stwierdziło, że zdecydowanie bezpiecznie. Jeden z badanych postrzega szkołę jako miejsce raczej niebezpieczne. Natomiast dwóch badanych uczniów stwierdziło, że szkoła jest miejscem bardzo niebezpiecznym.

Wykres 33. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Zapytaliśmy również ankietowanych jak często obserwują zjawiska przemocy w szkole. 35,14% uczniów klas VI przyznało, iż obserwuje tego typu zjawiska rzadko, raz na pół roku. 22,16% badanych zadeklarowało, że jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 7,03% przyznało, że zjawiska przemocy zdarzają się często, kilka razy w tygodniu, a 5,41% ankietowanych odpowiedziało, że takie zjawisko obserwuje bardzo często, niemal codziennie. Pozostałe 30,72% ankietowanych stwierdziło, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają.

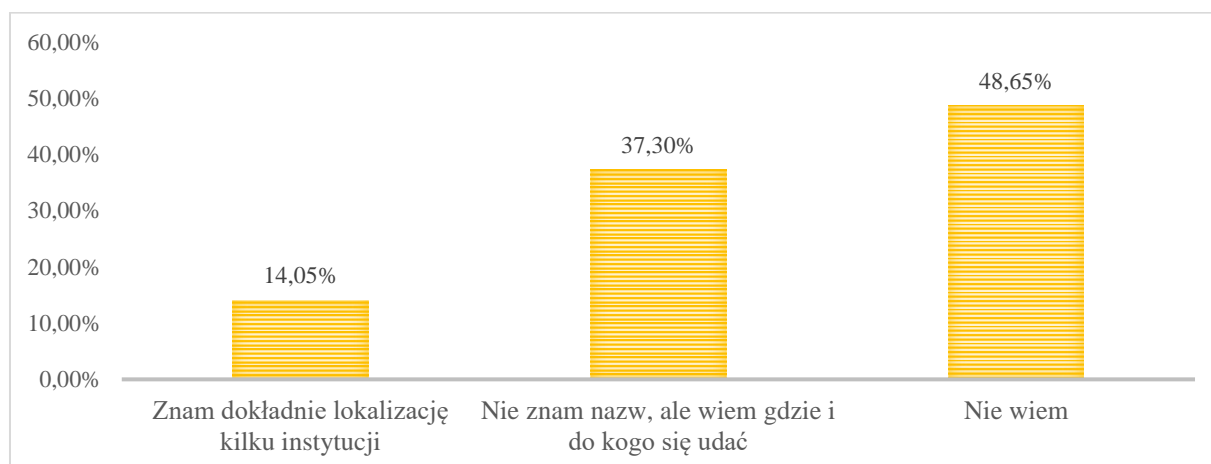

Wykres 34. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Poprosiliśmy także uczniów o odpowiedź czy uważają, że byli kiedyś ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy. Z badania wynika, że osobiście doświadczyło przemocy 22,16% uczniów. Wśród tej grupy uczniów dziewczęta stanowią 21,51%, a chłopcy 22,83%. Ponadto 22,70% ankietowanych przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Bycie ofiarą przemocy, jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniało się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają.

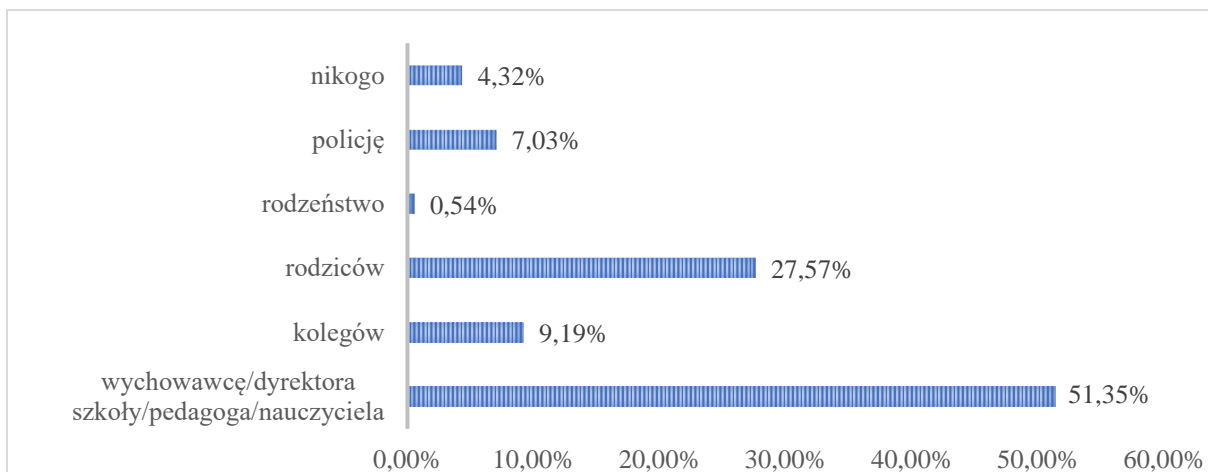
Jeśli chodzi o znajomość instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą, 14,05% przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. 37,30% ankietowanych, zadeklarowało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie, gdzie i do kogo udać się po pomoc. Pozostałe 48,65% uczniów nie zna w swoim środowisku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą.

Wykres 35. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

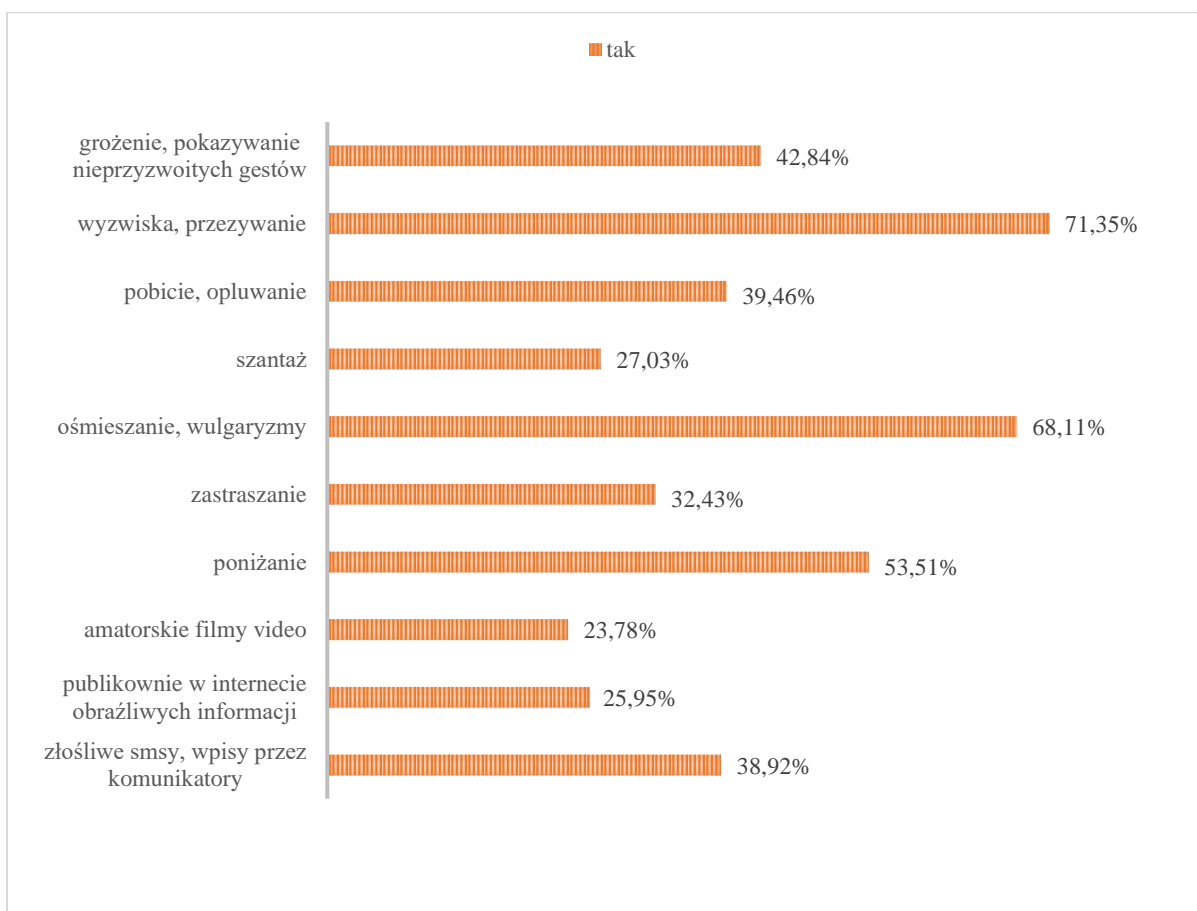
Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy 51,35% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 27,57% zawiadomiłoby o takim fakcie rodziców. 9,19% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich kolegów. 7,03% wskazało na Policję, a 0,54% na rodzeństwo. Pozostałe 4,32% przyznało, że nie powiedziałyby o takim fakcie nikomu.

Uzyskany w tym pytaniu wynik jest bardzo pozytywny, gdyż świadczy o tym, iż uczniowie darzą zaufaniem swoich nauczycieli, pedagoga oraz dyrekcję i w sytuacji zagrożenia właśnie do nich zwrócą się z problemem. Dzięki temu grono pedagogiczne będzie w stanie szybko zareagować i wskazać takiej osobie najlepszą ścieżkę rozwiązania problemu.

Wykres 36. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Najwięcej badanych uczniów zetknęło się z wyzwiskami, bo aż 71,35%. 68,11% ankietowanych spotkało się ośmieszaniem i wulgaryzmami. Z poniżaniem zetknęło się 53,51% uczniów, natomiast groźby i pokazywanie nieprzyzwoitych gestów zostały potwierdzone przez 42,84%. Pozostałe dane przedstawia poniższy wykres.

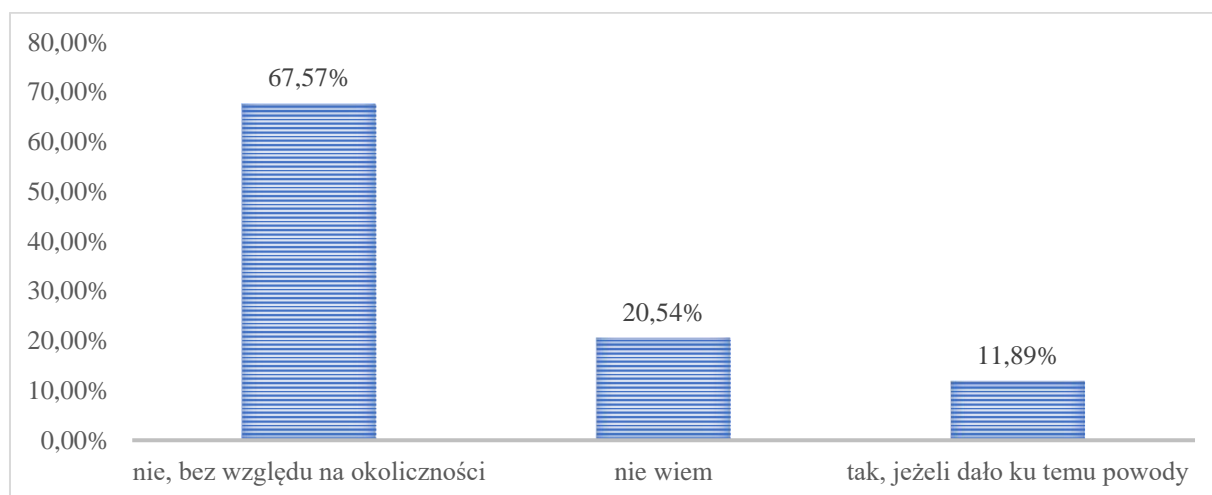
Wykres 37. Znajomość przypadków stosowania poszczególnych form przemocy.

Następnie zapytaliśmy więc uczniów, czy kiedykolwiek sami doświadczyli którejs z form przemocy wymienionej w poprzednim pytaniu 40,00% badanych przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Wśród tej grupy 43,01% to dziewczęta, a 36,96% chłopcy. Pozostali uczniowie tj. 60,00% odpowiedzieli, że nigdy nie doświadczyli takich zachowań.

Poprosiliśmy uczniów klas VI o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 21,08% przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, natomiast pozostałe 78,92% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce. Występowanie przemocy poza murami szkolnymi jest dużo częściej znane w grupie chłopców, co potwierdza rozkład odpowiedzi z uwzględnieniem podziału na płeć. Wśród osób, które potwierdziły tego typu sytuacje znalazło się 30,43% chłopców i 11,83% dziewcząt.

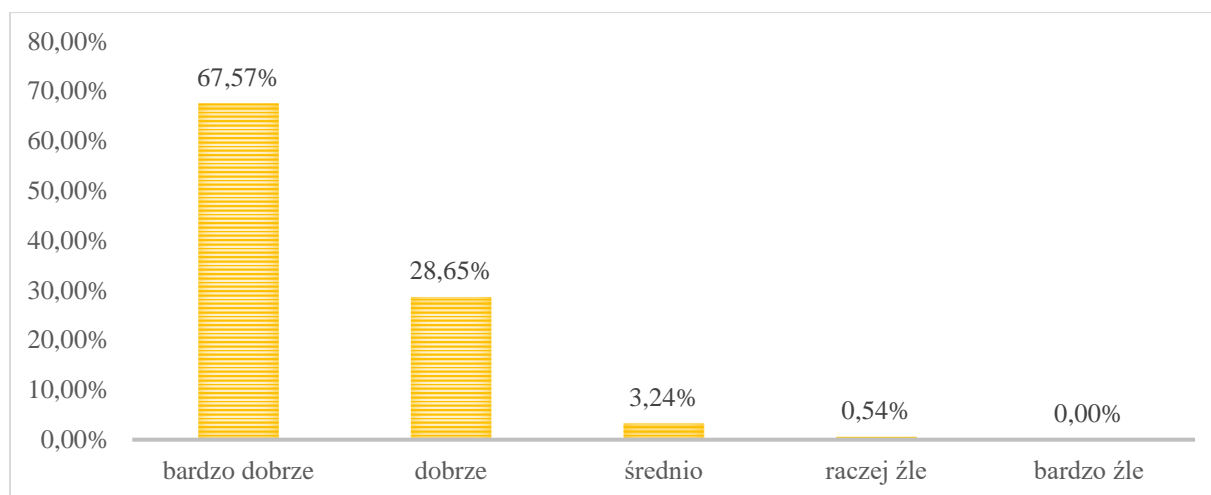
Chcieliśmy także dowiedzieć się, czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazło się 14,05% badanych; którzy przyznali się do stosowania przemocy. Wśród tej grupy uczniów dziewczęta stanowią 9,68%, a chłopcy 18,48%. Warto zaznaczyć, iż chłopców biorących udział w czynnym akcie przemocy było prawie dwa razy więcej niż dziewcząt. Pozostali uczniowie tj. 85,95% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytaliśmy badanych o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 67,57% uczniów odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 11,89% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 20,54% uczniów nie umiało wyrazić swojej opinii na dany temat.

Wykres 38. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Badani uczniowie oceniają w większości pozytywnie swoje relacje z rodzicami. 67,57% określiło je jako bardzo dobre, a 28,65% jako dobre. Kolejno 3,24% oceniło je na poziomie średnim. Jeden z badanych respondentów ocenił swoje relacje z rodzicami jako raczej złe. Odpowiedź wskazująca na bardzo dobry poziom relacji została wybierana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (69,89%), jak również chłopców (65,22%).

Wykres 39. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, większość z nich bo 60,54% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Była to odpowiedź najczęściej wskazywana zarówno przez dziewczęta (58,06%), jak i chłopców (63,04%). Kolejno 31,89% było zdania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze, natomiast 5,95% stanowili ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach. Pozostałe 1,62% (trzech respondentów) nigdy nie mówi o swoich problemach rodzicom.

Następnie zapytaliśmy uczniów klas VI szkół podstawowych, czy w swoim domu czują się bezpiecznie. 98,38% uczniów odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe 1,62% przyznało, że w domu nie czuje się bezpiecznie.

Powyższe zestawienie wyników dotyczące problemu agresji i przemocy w środowisku szkolnym pokazuje, iż badani uczniowie z klas VI szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice w swojej szkole czują się najczęściej raczej dobrze. Szkoła postrzegana jest przez nich jako miejsce raczej bezpieczne i darzą zaufaniem swoje grono pedagogiczne. Można zatem wysunąć opinie, że środowisko szkolne, w którym przebywają badani uczniowie stwarza dla nich przyjazne warunki.

Prawie 70,00% badanych obserwuje zjawiska przemocy w szkole. 22,16% badanych respondentów obserwuje je kilka razy w miesiącu, 7,03% kilka razy w tygodniu, a 5,41% niemalże codziennie. Idąc dalej 22,16% badanych przyznało, że osobiście doświadczyło przemocy, a 22,70% zna w szkole uczniów, przed którymi odczuwa lęk. 48,65% badanych zasygnalizowało brak wiedzy na temat instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą.

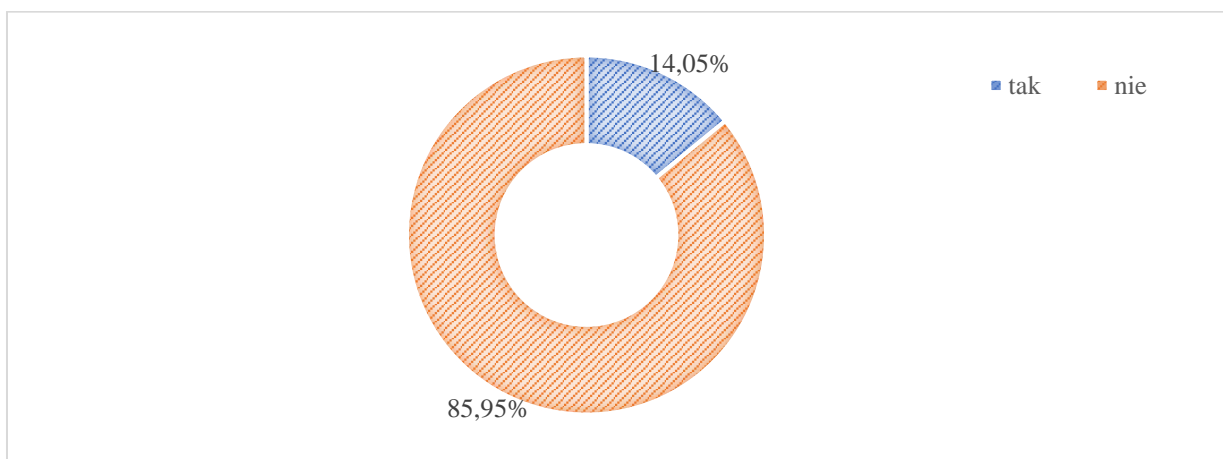
Pytając uczniów o znajomość konkretnych form przemocy; 71,35% potwierdziło, że spotkało się z agresją słowną, 68,11% z ośmieszaniem i wulgaryzmami. Ponadto 40,00% uczniów udzieliło odpowiedzi, że osobiście doświadczyło między innymi tych form przemocy. W grupie ankietowanych 21,08% zadeklarowało, iż spotyka także przemoc poza murami szkolnymi i 14,05% badanych potwierdziło uczestnictwo w czynnym akcie przemocy. Warto zaznaczyć, że w grupie osób, które stosowały przemoc znalazło się prawie dwukrotnie więcej chłopców niż dziewcząt.

Z danych dotyczących relacji z rodzicami, dowiedzieliśmy się, że ankietowani najczęściej postrzegają je jako bardzo dobre; darzą rodziców pełnym zaufaniem, a dom jest dla nich miejscem, w którym czują się bezpiecznie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

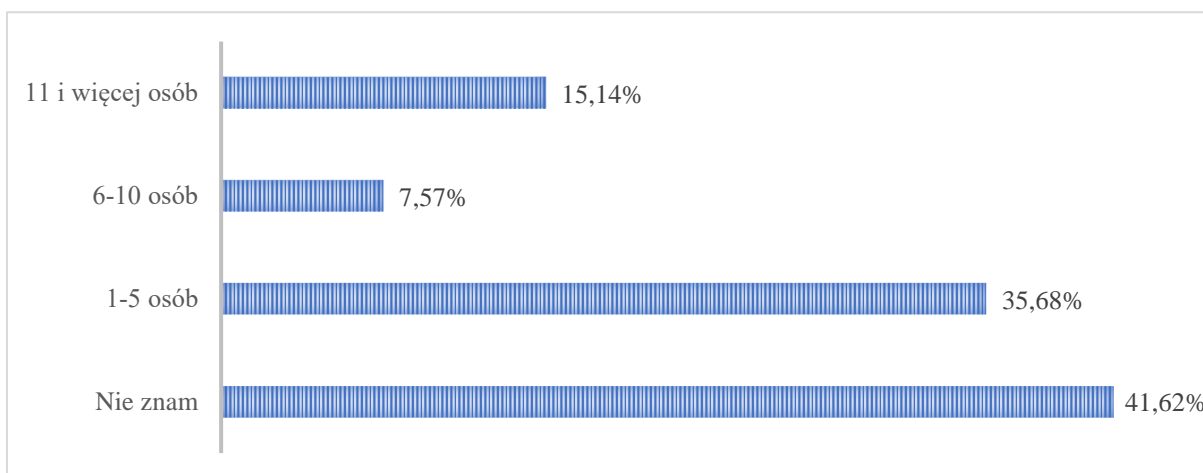
Palenie papierosów

Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń uczniów z wyrobami nikotynowymi. Zapytaliśmy badanych czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród uczniów z terenu gminy Gorlice 14,05% ankietowanych przyznało się do zapalenia papierosa. Deklaracje te zostały złożone przez 10,75% dziewcząt i 17,39% chłopców. Pozostałe 85,95% uczniów odpowiedziało, że jeszcze nigdy nie zdarzyło im się zapalić.

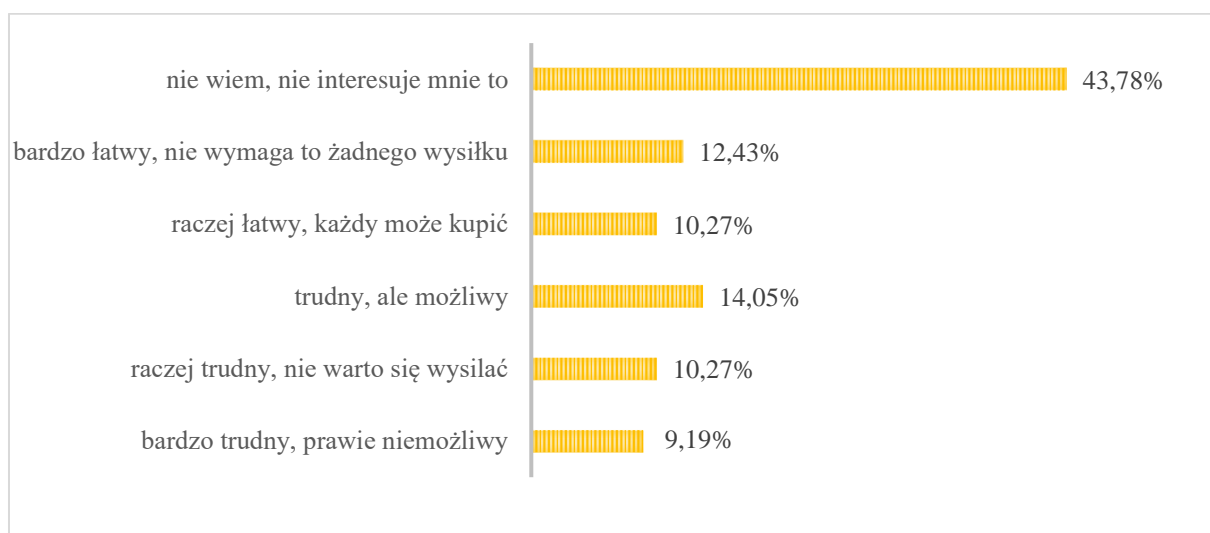
Wykres 40. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosy?

Zapytaliśmy także uczniów, czy w swoim środowisku znają osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po papierosy. Ogółem 58,38% badanych; w tym 62,37% dziewcząt i 54,35% chłopców przyznało, że zna takie osoby. Pozostałe 41,62% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

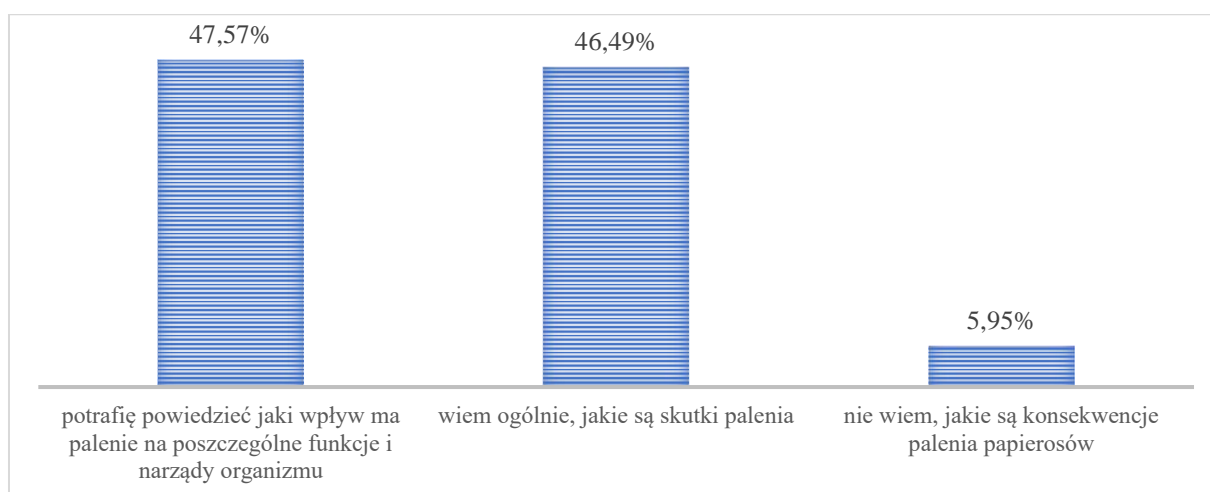
Wykres 41. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o ocenę dostępności do papierosów. 14,05% uczniów twierdzi, że jest to trudne zadanie, ale możliwe. 12,43% badanych uważa, że zakup papierosów jest bardzo łatwy i nie wymaga większego wysiłku. Kolejno 10,27% uważa zakup papierosów za raczej trudny i niewarty wysiłku i tyle samo odpowiada, że jest to zadanie raczej łatwe i właściwie każdy może je kupić. 9,19% przyznaje, iż jest to zadanie bardzo trudne, prawie niemożliwe. Pozostałe 43,78% deklaruje, że nie umie ocenić dostępności papierosów, ponieważ się tym nie interesuje.

Wykres 42. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

Uczniowie dość wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 47,57% potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 46,49% uczniów zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 5,95% uczniów przyznało, że nie wie jakie są konsekwencje palenia papierosów.

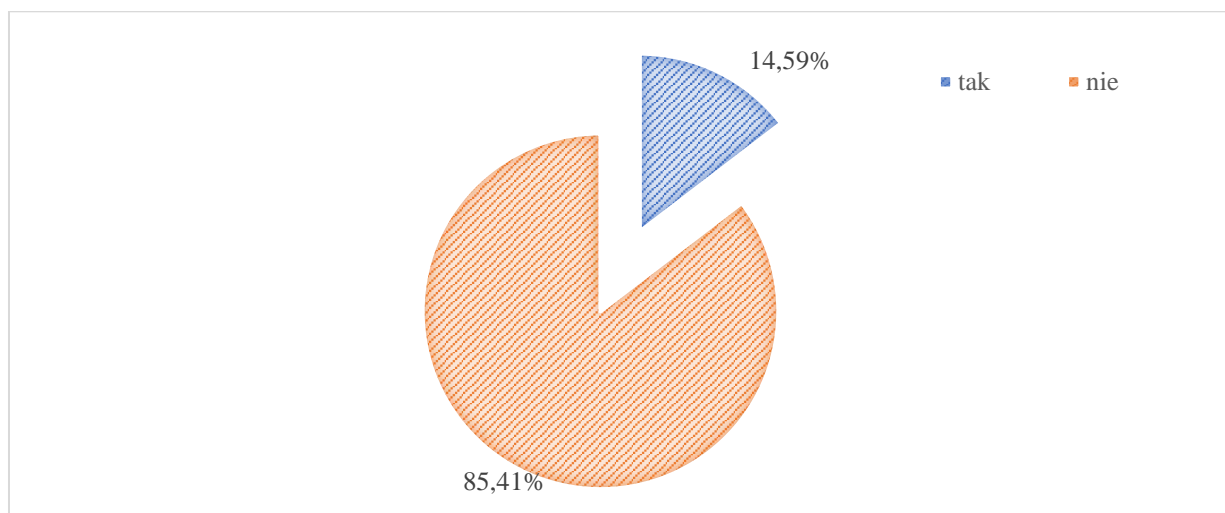
Wykres 43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Powyższe dane uzyskane w podrozdziale poświęconym paleniu papierosów pokazują, iż większość badanych uczniów z gminy Gorlice nie miało styczności z wyrobami nikotynowymi. Niemniej jednak 14,05% uczniów przyznało się do palenia, a deklaracje te w zdecydowanej większości zostały złożone przez chłopców. 58,38% uczniów zadeklarowało, że zna niepełnoletnie osoby palące, a niestety posiadanie takich znajomości może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie palenia. Zadowalający jest wynik dotyczący poziomu wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów, gdyż 47,57% potrafi powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 46,49% deklaruje, że zna ogólne skutki palenia.

Picie alkoholu

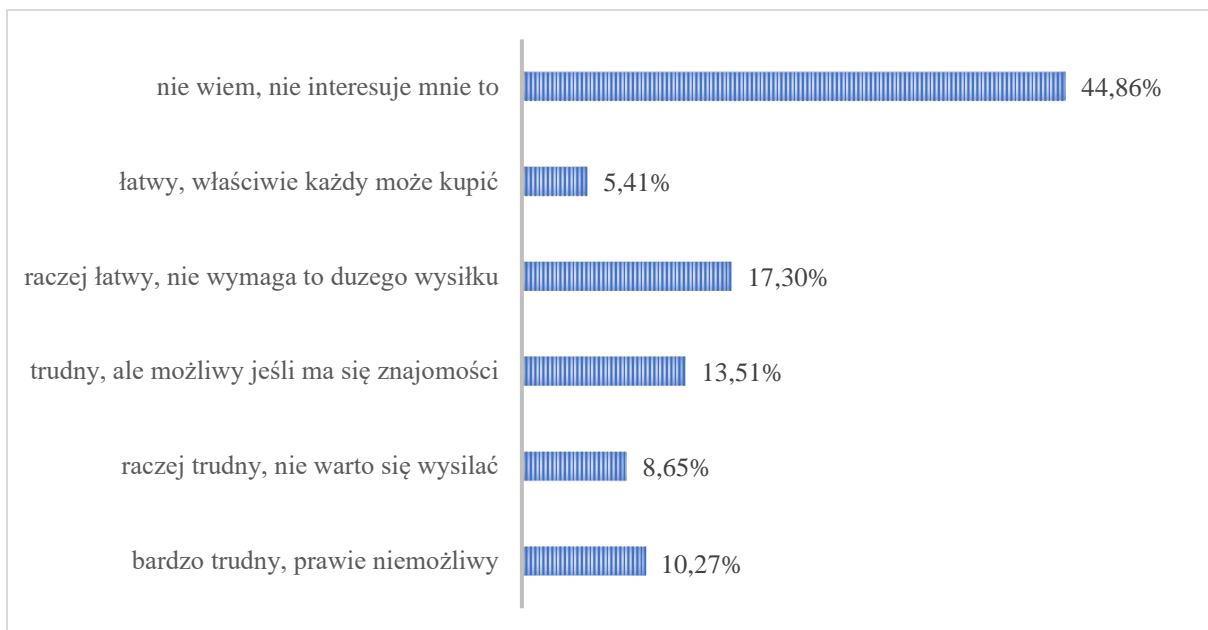
Wśród uczniów klas VI szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice pierwszy kontakt z alkoholem zadeklarowało 14,59% uczniów, w tym 11,83% dziewcząt oraz 17,39% chłopców. Pozostali badani tj. 85,41% przyznali, że jeszcze nigdy nie pili alkoholu.

Wykres 44. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?

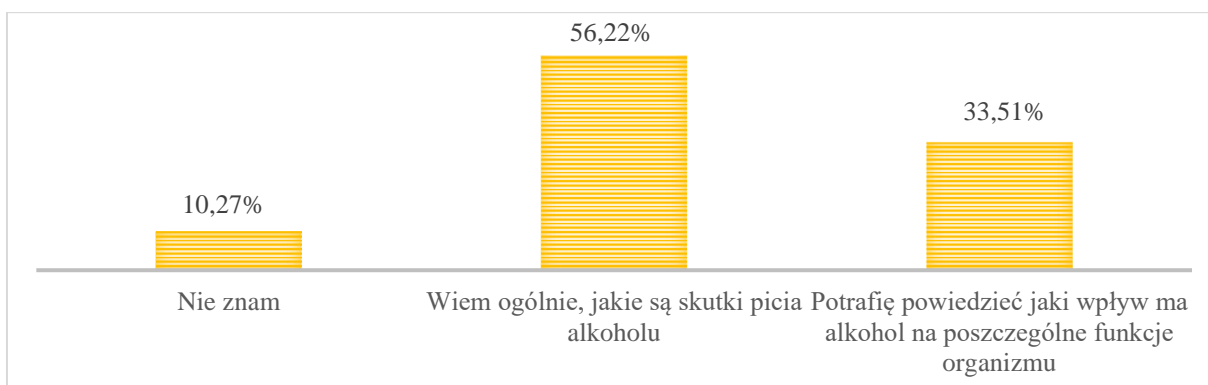
W kolejnym pytaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy biorący udział w badaniu uczniowie znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol. 42,70% ankietowanych uczniów przyznało, że zna takie osoby. W grupie tej znalazło się 43,01% dziewcząt oraz 42,39% chłopców z ogółu badanych. Pozostałe 57,30% przyznało, że nie ma takich znajomości.

Badani uczniowie klas VI szkół podstawowych uznali alkohol za towar trudno dostępny (ogółem 32,43%). I tak, 13,51% stwierdza, że zakup alkoholu jest trudny, ale prosząc odpowiednie osoby jest to osiągalne. 10,27% ankietowanych jest zdania, że zakup alkoholu jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. 8,65% uważa, że jest to zadanie raczej trudne, dlatego nie warto nawet podejmować wysiłku. 17,30% deklaruje, że dostęp do alkoholu jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku ani znajomości, a 5,41% badanych twierdzi, że właściwie każdy może swobodnie nabyć napoje alkoholowe. Pozostałe 44,86% odpowiedziało, że nie wie, ponieważ się tym nie interesuje.

Wykres 45. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

W badaniach nie zabrakło też pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu. 56,22% uczniów zadeklarowało, iż posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 33,51% badanych stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 10,27% ankietowanych przyznało, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

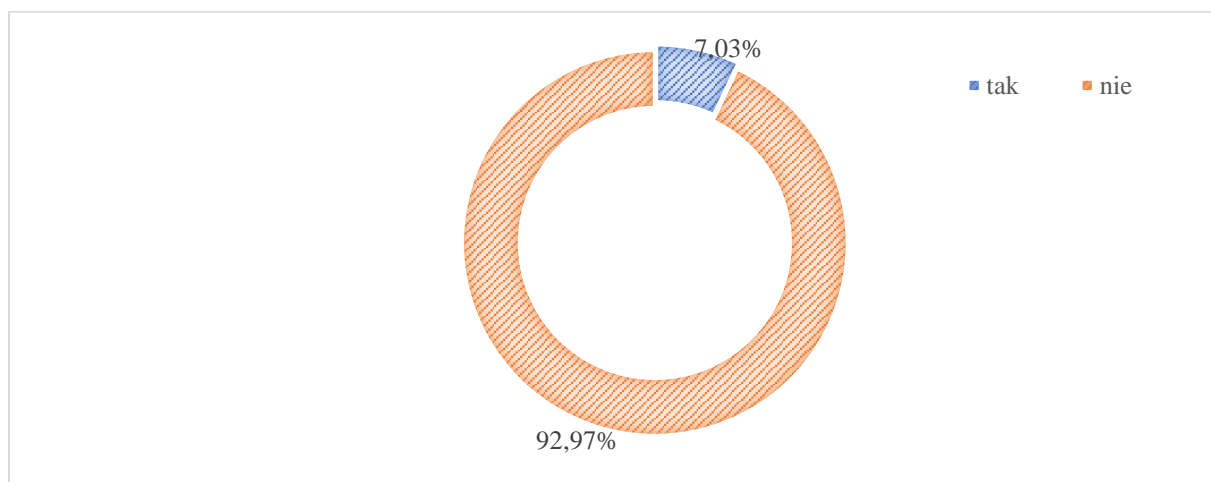

Wykres 46. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Powyższa analiza dotycząca tematu spożywania alkoholu pokazuje, iż 14,59% ankietowanych odbyło już inicjację alkoholową. Ponadto 42,70% badanych, czyli prawie 1/2 przyznało, że zna niepełnoletnich spożywających napoje procentowe, choć dostęp do alkoholu w opinii badanych najczęściej jest bardzo trudny, prawie niemożliwy. Poziom wiedzy uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu można ocenić na wysokim poziomie. 10,27% deklaruje brak wiedzy na ten temat.

Uczniowie wobec problemu narkomanii

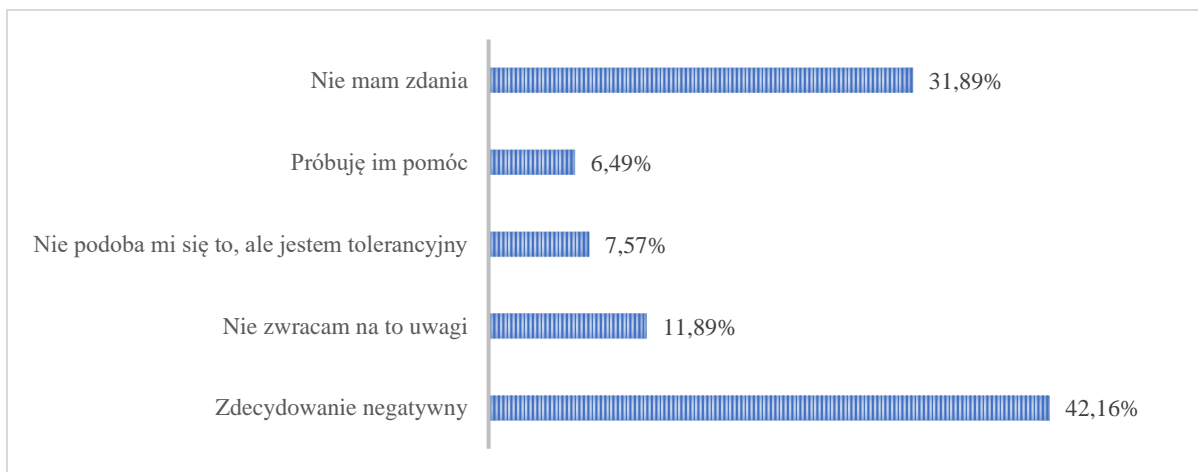
Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas VI szkół podstawowej na temat problemu narkomanii wynika, że 7,03% uczniów zna w swoim środowisku osoby zażywające tego typu substancje. Do posiadania takich znajomości przyznało się więcej chłopców niż dziewcząt. Pozostałe 92,97% badanych stwierdziło, że nie zna żadnych osób, które zażywają narkotyki.

Wykres 47. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Zapytano także badanych uczniów czy kiedykolwiek ktoś namawiał ich do zażycia narkotyków. 1,62% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się z taką sytuacją, natomiast pozostałe 98,38% zaprzeczyło.

W trakcie ankietyzacji pojawiło się również pytanie o to jaki jest stosunek badanych uczniów do osób zażywających narkotyki. Największy odsetek tj. 42,16% stanowiły odpowiedzi ankietowanych wskazujące na negatywny stosunek do osób, które używają tego typu substancji psychoaktywnych. Kolejno 11,89% stwierdziło, że nie zwraca uwagi na zachowania innych. 7,57% przyznało, że nie podoba się im takie zachowanie ale są tolerancyjni wobec wyborów innych, a 6,49% zadeklarowało, że stara się pomóc osobom zażywającym narkotyki. Pozostałe 31,89% nie umiało wyrazić swojej opinii na dany temat.

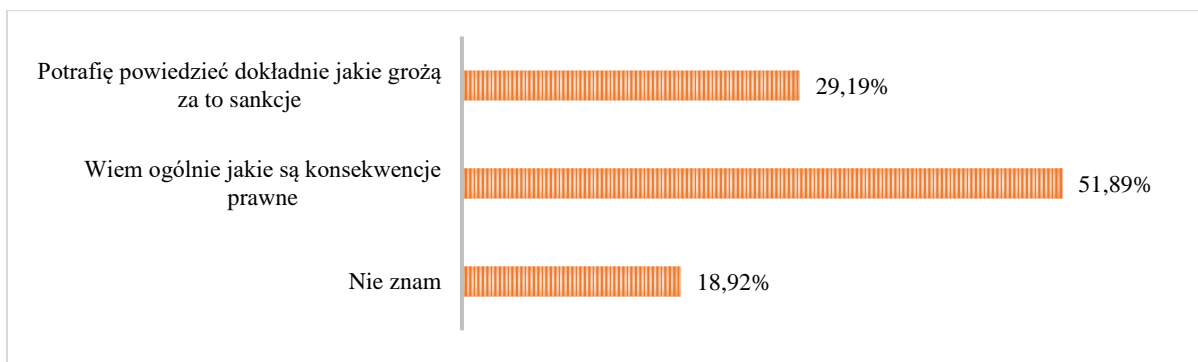
Wykres 48. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

56,22% zadeklarowało, że zna ogólne skutki zdrowotne zażywania tego typu substancji, a 31,35% stwierdziło, że jest w stanie wskazać wpływ narkotyków na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 12,43% badanych uczniów nie zna konsekwencji zdrowotnych zażywania narkotyków.

Wykres 49. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

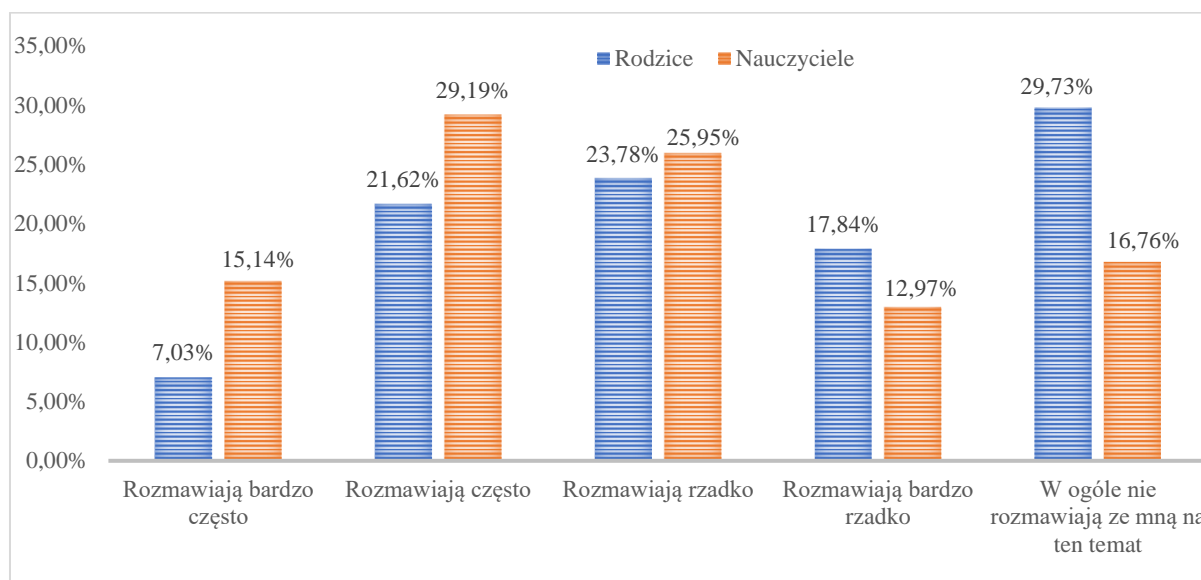
51,89% badanych stwierdziło, że wie jakie są ogólne kary, a 29,19% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje. Pozostałe 18,92% uczniów nie zna prawnych konsekwencji posiadania narkotyków.

Wykres 50. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Odwołując się do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem¹³ należy zaznaczyć, iż szkolna profilaktyka narkomanii zaczyna się od dostrzegania przez dorosłych, w tym przypadku nauczycieli i rodziców – potencjalnych zagrożeń w środowisku lokalnym oraz rozpoznania skali problemu w danej społeczności szkolnej czy też rodzinie. Kolejnym etapem jest natomiast informowanie o narkomanii oraz skutkach używania tego rodzaju środków psychoaktywnych.

Mając na uwadze powyższe, uczniowie zostali zapytani czy rodzice oraz nauczyciele rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków. Jak najczęściej przyznawali ankieterzy, rodzice w ogóle nie rozmawiają na takie tematy, natomiast nauczyciele często podejmują rozmowy na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków i dopalaczy.

Wykres 51. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?

Reasumując, zdecydowana większość uczniów klas VI szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Do posiadania takich znajomości przyznało się 13 badanych osób. Idąc dalej, 1,62% uczniów przyznało, że zdarzyło się, że ktoś namawiał ich do użycia narkotyków. Jak wynika z pozyskanych danych

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem, Dz.U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226.

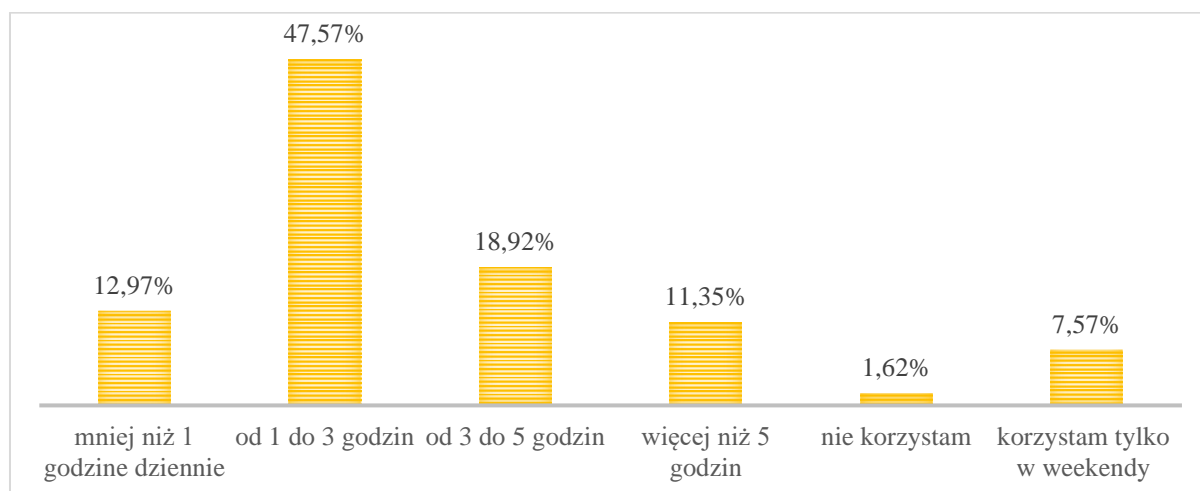
uczniowie zazwyczaj mają negatywny stosunek do osób zażywających tego typu substancje psychoaktywne.

Poziom wiedzy uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, jak również sankcji prawnych z tytułu ich posiadania można uznać za dobry.

Uczniowie a inne zagrożenia

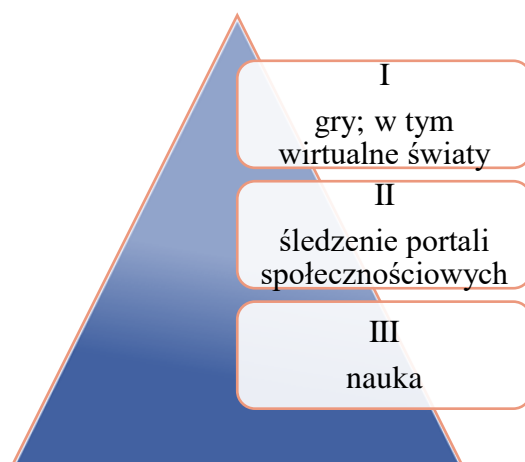
Komputer i Internet w życiu uczniów

Prawie każdy z uczniów z klas VI z terenu gminy Gorlice posiada swój komputer, telefon czy tablet. Zapytani o to, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na korzystanie z tych sprzętów elektronicznych, najczęściej odpowiadali, że jest to od jednej do trzech godzin dziennie; taką odpowiedź wskazało 47,57% uczniów. Była to najczęściej wybierana odpowiedź zarówno w grupie dziewcząt (51,61%), jak i chłopców (43,48%).

Wykres 52. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na gry w wirtualne światy, kolejno śledzenie portali społecznościowych oraz strony odwiedzane w związku z nauką. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiadali, że nigdy nie zawierali takich znajomości. Taką odpowiedź wskazało 50,27% ankietowanych. Do okazjonalnego zawierania takich znajomości przyznało się 39,46%. Wyniki badań wskazują, że tego typu znajomości zawierane są znacznie częściej przez chłopców. Pozostałe 10,27% uczniów odpowiedziało, że często zawiera takie znajomości.

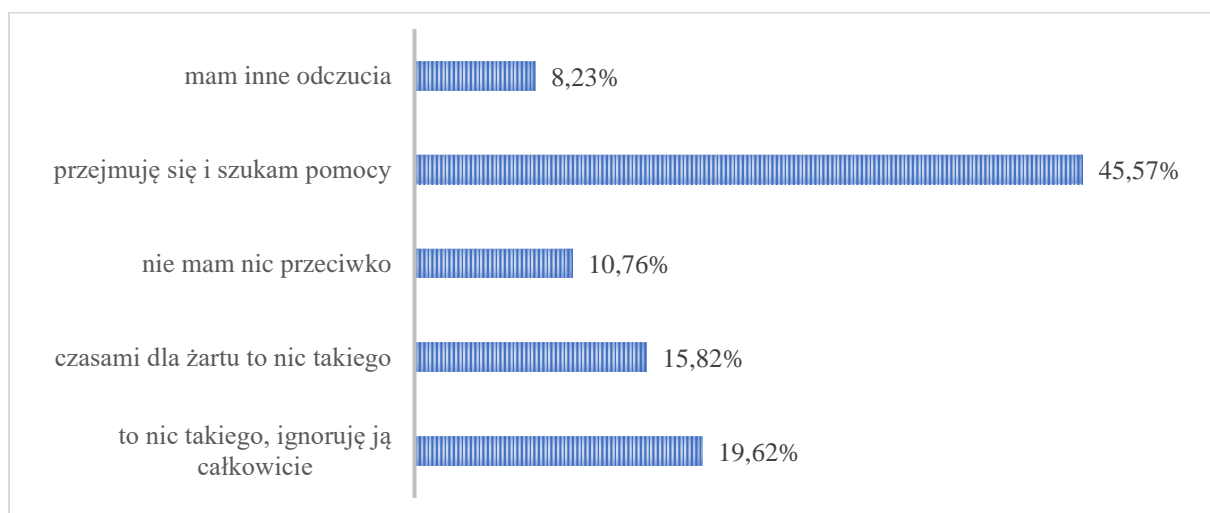
Powyższe wyniki uzyskane w części badania dotyczącej używania komputera, tabletu czy telefonu przez uczniów klas VI z terenu gminy Gorlice pokazują, iż uczniowie najczęściej korzystają z tych sprzętów od jednej do trzech godzin na dobę. Jak deklarują badani, wykorzystują go najczęściej na uczestnictwo w grach, m.in. w wirtualne światy.

Prawie 50,00% ankietowanych przyznaje, że zdarza się im zawierać nowe znajomości w Internecie.

Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy

W badaniu nie zabrakło pytań na temat coraz częściej obecnego w szkołach zjawiska jakim jest cyberprzemoc. 85,41% uczniów, zadeklarowało, że wie, na czym polega to zjawisko. Następne pytanie pokazało, że 45,57% uczniów przejmują się i stara się szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. Kolejno 19,62% ignoruje cyberprzemoc, a 15,82% jest zdania, że czasami dla żartu to nic takiego. 10,76% badanych nie ma nic przeciwko takiemu zjawisku, natomiast pozostałe 8,23% uczniów ma inne odczucia.

Analizując wyniki badań zauważamy, że bez względu na płeć uczniowie są wrażliwi wobec cyberprzemocy, gdyż zarówno większość dziewcząt (55,13%) jak i chłopców (36,25%) zadeklarowało, że przejmują się tym zjawiskiem i szuka pomocy.

Wykres 53. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy wbrew ich woli wykonano im film lub zrobiono zdjęcie, to 34,59%; w tym 35,48% dziewcząt oraz 33,70% chłopców potwierdziło, że taka sytuacja miała miejsce. 35,68% zaprzeczyło takiej sytuacji, a pozostałe 29,73% nie przypomina sobie takiego zdarzenia.

Idąc dalej, zdaliśmy uczniom pytanie, czy sami kiedykolwiek byli sprawcą oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Jak się okazało 13,51% badanych przyznało się do stosowania tego typu zachowań. Wśród tej grupy uczniów dziewczęta stanowią 10,75%, a chłopcy 16,30%.

Zapytaliśmy także uczniów, czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak się okazało 40,00% uczniów potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą

i była to najczęściej organizacja sieciaki.pl oraz Akademia Bezpiecznego Internetu. Niestety pozostała część badanych tj.60,00% nie zna ani jednej takiej organizacji.

Podsumowując powyżej przedstawione wyniki badań nasuwa się wniosek, iż nauczyciele i rodzice powinni więcej rozmawiać z dziećmi o zjawisku cyberprzemocy, gdyż jego występowanie jest coraz bardziej popularne, a szerokie grono uczniów nie posiada wystarczającej wiedzy na temat tego gdzie należy się zgłosić w przypadku doświadczenia takiej formy przemocy. Niezbędnym jest zatem podjęcie działań profilaktyczno-informacyjnych w tym zakresie.

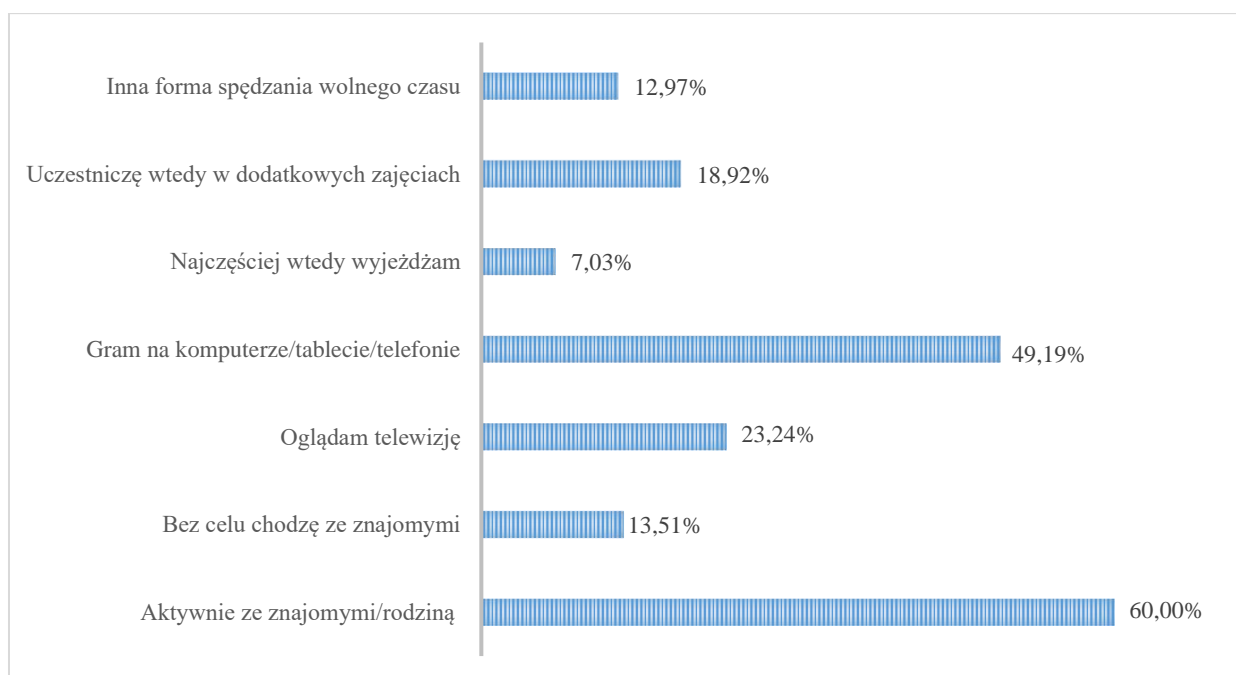

Dane zebrane w podrozdziale dotyczącym cyberprzemocy pokazują, iż badani w większości wiedzą, czym jest to zjawisko. Najczęstszą reakcją uczniów wobec cyberprzemocy, bez względu na płeć jest szukanie pomocy.

34,59% badanych doświadczyło sytuacji, że ktoś bez ich zgody zrobił im zdjęcie, czy też nakręcił film. Ponadto 13,51% ankietowanych przyznało, że było sprawcami oczerniania lub szantażu przy użyciu urządzeń elektronicznych. Niepokojącym jest, że 60,00% uczniów nie zna instytucji czy organizacji pomagających w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą.

Spędzanie czasu wolnego

Postanowiliśmy się również dowiedzieć, jak najczęściej uczniowie klas VI szkół podstawowych spędzają swój wolny czas. I tak, 60,00% ankietowanych uczniów odpowiedziało, że najchętniej spędza swój czas aktywnie ze znajomymi/rodziną (jazda na rowerach, gra w piłkę, basen itp.). Kolejno 49,19% najchętniej w wolnym czasie gra na komputerze/tablecie/telefonie. 23,24% wybiera oglądanie telewizji, 18,92% stawia na uczestnictwo w zajęciach dodatkowych. Następnie 13,51% badanych uczniów chodzi bez konkretnego celu wraz ze znajomymi. 12,97% respondentów stawia na inne formy spędzania wolnego czasu, a pozostałe 7,03% deklaruje, że najczęściej wtedy gdzieś wyjeżdża.

Wykres 54. Jak spędzasz swój wolny czas?

Wyniki pozyskane w tej części badania kształtują się pozytywnie, gdyż jak wynika z odpowiedzi respondentów, swój czas wolny spędzają najczęściej aktywnie, poprzez różne formy aktywności fizycznej m.in. grę w piłkę, jazdę na rowerze, basen czy też uprawianie innych dyscyplin sportowych. Należy jednak zwrócić uwagę, iż wysoki odsetek stanowią również deklaracje badanych wskazujące na spędzanie czasu wolnego przed komputerem lub na korzystaniu z innych sprzętów elektronicznych.

CZEŚĆ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych

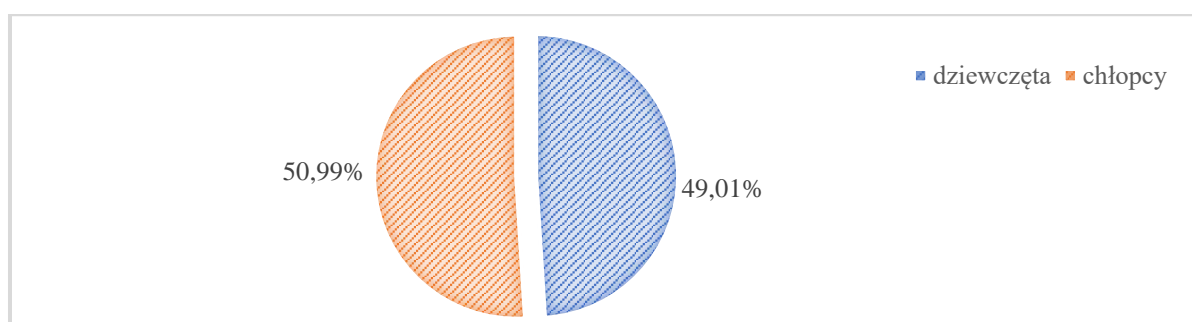
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

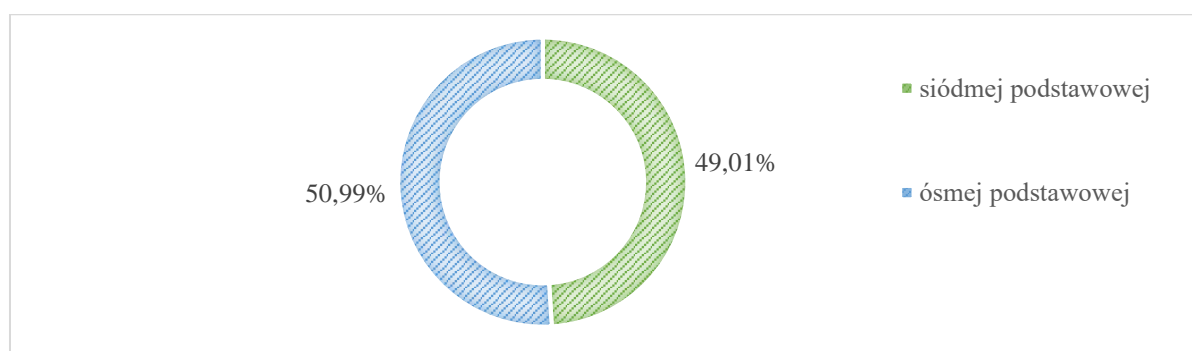
- 1) problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą;
- 3) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy.

Grupa badawcza

Badania wśród uczniów zostały przeprowadzone przy użyciu anonimowej ankiety internetowej. W badaniu wzięło udział 202 uczniów z terenu gminy Gorlice, w tym uczniowie klas VII i VIII szkół podstawowych. Wśród badanych znalazło się 99 dziewcząt i 103 chłopców.

Wykres 55. Podaj swoją płć

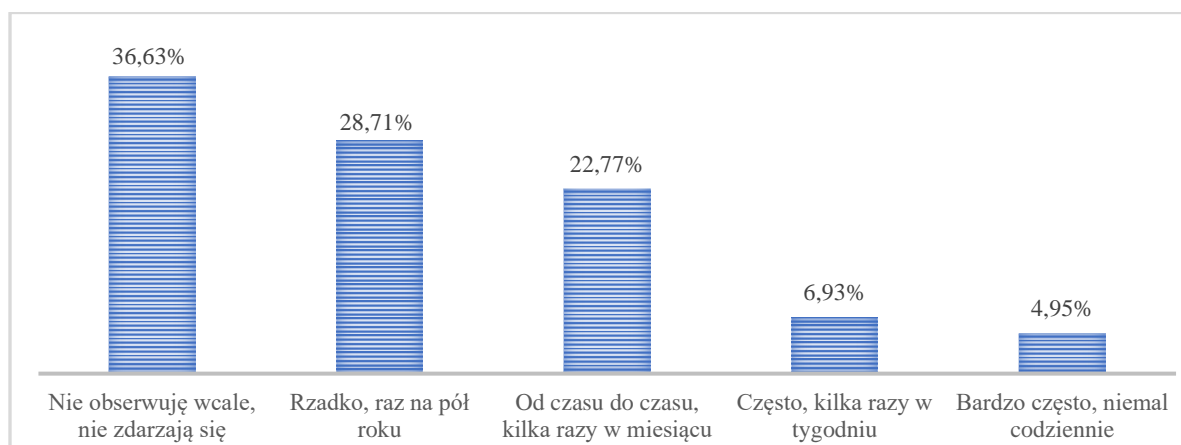

Wykres 56. Jesteś uczniem klasy

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

Szkola jest jednym ze źródeł przemocy i równocześnie znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. Przez swoje intencjonalne oddziaływanie nie tylko stymuluje intelektualny rozwój ucznia, ale także wspiera kształcenie cech jego osobowości. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa klimat oraz relacje interpersonalne dziecka zarówno z nauczycielami jak i z uczniami. Jest to równocześnie obszar, na którym młody człowiek styka się z przemocą i tę przemoc odczuwa¹⁴.

Na początku tej części badania zapytano uczniów klas VII i VIII jak często zdarza im się obserwować zjawiska przemocy rówieśniczej w szkole. Najliczniejsze okazały się odpowiedzi badanych wskazujące na brak takich sytuacji (36,63%). Kolejno 28,71% stanowiły deklaracje uczniów potwierdzające obserwowanie zjawisk przemocy rzadko, raz na pół roku. 22,77% było świadkami przemocy wobec innych uczniów od czasu do czasu kilka razy w miesiącu, a 6,93% stwierdziło, że zjawiska przemocy występują w szkole często, kilka razy w tygodniu. Pozostałe 4,95% uczniów odpowiedziało, iż w szkole takie przypadki zdarzają się często niemalże codziennie.

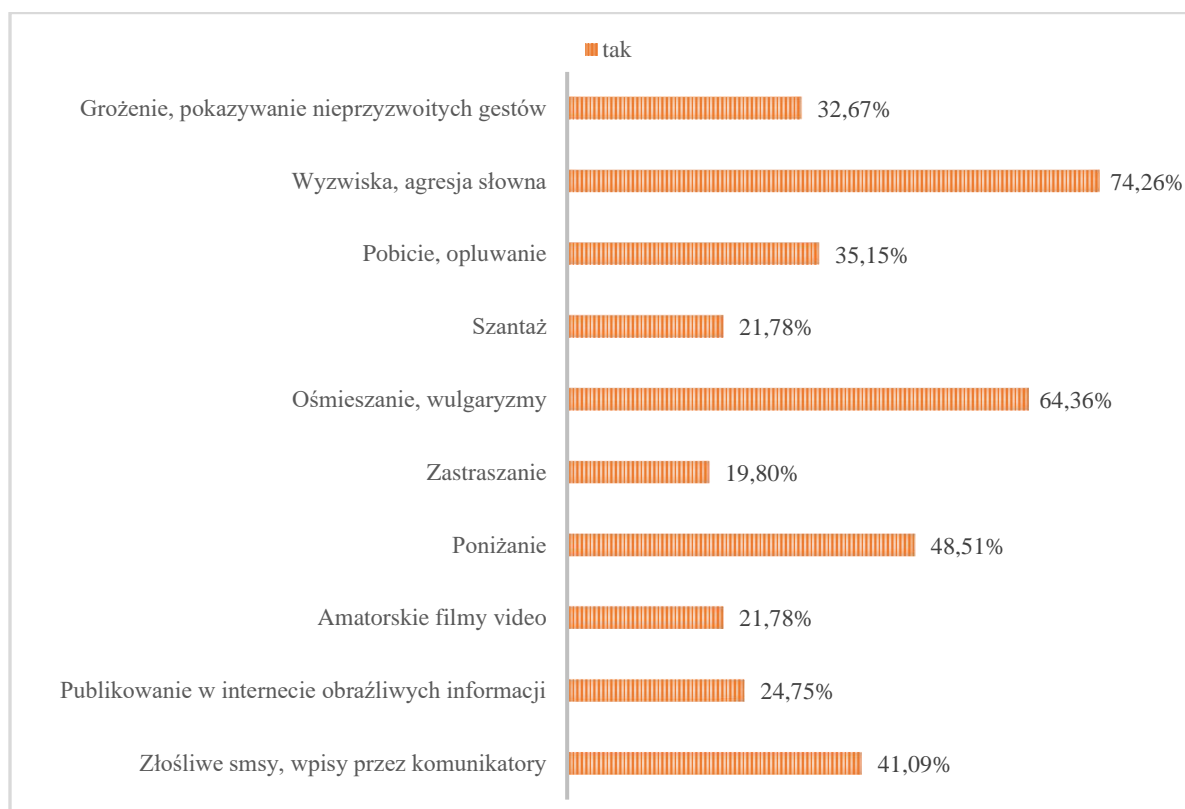

Wykres 57. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

Jak wynika z badań, 17,82% uczniów; w tym 13,13% dziewcząt i 22,33% chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 8,42% ankietowanych; w tym 6,06% dziewcząt i 10,68% chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

¹⁴ Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, Warszawa 2012, http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o odpowiedź, czy w szkole spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Z pozyskanych danych wynika, że wśród badanych uczniów klas VII i VIII znane są różne formy przemocy. Najwięcej badanych uczniów zetknęło się z wyzwiskami, bo aż 74,26%. Kolejno 64,36% ankietowanych spotkało się ośmieszaniem i wulgaryzmami. Z poniżaniem zetknęło się 48,51% uczniów, natomiast złośliwe sms, wpisy przez komunikatory zostały potwierdzone przez 41,09% respondentów. Pozostałe dane przedstawia poniższy wykres.

Wykres 58. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

W związku z potwierdzeniem przez uczniów występowania w szkole różnych form przemocy rówieśniczej zapytano ich także o to czy sami doświadczyli kiedykolwiek, któregoś z zachowań wymienionych w poprzednim pytaniu. 37,62% ankietowanych; w tym 34,34% dziewcząt i 40,78% chłopców potwierdziło, że osobiście doświadczyło takiej sytuacji. Pozostali badani tj. 62,38% zaprzeczyli by takie zdarzenia miały miejsce.

Co więcej, poproszono uczniów o odpowiedź, czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych, 23,76%; w tym 14,14% dziewcząt oraz 33,01% chłopców przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostałe 76,24% badanych stwierdziło, że poza murami szkoły takie sytuacje nie występują.

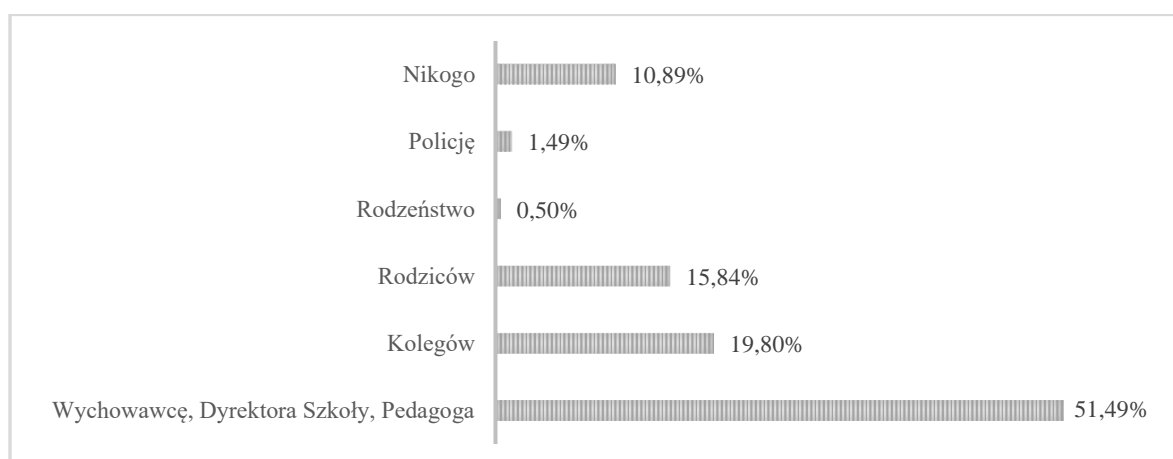
Następnie zapytano uczniów, czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy. W grupie respondentów, 12,87%; w tym 6,06% dziewcząt oraz 19,42% chłopców, przyznało

się do stosowania przemocy. Warto zaznaczyć, iż chłopców biorących czynny udział w akcie przemocy było prawie trzykrotnie więcej niż dziewcząt. Pozostali uczniowie tj. 87,13% odpowiedzieli, że nigdy nie brali czynnego udziału w akcie przemocy.

Czy poza terenem szkoły spotykasz się z aktami przemocy?	Tak	Nie
	23,76%	76,24%
Czy uczestniczyłeś w czynnym akcie przemocy?	Tak	Nie
	12,87%	87,13%

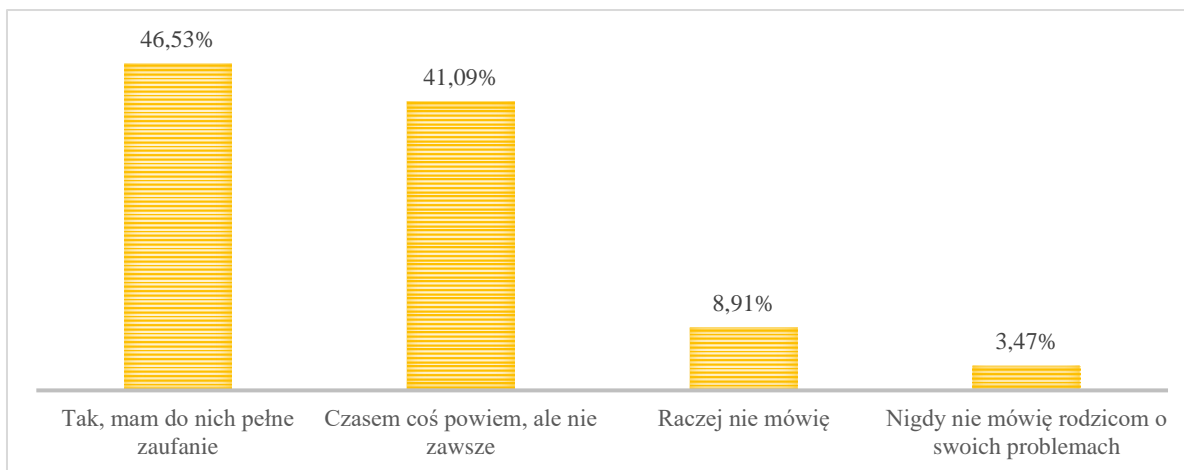
Tabela 9. Akty przemocy wśród uczniów klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 51,49% odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 19,80% szukałoby wsparcia wśród kolegów, a 15,84% zawiadomiłoby o takim fakcie rodziców. 0,50% ankietowanych wskazało na rodzeństwo, a 1,49% na Policję. Pozostałe 10,89% badanych stwierdziło, że nie powiedziałyby o tym nikomu.

Wykres 59. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnej części badania zapytano uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami. 46,53% respondentów przyznało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych i chętnie rozmawia z nimi na temat swoich problemów. Kolejno 41,09% odpowiedziało, że podejmuje takie rozmowy z rodzicami, jednak nie zawsze o wszystkim im mówi. 8,91% stanowili uczniowie deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach, a 3,47% to osoby w ogóle nie rozmawiające z rodzicami na takie tematy. Uwzględniając płeć respondenta, zarówno wśród dziewcząt jak i chłopców przeważały odpowiedzi dotyczące pełnego zaufania wobec rodziców.

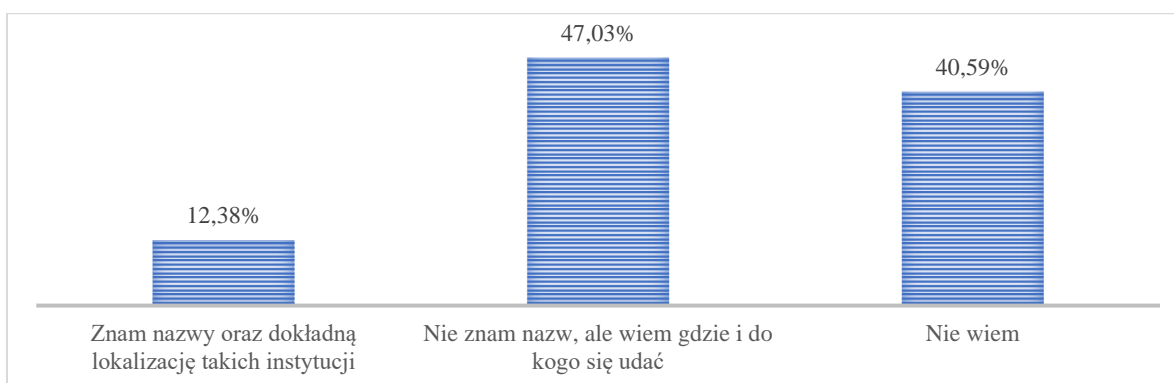

Wykres 60. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Co więcej, 68,81% uczniów wyraziło zdanie, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 9,90% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 21,29% uczniów nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że uczniowie najczęściej czują się bezpiecznie w swoim domu. Taką odpowiedź wskazało 96,04% ankietowanych. Pozostałe 3,96% badanych odpowiedziało przecząco na to pytanie.

Na koniec tej części badań zapytano uczniów o instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. Uzyskany wynik jest dość niepokojący, gdyż 40,59% badanych nie posiada wiedzy w tym zakresie. 47,03% odpowiedziało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc. Z kolei 12,38% ankietowanych zadeklarowało, że zna nazwy i dokładną lokalizację instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym.

Wykres 61. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy?

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice wynika, iż zdarza im się obserwować zjawiska przemocy w szkole i jak deklarują najczęściej występują one rzadko, od czasu do czasu. 17,82% respondentów przyznało, że doświadczyło

przemocy w szkole, a 8,42% stwierdziło, że są w szkole uczniowie, przed którymi odczuwają lęk.

Najczęściej spotykanymi wśród uczniów formami przemocy okazała się agresja słowna, ośmieszanie i wulgaryzmy. 37,62% ankietowanych przyznało, że doświadczyło między innymi takich form przemocy osobiście. 23,76% uczniów potwierdziło występowanie zjawisk przemocy również poza murami szkolnymi, a 12,87% przyznało się do czynnego uczestnictwa w akcie przemocy.

Na podstawie wyników badań można stwierdzić, iż większość uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice utrzymuje pozytywne relacje z rodzicami i chętnie podejmuje z nimi rozmowy na temat swoich problemów. Ponadto, jak zadeklarowała zdecydowana większość respondentów, w swoim domu czują się bezpiecznie. Nieco niepokojącym jest jednak fakt, iż ponad 40,00% badanych nie zna w swoim środowisku żadnych instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

Jedną z najbardziej popularnych i powszechnie dostępnych substancji uzależniających jest nikotyna. Palenie tytoniu- jako jedna z legalnych, dopuszczonych do sprzedaży substancji psychoaktywnych nie jest przedmiotem aż tak szerokiej dyskusji społecznych jak nadużywanie alkoholu czy stosowanie narkotyków. Niewątpliwie przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż palenie papierosów mimo, że ma bardzo poważne konsekwencje zdrowotne, nie ma tak daleko idących konsekwencji społecznych.

Badania CBOS realizowane w latach 1992–2003 wskazywały na stopniowy wzrost odsetka uczniów regularnie palących papierosy (z 23% do 31%), jednak w roku 2008 odnotowaliśmy spadek w tym zakresie (do 22%). Obecnie możemy mówić o spadku wartości tego wskaźnika – w 2018 roku regularne palenie deklarowało 18% badanych. Od 2010 roku odsetek niepalących utrzymuje się na podobnym poziomie około 60%, jednakże zmieniła się proporcja palących regularnie oraz palących w wyjątkowych sytuacjach. Osoby palące w wyjątkowych sytuacjach stanowią około 20%–21% w ostatnich trzech latach, gdy liczba regularnie palących zmniejszyła się z 21% do 18%.¹⁵

W naszych badaniach chcieliśmy zatem dowiedzieć się w jakim stopniu problem ten dotyczy uczniów z terenu gminy Gorlice. Gdy zapytaliśmy badanych czy kiedykolwiek palili papierosy, 62 osoby (30,69%) spośród 202 ankietowanych odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Co więcej, 44 osoby (21,78%) zadeklarowało, że zapaliło e-papierosa. 72,73% spośród osób palących e-papierosy uważało, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne. Gdy zapytaliśmy ich czy rodzice pozwalają im na palenie e-papierosa; 1 osoba (2,27%) odpowiedziała twierdząco na to pytanie. Pozostałe 140 osób (69,31%) z ogółu badanych stanowili uczniowie, którym nigdy nie zdarzyło się zapalić.

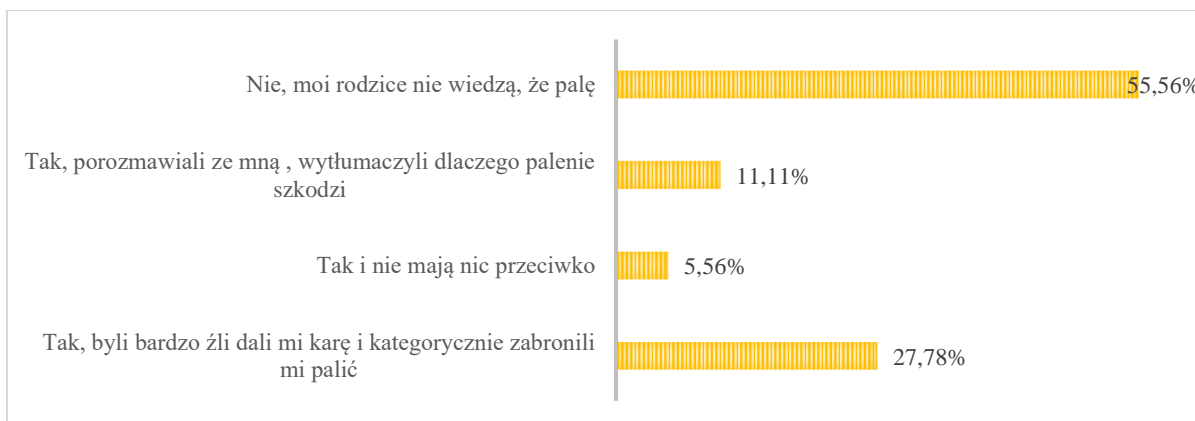
¹⁵ CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019, <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=166545>

Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie klas VII i VIII n= 202
nigdy nie paliłam/-em papierosów	69,31% - 140 osób K- 74,75% M- 64,08%
tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	21,78% - 44 osoby K- 12,12% M- 31,07%
tak, tradycyjne papierosy	8,91% - 18 osób K- 13,13% M- 4,85%

Tabela 10. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

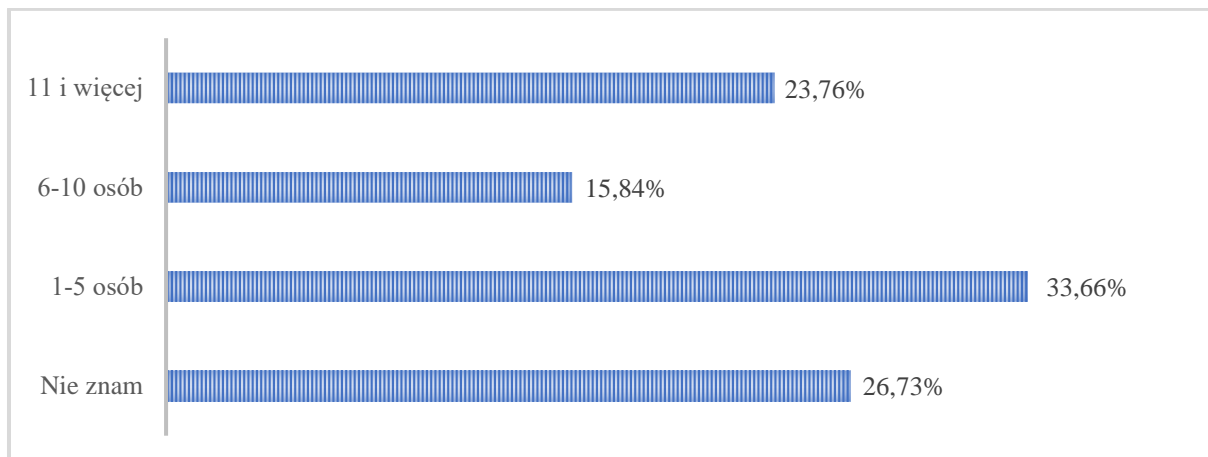
Z przeprowadzonych badań wynika również, iż pierwszym kontaktem z wyrobami nikotynowymi najczęściej sprzyjają wakacje. Ponadto 38,89% uczniów, mających już za sobą inicjację nikotynową pierwszego papierosa zapaliło po namowie innej osoby. Pozostali uczniowie tj. 61,11% decyzję o zapaleniu pierwszego papierosa podjęli samodzielnie, bez namowy osób trzecich.

W drodze badania okazało się również, iż rodzice palących uczniów najczęściej nie wiedzą o tym, że ich dziecko pali papierosy. Taką odpowiedź wskazało 55,56% badanych. Kolejno 27,78% palących respondentów odpowiedziało, że rodzice byli bardzo źli kiedy dowiedzieli się o paleniu przez nich papierosów, wyznaczyli im karę i kategorycznie zabronili im palić. 11,11% uczniów przyznało, że gdy rodzice dowiedzieli się o tym fakcie, podjęli z nimi rozmowy na temat negatywnych skutków palenia papierosów. Pozostałe 5,56% ankietowanych przyznało, że rodzice wiedzą o tym, że palą papierosy i nie mają nic przeciwko.

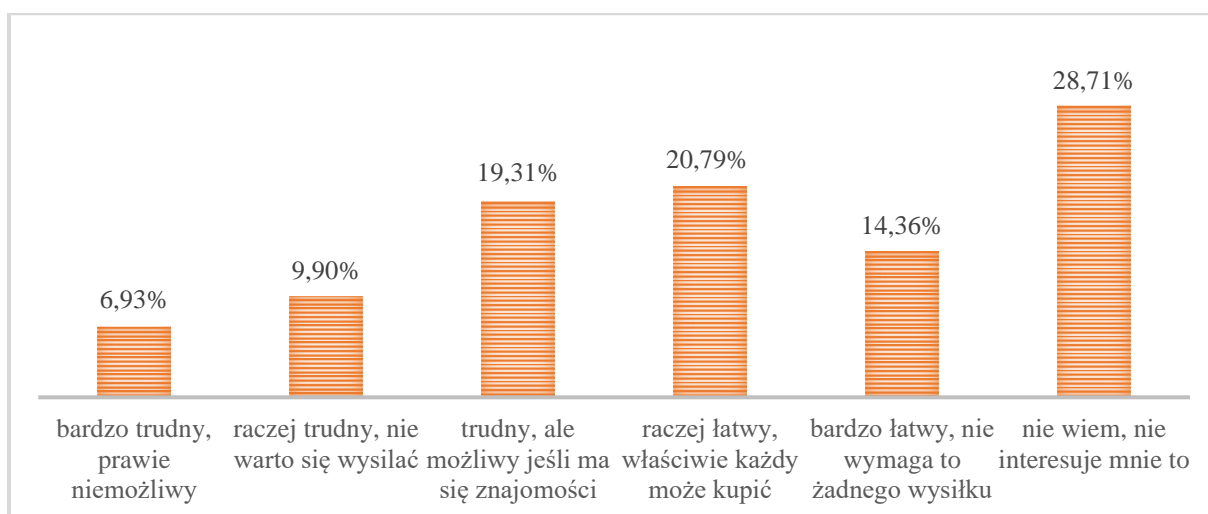
Wykres 62. Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy i jaka była ich reakcja?

Kolejne pytanie dotyczyło znajomości osób poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. Jak się okazało, 73,27% badanych; w tym 74,75% dziewcząt oraz 71,84% chłopców potwierdziło, że zna w swoim środowisku osoby nieletnie, które sięgają po papierosy. Pozostałe 26,73% respondentów zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

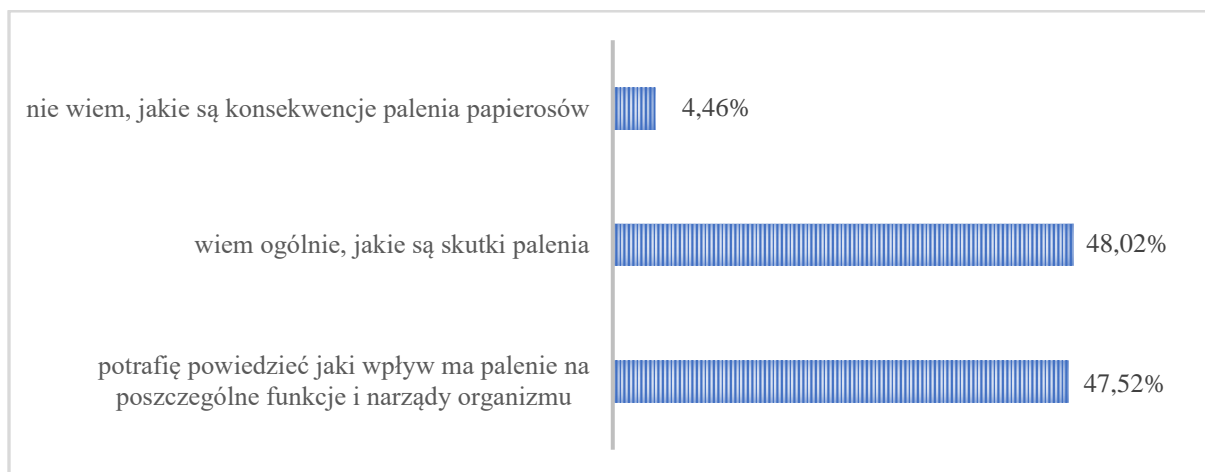
Wykres 63. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Uczniowie zostali także poproszeni o ocenę dostępności papierosów w swoim środowisku. Dla 20,79% zakup papierosów jest raczej łatwym zadaniem i właściwie każdy może je kupić. Kolejno 19,31% badanych przyznało, że kupno papierosów jest trudne, ale jednak możliwe. W opinii 14,36% respondentów dostęp do papierosów jest bardzo łatwy i nie wymaga większego wysiłku. 9,90% uczniów było zdania, że to raczej trudne zadanie i nie warto wysiłku, a 6,93% odpowiedziało, że zakup tytoniu przez osobę niepełnoletnią jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. Pozostałe 28,71% nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 64. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?

Uczniowie stosunkowo wysoko ocenili swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. 47,52% badanych zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 48,02% zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 4,46% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 65. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice wynika, iż 30,69% ankietowanych odbyło już inicjację nikotynową, w tym 8,91% przyznało się do palenia tradycyjnych papierosów, a 21,78% do e-papierosów. W większości przypadków, rodzice nie wiedzą o tym, że ich dzieci palą.

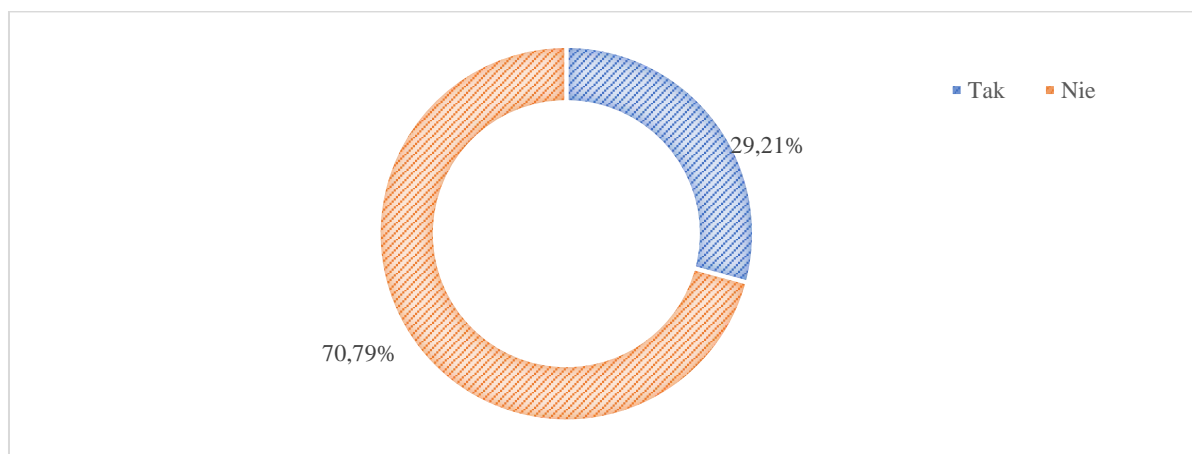
Jak wynika z pozyskanych danych, 73,27% uczniów zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby palące papierosy. Co więcej, w opinii większości badanych dostęp do wyrobów tytoniowych jest łatwy. Niestety, znajomość w swoim gronie osób palących oraz łatwa dostępność do papierosów może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie inicjacji nikotynowej. Wobec powyższego pozytywnym jest wynik dotyczący stosunkowo wysokiego poziomu wiedzy uczniów na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów.

Picie alkoholu

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. W badaniu CBOS przeprowadzonym w roku 2018, podobnie jak we wcześniejszych pomiarach, napoje alkoholowe okazały się najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, po którą sięgano częściej niż po papierosy czy narkotyki. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie w 2018 roku: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne 237 alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino.¹⁶

Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodzież z terenu gminy Gorlice.

Gdy zapytaliśmy uczniów, czy kiedykolwiek pili alkohol, 70,79% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, natomiast pozostałe 29,21% badanych odpowiedziało twierdząco.

Wykres 66. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?

Dowiedzieliśmy się również, że 22,03% spróbowało po raz pierwszy alkoholu za namową osób trzecich. Pozostałe 77,97% badanych piło alkohol z własnej inicjatywy.

Spośród grupy 59 osób mających za sobą inicjację alkoholową, największy odsetek tj. 8,91% stanowiły te, które przyznały się do pierwszych kontaktów z alkoholem w wieku 13 lat. Analizując odpowiedzi przy uwzględnieniu płci respondenta, możemy zauważyć, iż odpowiedzi były najczęściej takie same i wskazywały na wiek 13 lat.

---

¹⁶ CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019, <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=166545>

Kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?	Uczniowie klas VII i VIII n=59
11 lat	6,93% - 14 osób
12 lat	4,46% - 9 osób
13 lat	8,91% - 18 osób
14 lat	7,43% - 15 osób
15 lat	1,49% - 3 osoby

Tabela 11. Kiedy po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?

Uczniowie klas VII i VIII mający już za sobą inicjację alkoholową, zostali również zapytani w jakich okolicznościach do tego doszło. Największy odsetek stanowiły osoby, które przyznały się do pierwszego kontaktu z alkoholem podczas wakacji lub przy okazji imprezy okolicznościowej jak np. sylwester, urodziny oraz wesele.

W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?	Uczniowie klas VII i VIII n=59
na wagarach	1,69% - 1 osoba
na dyskotecę/ w pubie	11,86% - 7 osób
na wakacjach	57,63% - 34 osób
w innych okolicznościach (np. impreza sylwestrowa, urodziny, wesele)	28,81% - 17 osób

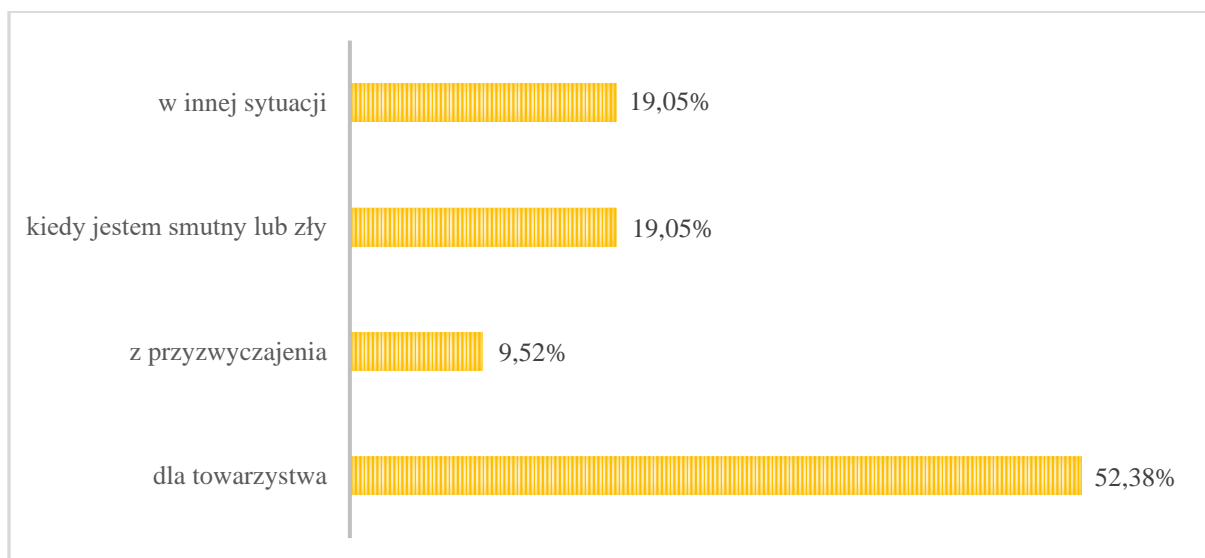
Tabela 12. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?

Uczniowie mający za sobą inicjację alkoholową, zapytani o częstotliwość spożywania napojów alkoholowych najczęściej deklarowali, że próbowali alkoholu tylko raz. Taką odpowiedź wskazało 64,41% badanych. Kolejno 25,42% odpowiedziało, że piją okazjonalnie, kilka razy w roku. Należy również zwrócić uwagę, iż 8,47% respondentów przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu, a pozostałe 1,69% nawet codziennie.

Jak często sięgasz po alkohol?	Uczniowie klas VII i VIII n=59
codziennie lub prawie codziennie	1,69% - 1 osoba
kilka razy w tygodniu	0,00%
kilka razy w miesiącu	8,47% - 5 osób
kilka razy w roku	25,42% - 15 osób
piłam/em tylko raz	64,41% - 38 osób

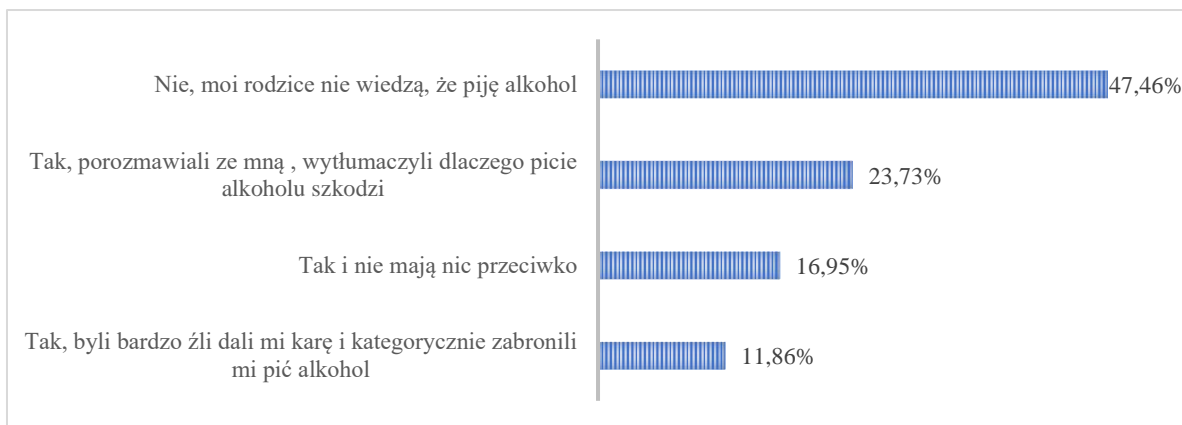
Tabela 13. Jak często sięgasz po alkohol?

W drodze badań chcieliśmy również dowiedzieć się jaki jest najczęstszy powód sięgania po alkohol i jak się okazało ponad połowa badanych tj. 52,38% zadeklarowała, że pije dla towarzystwa. Kolejno 19,05% podało inne powody spożywania alkoholu jak np. impreza okolicznościowa, jak również trend na picie alkoholu. Również 19,05% ankietowanych przyznało, że odpowiada za to zły nastrój, a pozostałe 9,52% stwierdziło, iż jest to przyzwyczajenie.

Wykres 67. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Uczniowie mający już za sobą inicjację alkoholową najczęściej deklarowali, że ich rodzice nie wiedzą o tym. Taką odpowiedź wskazało 47,46% badanych. Kolejno 23,73% przyznało, że ich rodzice wiedzą o tym i w związku z tym podejmują z nimi rozmowy na temat konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 16,95% ankietowanych zadeklarowało, że ich rodzice nie mają nic przeciwko spożywaniu przez nich alkoholu, a pozostałe 11,86% odpowiedziało, że dostało karę kiedy rodzice dowiedzieli się o ich kontaktach z napojami alkoholowymi.

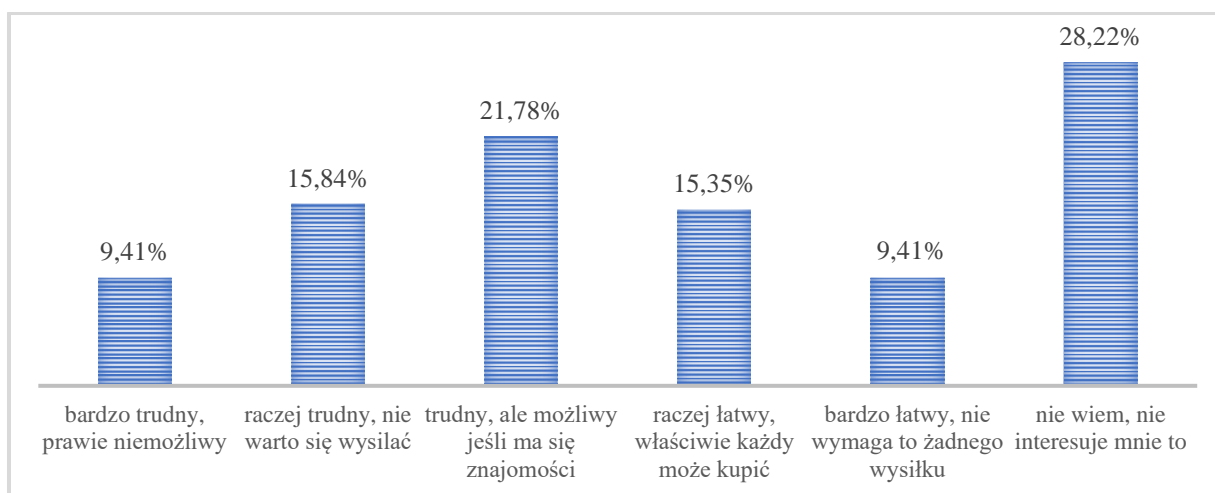
Wykres 68. Czy Twoi rodzice wiedzą, że pijesz alkohol i jaka była ich reakcja?

Uczniowie dość wysoko ocenili swój poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 32,67% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu, a 59,41% posiada ogólne informacje na temat skutków jego spożywania. Pozostałe 7,92% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

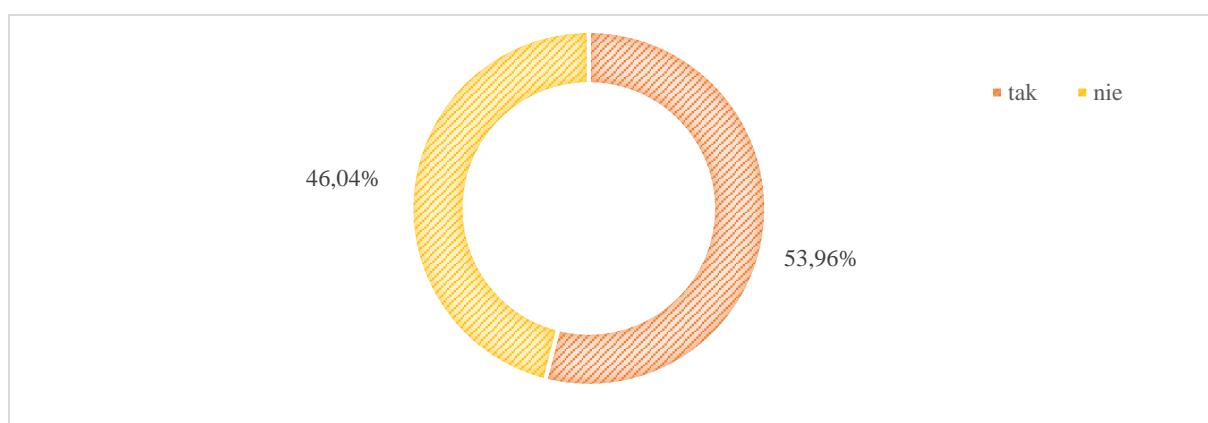
Wykres 69. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

W trakcie ankietyzacji poprosiliśmy również uczniów o ocenę dostępności alkoholu w ich środowisku. Największy odsetek tj. 21,78% stanowiły osoby, według których alkohol jest towarem dość trudno dostępnym, ale odpowiednie znajomości ułatwiają jego zdobycie. Kolejno 15,84% stwierdziło, że zakup alkoholu jest raczej trudny i nie warto się wysilać. 15,35% stwierdziło, że jest to zadanie raczej łatwe i każdy może je kupić. 9,41% przyznało, że jest to bardzo łatwe i nie wymaga żadnego wysiłku i tyle samo uznało dostęp do alkoholu jako trudny, wręcz niemożliwy. Pozostałe 28,22% uczniów nie wyraziło swojej opinii, gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 70. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

Poprosiliśmy także ankietowanych o odpowiedź czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol. Niepokojącym jest, że 53,96% uczniów; w tym 55,56% dziewcząt i 52,43% chłopców potwierdziło, że posiada takie znajomości. Pozostałe 46,04% zaprzeczyło by znało osoby niepełnoletnie sięgające po alkohol.

Wykres 71. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Powyższa analiza danych pokazuje, iż 29,21% uczniów przyznało się do pierwszych kontaktów z alkoholem, a wiek 13 lat był najczęściej wskazywany jako moment rozpoczęcia inicjacji alkoholowej, której zazwyczaj sprzyja okres wakacyjny lub uczestnictwo w imprezach okolicznościowych. Większość z tych osób przyznało, że rodzice nie wiedzą o ich kontaktach z alkoholem. Uczniowie, którzy przyznali się do picia alkoholu najczęściej odpowiadali, że spożywali go tylko raz.

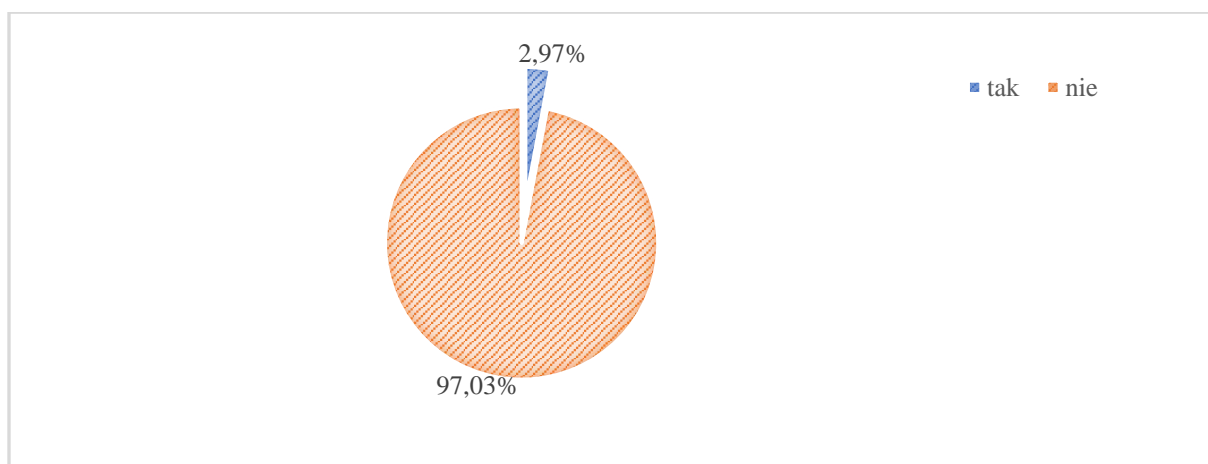
Prawie 54,00% ankietowanych potwierdziło, że zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby pijące. Dostęp do alkoholu w środowisku badanych został określony jako trudny, ale jednak możliwy przy użyciu m.in. posiadanych znajomości.

W przypadku danych dotyczących konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu większość badanych tj. ponad 92,00% posiada wiedzę w tym zakresie.

Zażywanie narkotyków

Jak wynika z badań CBOS problem narkomanii dotyczy szczególnie środowisk młodych ludzi (liczba uczniów w polskich szkołach używających narkotyków w latach 2003-2016 utrzymywała się w granicach 20%)¹⁷.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice wynika, że zdecydowana większość respondentów tj. 97,03% nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Pozostałe 2,97% tj. 6 osób przyznało się do pierwszych eksperymentów z tego typu substancjami.

Wykres 72. Czy używałeś/eś kiedykolwiek narkotyków?

6 osób, które potwierdziło swoją inicjację narkotykową dodatkowo odpowiadało na pytanie z jakimi rodzajami narkotyków miało do czynienia. Trzy osoby potwierdziły kontakt z marihuaną lub haszyszem. Dwie z substancjami wziewnymi. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na ecstazy, amfetaminę oraz metamfetaminę.

---

¹⁷ CBOS, *Młodzież 2016*, Warszawa 2017, <http://www.cinn.gov.pl/portal?id=166545>

Z jakimi narkotykami miałeś/eś kontakt?	Uczniowie – klasy VII i VIII n=6
marihuana lub haszysz	50,00% - 3 osoby
substancje wziewne	33,33% - 2 osoby
ecstasy	16,67% - 1 osoba
amfetamina	16,67% - 1 osoba
metamfetamina	16,67% - 1 osoba

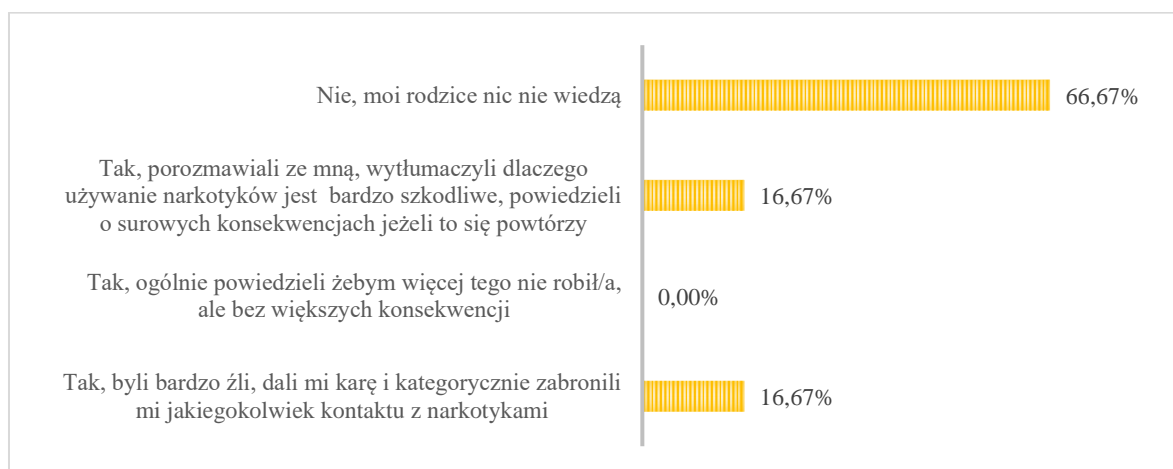
Tabela 14. Z jakimi narkotykami miałeś/eś kontakt?

Następnie zapytaliśmy o to w jakich okolicznościach po raz pierwszy badani zetknęli się z narkotykami. Dowiedzieliśmy się, że najczęściej do pierwszych kontaktów z tego typu substancjami dochodzi na dyskoteci, na wakacjach lub w szkole.

Z kolei gdy zapytaliśmy jaki był powód inicjacji narkotykowej, wszystkie odpowiedzi wskazywały na ich użycie z czystej ciekawości.

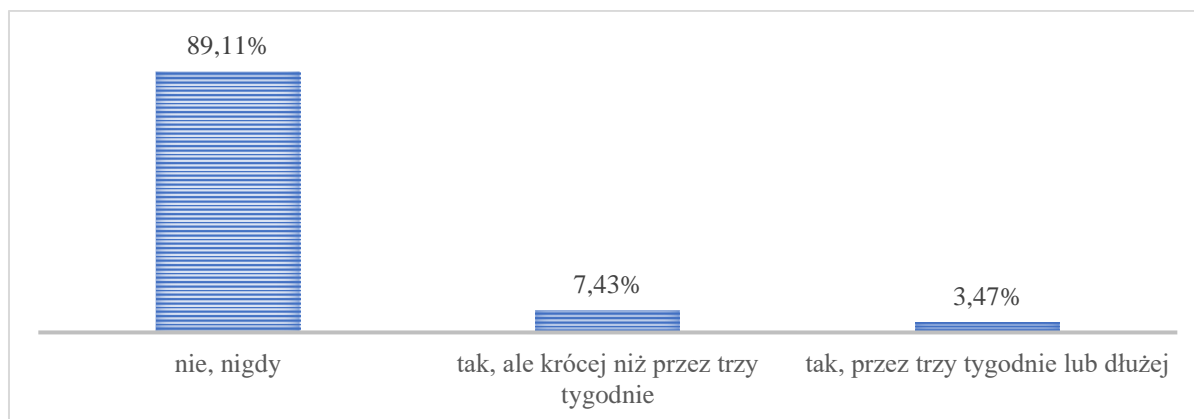
W trakcie badania dowiedzieliśmy się również, że zdarzają się przypadki przebywania w szkole uczniów pod wpływem narkotyków. Takie sytuacje potwierdziła mniejszość z grupy uczniów zażywających narkotyki tj. 2 osoby i były to dziewczęta.

Gdy zapytano badanych, czy rodzice wiedzą o ich kontaktach z narkotykami, zdecydowana większość z nich tj. 66,67% zaprzeczyła. Kolejno 16,67% odpowiedziało, że gdy rodzice się dowiedzieli, rozmawiali z nimi na temat groźnych skutków używania narkotyków oraz surowych konsekwencji w sytuacji kiedy się to powtórzy i tyle samo przyznało, że rodzice byli bardzo źli, dali im karę i kategorycznie zabronili jakiegokolwiek kontaktu z narkotykami.

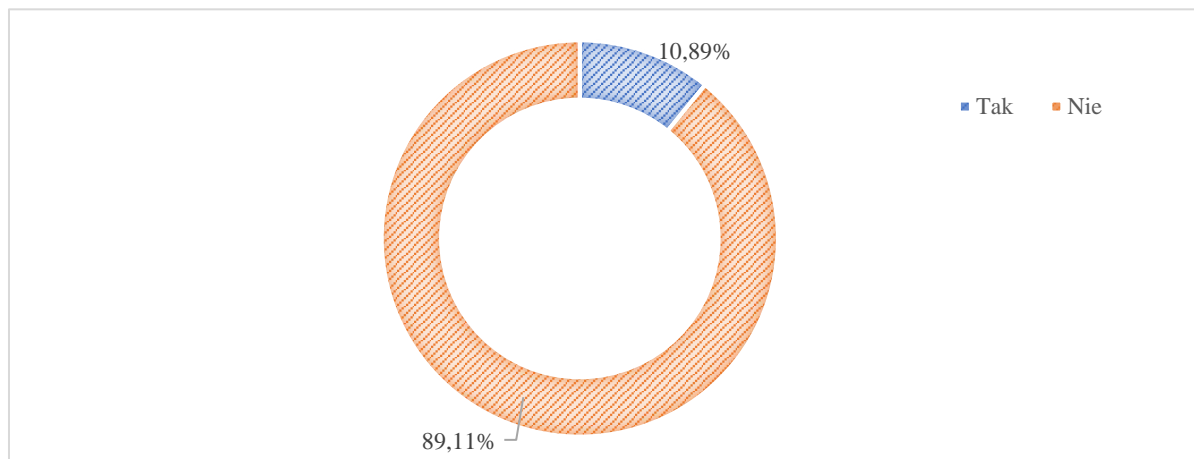
Wykres 73. Czy Twoi rodzice wiedzą o tym, że miałeś/eś kontakt z narkotykami i jaka była ich reakcja?

Zadaliśmy także pytanie, o przyjmowanie substancji takich, jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza. Większość uczniów tj. 89,11% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce. Niemniej jednak, pojawiły się również odpowiedzi potwierdzające zażywanie tego typu leków; w tym 7,43% krócej niż przez trzy tygodnie oraz 3,47% przez trzy tygodnie lub dłużej.

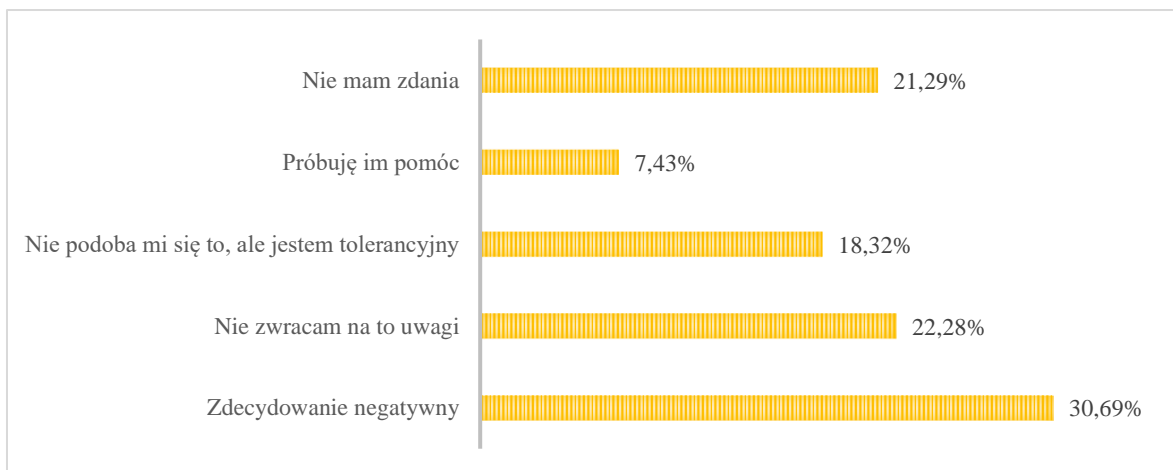
Wykres 74. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?

Ponadto z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów na temat problemu narkomani wynika, że 10,89% badanych zna w swoim środowisku osoby, które zażywają narkotyki. Pozostałe 89,11% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

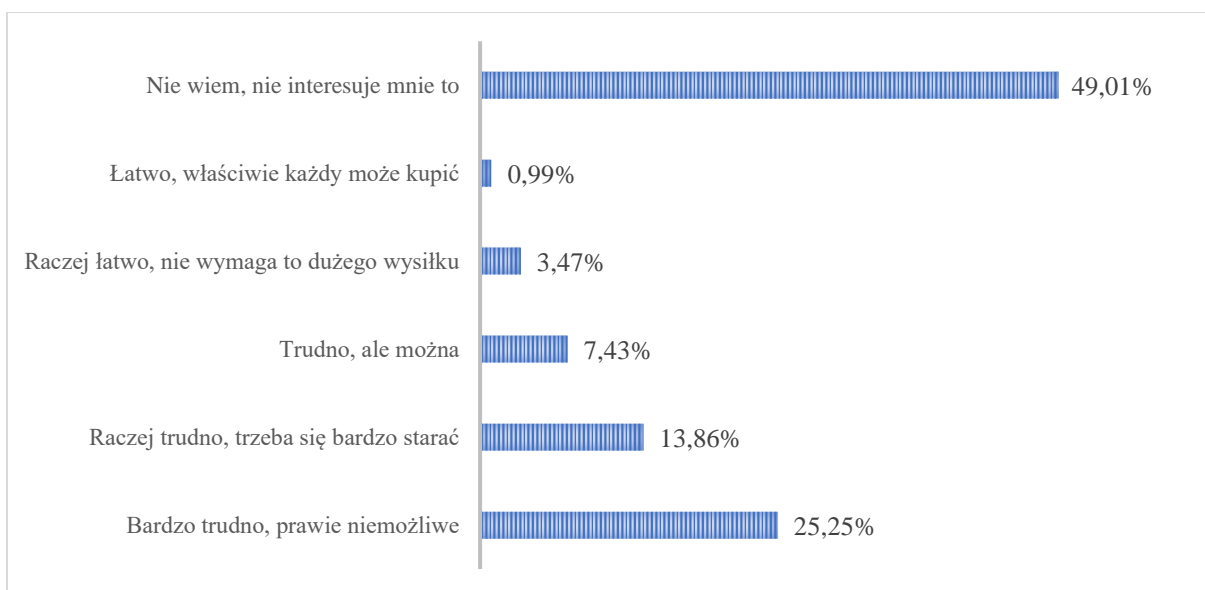
Wykres 75. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

W trakcie ankietyzacji pojawiło się również pytanie o to jaki jest stosunek badanych uczniów do osób zażywających narkotyki. Największy odsetek tj. 30,69% stanowiły odpowiedzi ankietowanych wskazujące na negatywny stosunek do osób, które używają tego typu substancji psychoaktywnych. Kolejno 22,28% stwierdziło, że nie zwraca uwagi na zachowania innych. 18,32% przyznało, że nie podoba się im takie zachowanie ale są tolerancyjni wobec wyborów innych, a 7,43% zadeklarowało, że stara się pomóc osobom zażywającym narkotyki. Pozostałe 21,29% nie umiało wyrazić swojej opinii na dany temat.

Wykres 76. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło także pytania o dostęp do narkotyków. I tak w opinii 25,25% badanych uczniów jest to zadanie bardzo trudne, wręcz niemożliwe. Kolejno 13,86% uczniów ich zakup jest raczej trudny i wymagający dużego starania. Dla 7,43% zakup narkotyków jest trudny, ale jednak możliwy. 3,47% ankietowanych postrzega to jako zadanie raczej łatwe, niewymagające dużego wysiłku, a według 0,99% są one łatwo dostępne dla każdego. Pozostałe 49,01% respondentów nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż się tym nie interesuje.

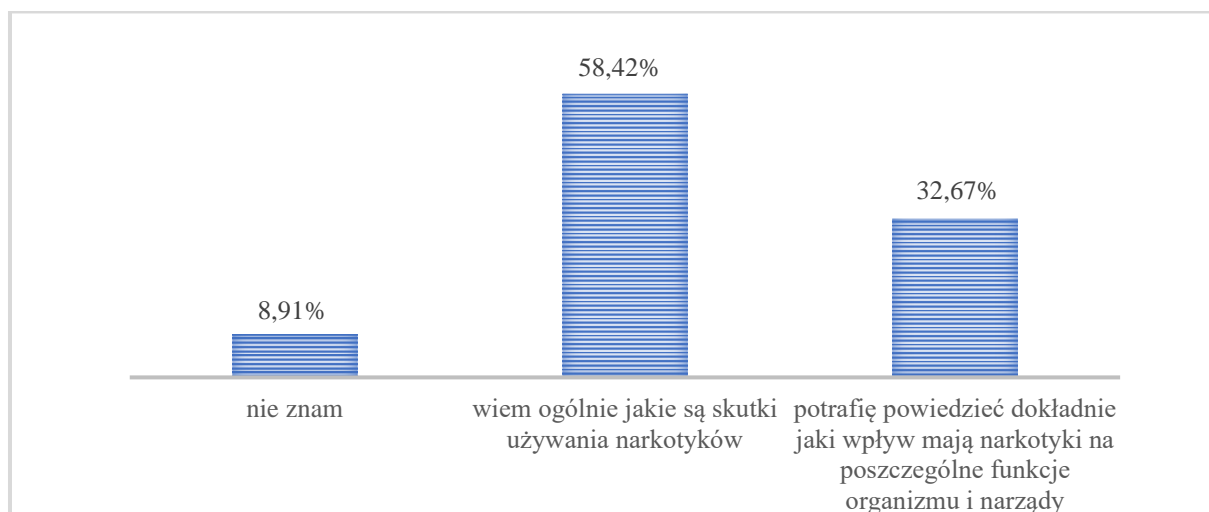

Wykres 77. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?

Zapytaliśmy także badanych, czy wiedzą, gdzie i u kogo kupić narkotyki. 5,94% ankietowanych potwierdziło, że wie gdzie można dokonać takiego zakupu, natomiast pozostałe 94,06% zadeklarowało brak wiedzy w tym temacie.

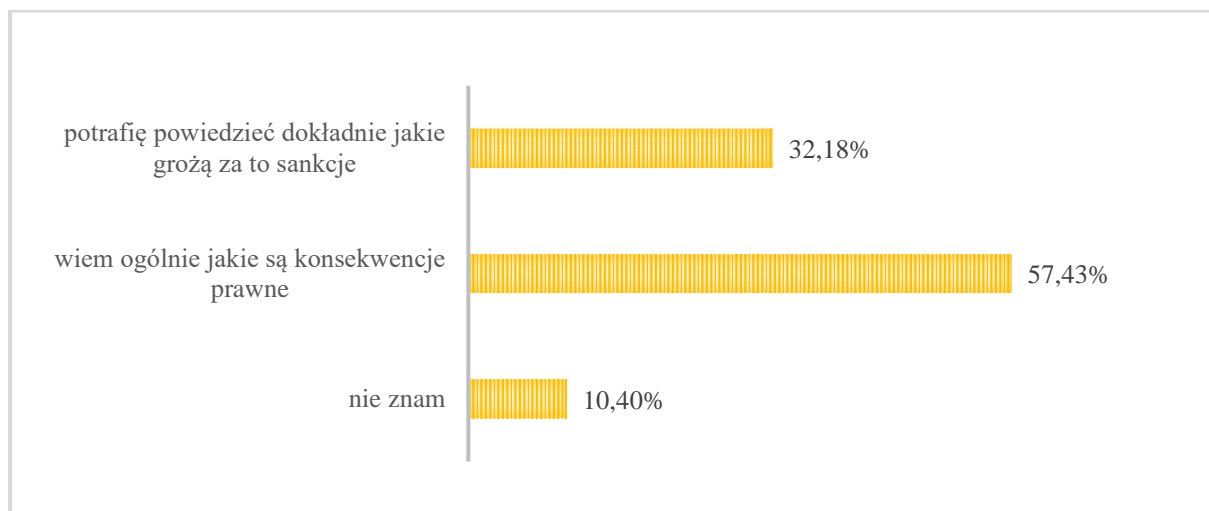
Ponadto w wyniku ankietyzacji dowiedzieliśmy się, że 58,42% ankietowanych uczniów zna ogólne skutki zdrowotne zażywania narkotyków, a 32,67% jest w stanie wskazać ich wpływ

na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 8,91% stanowili uczniowie, którzy przyznali się do braku wiedzy na dany temat.

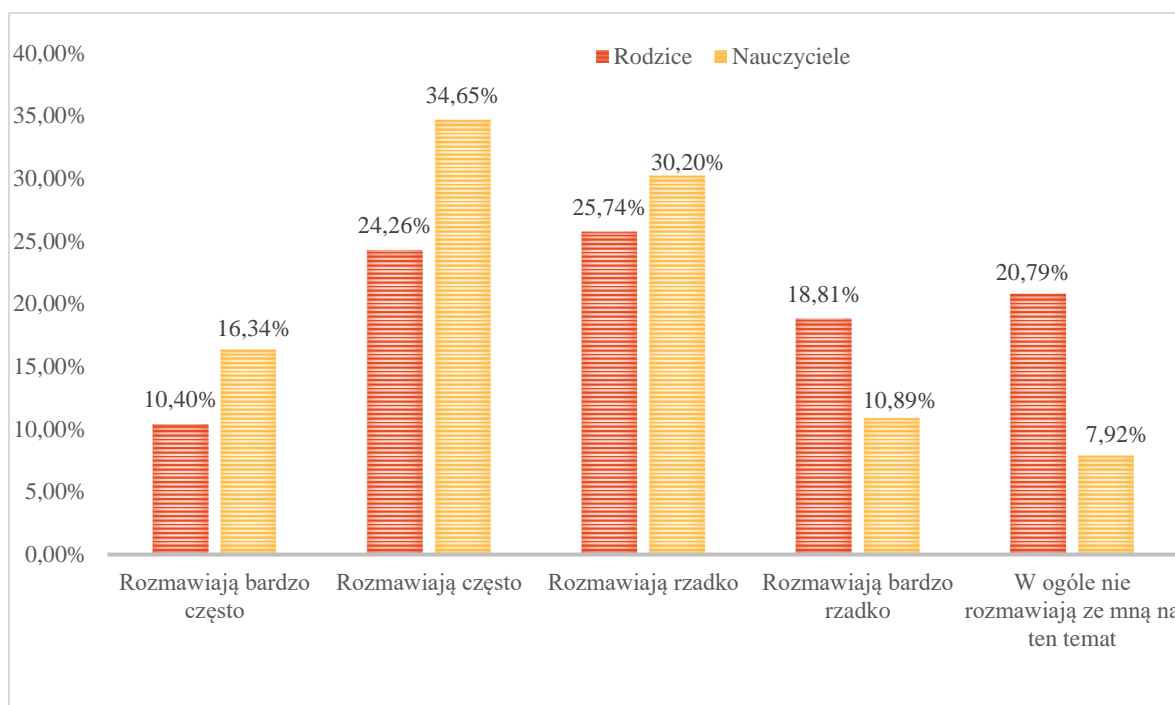
Wykres 78. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Uczniowie zapytani o znajomość sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków w zdecydowanej większości zadeklarowali posiadanie wiedzy w tym zakresie. 57,43% badanych odpowiedziało, że zna ogólne konsekwencje prawne, a 32,18% zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć jakie grożą za to kary. Pozostałe 10,40% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 79. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Mając na uwadze powyższe, uczniowie zostali zapytani czy rodzice oraz nauczyciele rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków. Jak najczęściej przyznawali ankieterzy, rodzice rozmawiają z nimi rzadko, natomiast nauczyciele często podejmują rozmowy na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków i dopalaczy.

Wykres 80. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?

Wyniki otrzymane w podrozdziale dotyczącym problemu narkomanii pokazały, iż większość uczniów z terenu gminy Gorlice nie miała styczności z substancjami psychoaktywnymi takimi jak narkotyki. Blisko 3,00% badanych potwierdziło swój pierwszy kontakt z narkotykami i najczęściej była to marihuana i substancje wziewne. Pierwszy kontakt z narkotykami miał najczęściej miejsce podczas dyskoteki i nastąpił w wyniku ciekawości.

Blisko 11,00% uczniów potwierdziło znajomość osób zażywających narkotyki, a 5,94% przyznało, że wie gdzie można dokonać zakupu tego typu substancji.

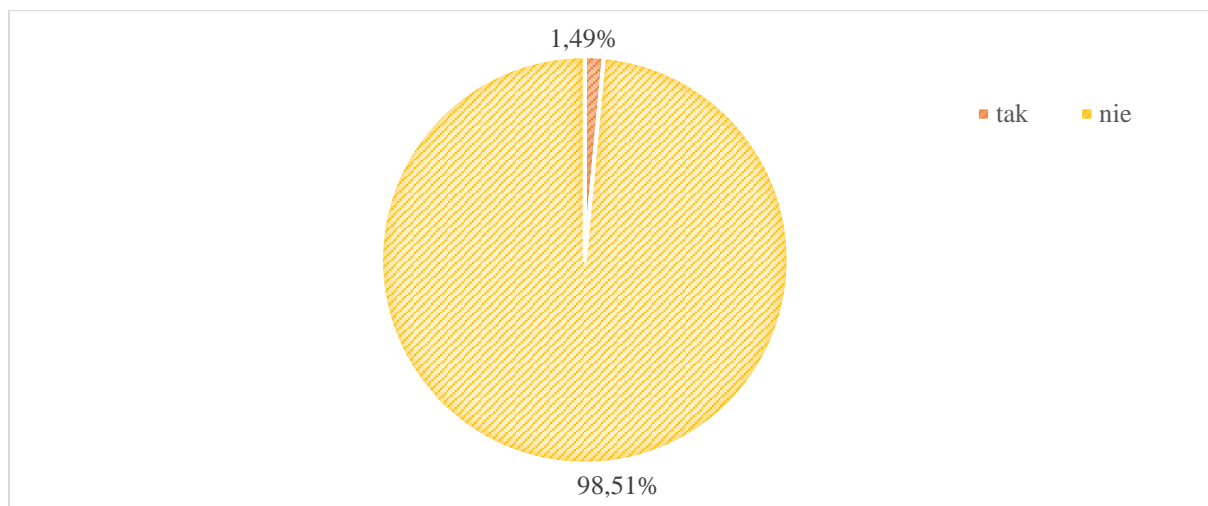
Optymistyczne jest, iż 91,09% badanych ma świadomość konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a 89,06% posiada wiedzę na temat sankcji prawnych z tytułu ich posiadania.

Zażywanie dopalaczy

„Problem „dopalaczy” pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w Internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Nasza wiedza na temat dopalaczy jest wyrywkowa, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak społeczno- kulturowym. Brak nawet precyzyjnej naukowej definicji „dopalaczy”. „Dopalacze” określić można jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne- syntetycznego. Doposalacze w zasadzie cieszą się statusem legalności- jednak obrót nimi odbywa się na zasadach pewnego wybiegu, co stanowi ominięcie prawa. W Polsce doposalacze jeszcze do października 2010 sprzedawane były jako produkty kolekcjonerskie, w innych krajach sprzedawane bywają jako kadzidelka, sole do kąpieli, odświeżacze powietrza, itp.”¹⁸

Poniżej prezentujemy wyniki na temat wiedzy oraz dostępności doposalaczy w uznaniu uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice.

Badając dość nowe zjawisko używania doposalaczy uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek mieli z nimi styczność. Większość ankietowanych tj. 98,51% zadeklarowało, że nie zażywało tego typu substancji psychoaktywnych, natomiast pozostałe 1,49% tj. 3 osoby potwierdziły kontakt z doposalaczami.

Wykres 81. Czy używałeś/ę kiedykolwiek doposalaczy?

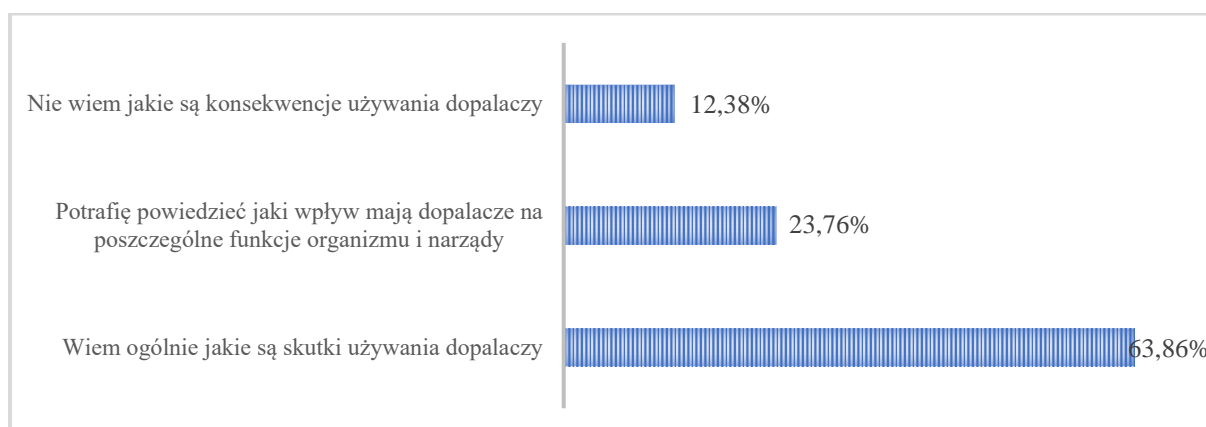
¹⁸ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r.*, Warszawa 2015, <http://www.parpa.pl/images/file/Raport%20ESPAD%202015.pdf>, str. 53

Uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z dopalaczami, zapytani o okoliczności w jakich do tego doszło, najczęściej odpowiadali, że miało to miejsce na wakacjach. Ponadto większość z nich przyznała, że spróbowała dopalaczy w wyniku ciekawości.

Gdy zapytaliśmy ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze pojawiło się 4,46% odpowiedzi twierdzących; w tym 5,05% w grupie dziewcząt oraz 3,88% wśród chłopców. Pozostałe 95,54% przyznało, że nie zna takich osób.

Ponadto 3,47% badanych uczniów zadeklarowało, że posiada wiedzę na temat tego gdzie i od kogo można kupić dopalacze. 35,15% odpowiedziało, że nie zna żadnych miejsc ani osób sprzedających tego typu substancje, a pozostałe 61,39% stwierdziło, że nie wie gdyż się tym nie interesuje.

Badani stosunkowo wysoko ocenili poziom swojej wiedzy na temat zdrowotnych konsekwencji zażywania dopalaczy. 63,86% uczniów odpowiedziało, że posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich zażywania, a 23,76% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 12,38% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

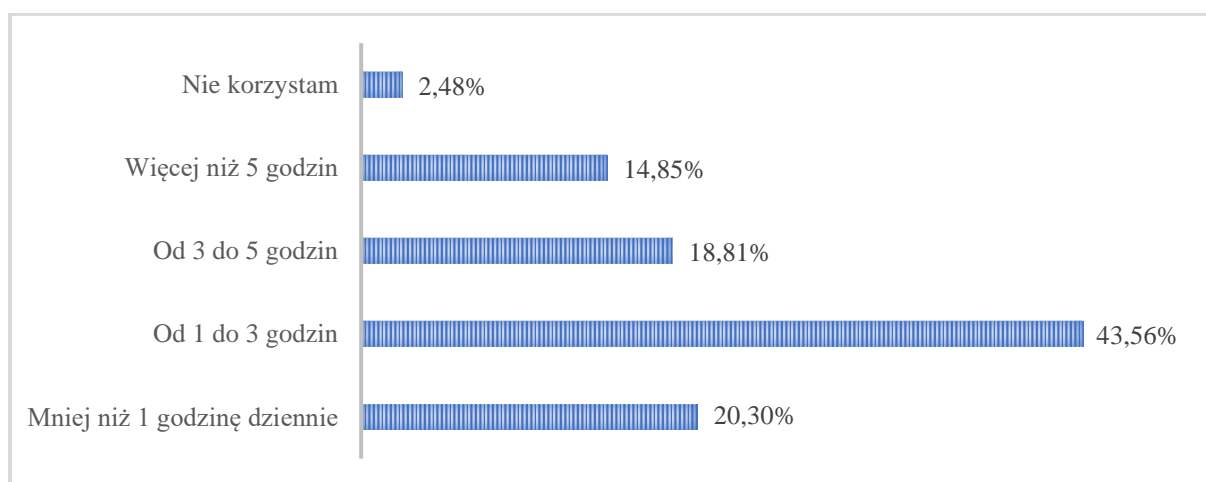
Wykres 82. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?

Dane uzyskane w części badań dotyczących zażywania dopalaczy przez uczniów z gminy Gorlice, pokazują, że większość ankietowanych nigdy nie miała styczności z tego typu substancjami psychoaktywnymi. Niemniej jednak, nie można tego problemu lekceważyć, gdyż znalazła się grupa osób, które przyznały się do eksperymentowania z dopalaczami. Jak wynika z danych, większość respondentów nie zna osób, które zażywają dopalacze, ani też miejsc i osób od których można by było je kupić. Blisko 88,00% uczniów przyznało, że posiada wiedzę na temat konsekwencji zdrowotnych zażywania tego rodzaju substancji.

Młodzież a inne zagrożenia

Komputer i Internet w życiu uczniów

Aktualnie większość młodych osób dysponuje własnym sprzętem elektronicznym takim jak komputer, tablet czy telefon. Łatwa dostępność do tego rodzaju sprzętów, często pociąga za sobą niepożądane konsekwencje w postaci uzależnienia od nich. Dlatego też, w trakcie ankietyzacji nie zabrakło pytania o to, ile czasu uczniowie poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z komputera, tabletu czy telefonu. Najlichnieszą grupę stanowiły osoby, które zadeklarowały, że korzystają z tych sprzętów od 1 do 3 godzin dziennie i jednocześnie była to najczęściej wybierana odpowiedź zarówno w grupie dziewcząt jak i chłopców.

Wykres 83. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiadali, że raczej jest to okazjonalna sytuacja. Odpowiedź tę wskazało 55,94% ankietowanych; w tym 47,47% dziewcząt oraz 64,08% chłopców. Kolejne 16,34% badanych zadeklarowało, że bardzo często zawiera takie znajomości, a pozostałe 27,72% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

Informacje pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, iż uczniowie klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice korzystają ze sprzętu elektronicznego, najczęściej od jednej do trzech godzin dziennie.

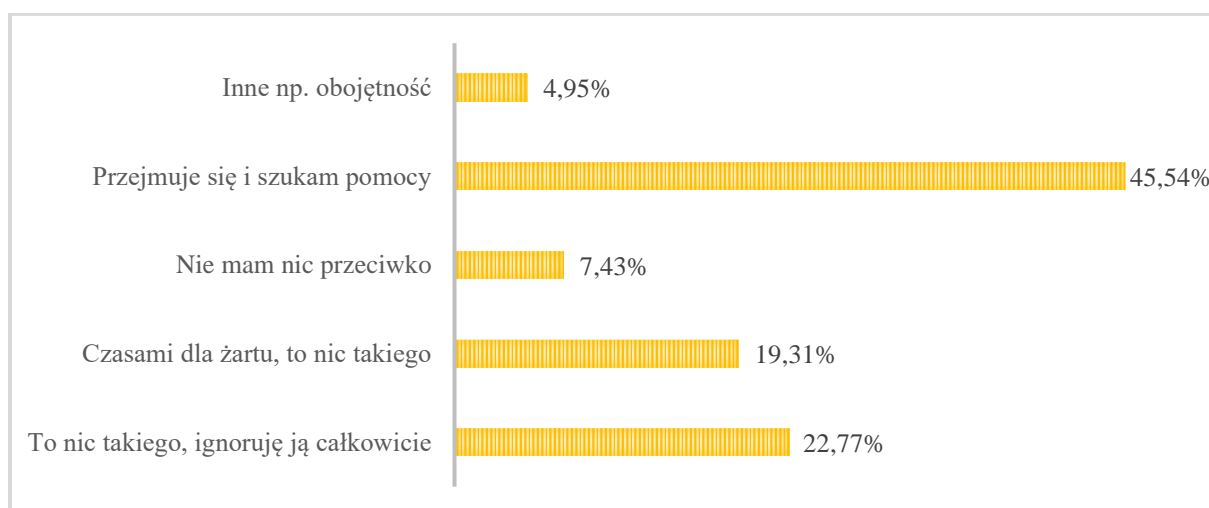
55,94% ankietowanych zadeklarowało, iż zawiera okazjonalnie znajomości w Internecie, a 16,34% przyznało, że robi to bardzo często. Należy zatem uświadamiać młode osoby jak bezpiecznie korzystać z sieci Internetowej, gdyż jak wiadomo tego typu kontakty często mogą skutkować groźnymi konsekwencjami.

Młodzież a cyberprzemoc

W ogólnym rozumieniu pojęcie „cyberprzemoc” utożsamiane jest z aktami agresji i przemocy stosowanymi za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Tego rodzaju zachowania łączy się przede wszystkim z przemocą rówieśniczą, typową dla dzieci i młodzieży¹⁹.

Przeprowadzone badania wskazują na to, że jest to nasilający się problem również wśród uczniów klas VII i VIII na terenie gminy Gorlice.

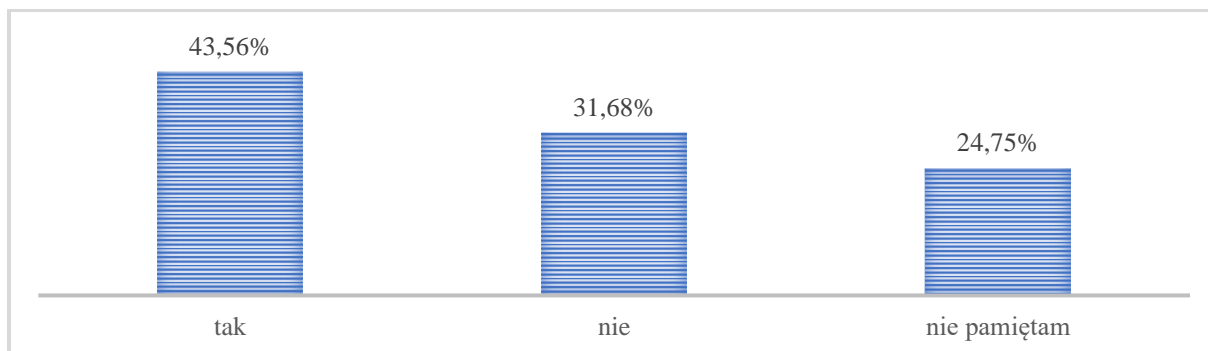
Jak wynika z badań 95,05% ankietowanych wie czym jest cyberprzemoc. Uczniowie zapytani jaki jest ich stosunek do tego zjawiska, najczęściej odpowiadali, że traktują je jako poważny problem i szukają pomocy. Taką odpowiedź wskazało 45,54% respondentów i jednocześnie była to odpowiedź najczęściej wybierana zarówno w grupie dziewcząt (60,61%), natomiast w grupie chłopców przeważały odpowiedzi wskazujące na ignorowanie cyberprzemocy (30,77%).

Wykres 84. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

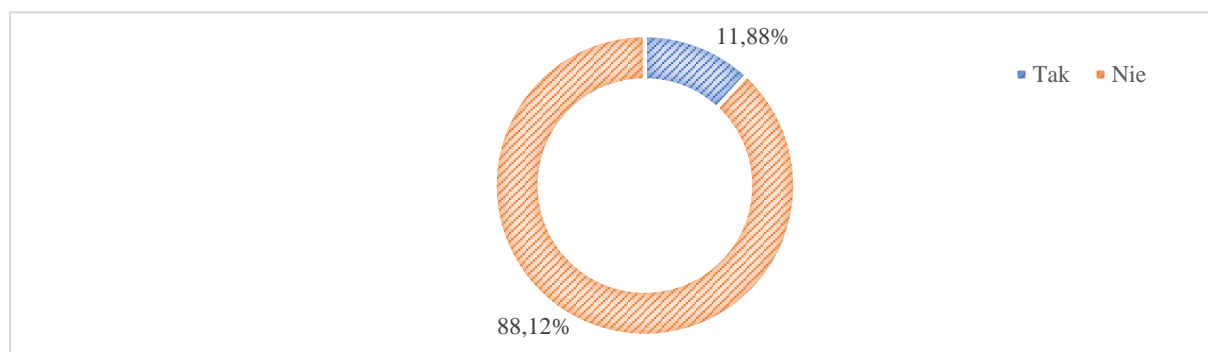
Jedną z najboleśniejszych form cyberprzemocy jest nagrywanie telefonem komórkowym filmów wideo lub robienie zdjęć bez zgody osoby filmowanej. 43,56% ankietowanych; w tym 42,42% dziewcząt i 44,66% chłopców przyznało, że doświadczyło sytuacji, w której ktoś wykonał im zdjęcie czy nakręcił film wbrew ich woli. 31,68% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, a pozostałe 24,75% nie przypominało sobie takiego zdarzenia.

¹⁹ Zellma, A., *Współpraca Policji z rodziną w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży – możliwość czy utopia?*, <http://www.studiawarminskie.uwm.edu.pl/assets/Artykuly/3-3Zellma2.pdf>

Wykres 85. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?

Uczniowie zostali również zapytani o to czy sami kiedykolwiek byli sprawcami ośmieszania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. W wyniku odpowiedzi dowiedzieliśmy się, że 11,88% badanych; w tym 15,15% dziewcząt oraz 8,74% chłopców, dopuściło się stosowania takiej formy przemocy rówieśniczej.

Wykres 86. Czy kiedykolwiek byłeś/eś sprawcą ośmieszania lub szantażowania kogoś za pomocą urządzeń elektronicznych?

Zapytaliśmy także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Uzyskany wynik jest bardzo niepokojący, gdyż 94,06% badanych; w tym 94,95% dziewcząt oraz 93,20% chłopców nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 5,94% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która udziela tego typu pomocy.

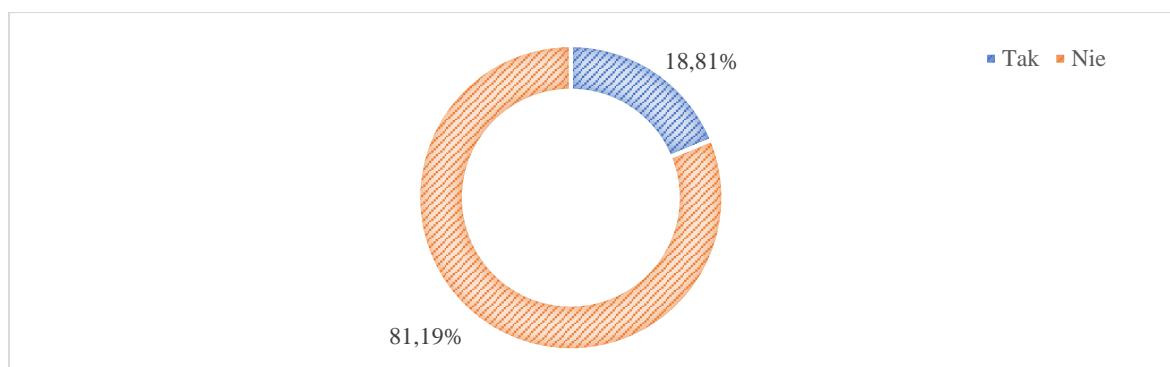
Dane otrzymane w części dotyczącej cyberprzemocy obrazują, iż badani uczniowie w większości mają świadomość czym jest to zjawisko. 43,56% doświadczyło tego rodzaju przemocy, gdyż zdarzało się, że ktoś robił im zdjęcie lub kręcił film bez ich zgody. Badani najczęściej traktują akty cyberprzemocy poważnie i szukają pomocy. 11,88% badanych przyznało, że zdarzyło im się ośmieszyć lub szantażować kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. 94,06% uczniów nie zna żadnej organizacji ani serwisów internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą.

Gry hazardowe

Młodzież należy do grupy, która jest w sposób szczególny narażona na podejmowanie zachowań ryzykownych, w tym nałogowy hazard. Z raportu CBOS z roku 2018 wynika, iż obecnie odsetki grających na pieniądze młodych ludzi spadły, w porównaniu z latami poprzednimi. Wśród ogółu badanych 7% gra regularnie (raz w tygodniu lub częściej) w co najmniej jedną grę na pieniądze, blisko połowa (49%) nie gra w tego typu gry w ogóle, a pozostali (44%) robią to sporadycznie. Najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego nadal pozostaje Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%).²⁰

W trakcie badania nie zabrakło więc pytania dotyczących postaw badanych uczniów z terenu gminy Gorlice wobec gier hazardowych.

Jak się okazało, 18,81% badanych przyznało się do uczestnictwa w grach typu hazardowego. Pozostałe 81,19% zaprzeczyło by kiedykolwiek uczestniczyło w takich formach gier.

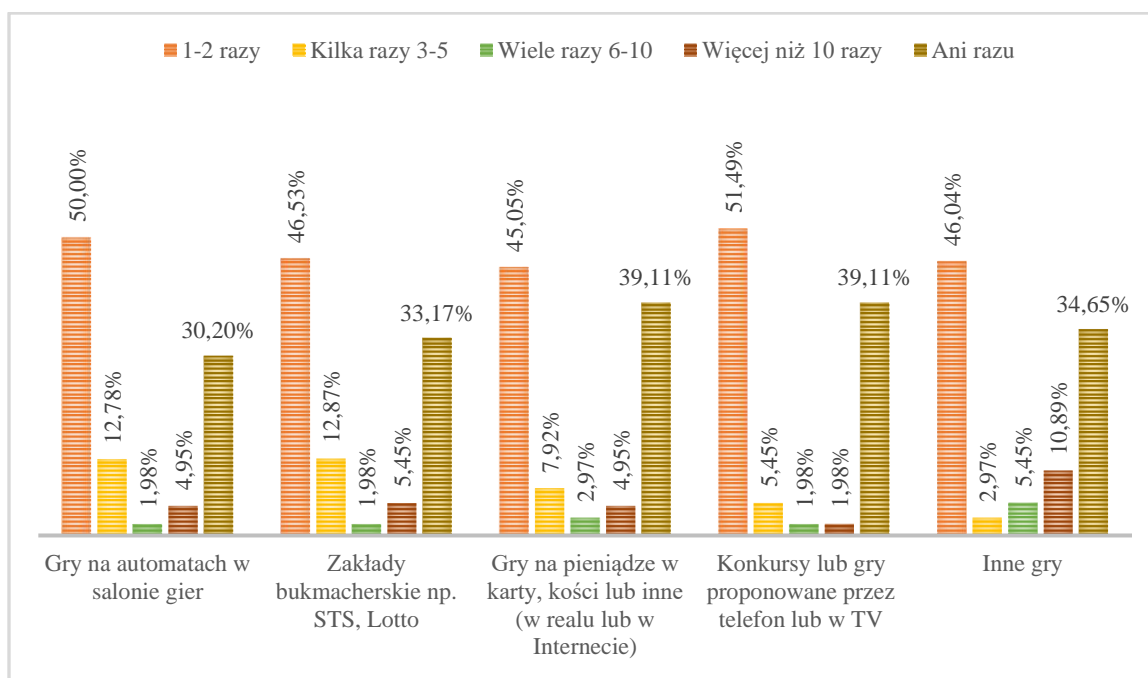

Wykres 87. Czy kiedykolwiek uczestniczyłaś/eś w grach typu hazardowego?

Z pozyskanych danych wynika również, iż uczniowie najczęściej potwierdzali jednorazowe uczestnictwo w poszczególnych rodzajach gier.

---

²⁰ CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019

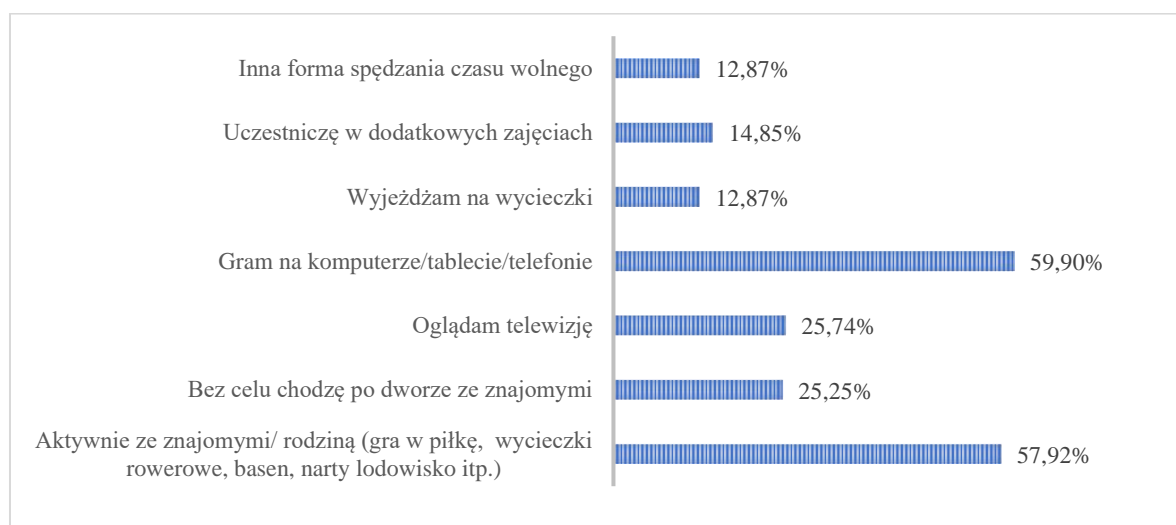
Wykres 88. Z jaką częstotliwością uczestniczyłeś/ęś w poszczególnych grach hazardowych?

Podsumowując dane pozyskane w części badania poruszającej problematykę hazardu, można stwierdzić, iż problem ten w niewielkim stopniu dotyczy badanych uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice, gdyż zdecydowana większość z nich nigdy nie uczestniczyła w grach typu hazardowego. Osoby, które potwierdziły swój udział, najczęściej deklarowały jednorazowe uczestnictwo. Najbardziej popularnymi wśród młodych osób formami rozrywki okazały się gry na automatach w salonach gier.

Spędzanie czasu wolnego

Według raportu CBOS z 2018 roku, wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczają wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobnie jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%).²¹

Gdy zapytano badanych uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice o to w jaki sposób najchętniej spędzają swój czas wolny, okazało się, że większość z nich tj. 59,90% poświęca go na uczestnictwo w grach na komputerze lub innych sprzętach elektronicznych. Kolejno 57,92% zadeklarowało, iż najczęściej wybiera aktywne formy wypoczynku w gronie znajomych lub rodziny. 25,74% ankietowanych najchętniej ogląda telewizję. 25,25% zazwyczaj spędza czas wolny na dworze, chodząc bez celu ze znajomymi, a 14,85% w wolnych chwilach uczestniczy w zajęciach dodatkowych. 12,87% wskazało na inne formy spędzania czasu wolnego i tyle samo zaznaczyło, że wyjeżdża na wycieczki.

Wykres 89. Jak najczęściej spędzasz swój czas wolny?

²¹ CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019

Wynik tej części ankietyzacji jest dość niepokojący, gdyż pozyskane dane wskazują, iż badani uczniowie w wolnym czasie najczęściej korzystają ze sprzętów elektronicznych w celu uczestnictwa w grach. Częste korzystanie z tego urządzeń niestety może pociągać za sobą niepożądane skutki w postaci uzależnienia od nich. Zasadnym wydają się więc podjęcie działań profilaktycznych zwiększających świadomość młodych osób, na temat zagrożeń związanych z użytkowaniem sprzętów elektronicznych, jak również w zakresie wiedzy na temat zdrowego trybu życia oraz aktywnych form spędzania czasu wolnego.

Przedstawienie wyników badania ankietowego w szkołach podstawowych w kontekście Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach

Grupa badawcza

Dane zamieszczone w poniższych zestawieniach zaczerpnięte są z Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach zrealizowanego w maju i czerwcu 2015 roku.

Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2015 roku zebrano 12 764 ankiet wśród uczniów w wieku 15 i 16 lat, natomiast ważona próba ogólnopolska liczyła 3 526 uczniów w wieku 15 i 16 lat.

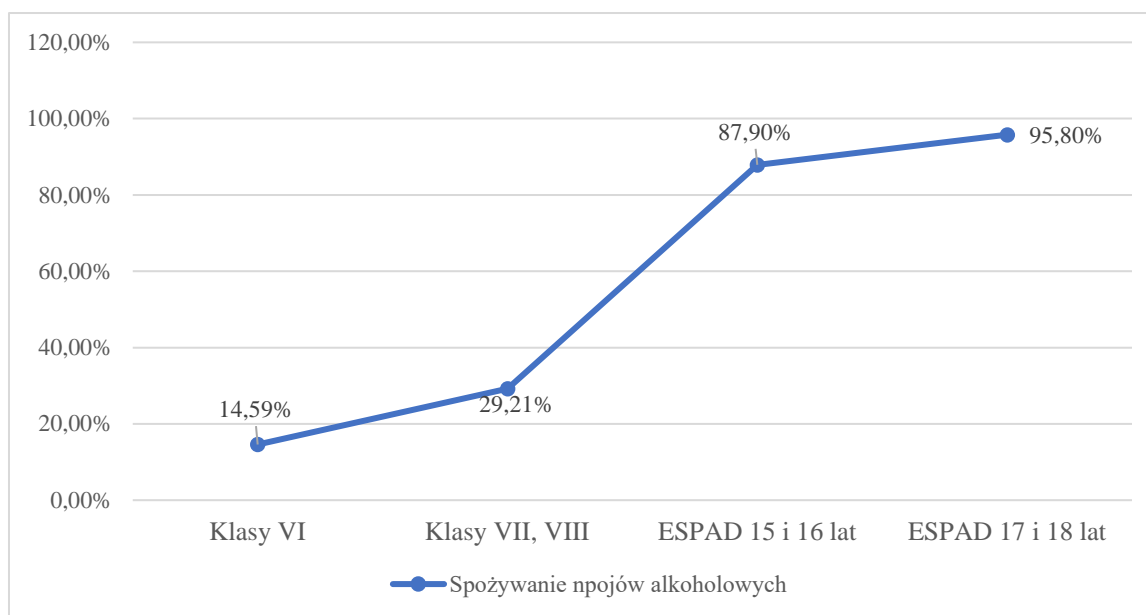
Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2015 roku zebrano 13 218 ankiet wśród uczniów w wieku 17 i 18 lat, natomiast ważona próba ogólnopolska liczyła 2 770 uczniów w wieku 17 i 18 lat.

Zestawienie wyników pozyskanych wśród uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice z wynikami badania ogólnopolskiego ESPAD miała na celu próbę określenia tendencji, które mogą zachodzić w obszarze poszczególnych problemów, wraz ze wzrostem wieku grupy badawczej.

Napoje alkoholowe

Napoje alkoholowe to najczęściej wybierana przez młodzież substancja psychoaktywna. Jak wynika z badania ESPAD 2015, próby picia ma za sobą 87,90% uczniów w wieku 15 i 16 lat oraz 95,80% uczniów w wieku 17 i 18 lat.

Poniżej przedstawiamy wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów z terenu gminy Gorlice dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez uczniów klas VI (12 i 13 lat), VII (13 i 14 lat) i VIII (14 i 15 lat) w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015.

Wykres 90. Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015

Jak widać na wykresie 29,21% uczniów z klas VII i VIII szkół podstawowych z terenu gminy Gorlice deklaruje, że piło napój alkoholowy. Przyjmując, że wynik badania wśród uczniów z klas VII i VIII wzrośnie nawet dwukrotnie, tak jak w przypadku wzrostu procentowego w klasach VI w porównaniu do wyniku w klasach VII i VIII, to w wieku kiedy uczniowie będą rozpoczynać edukację w szkole ponadpodstawowej (15 i 16 lat) może osiągnąć około 60%.

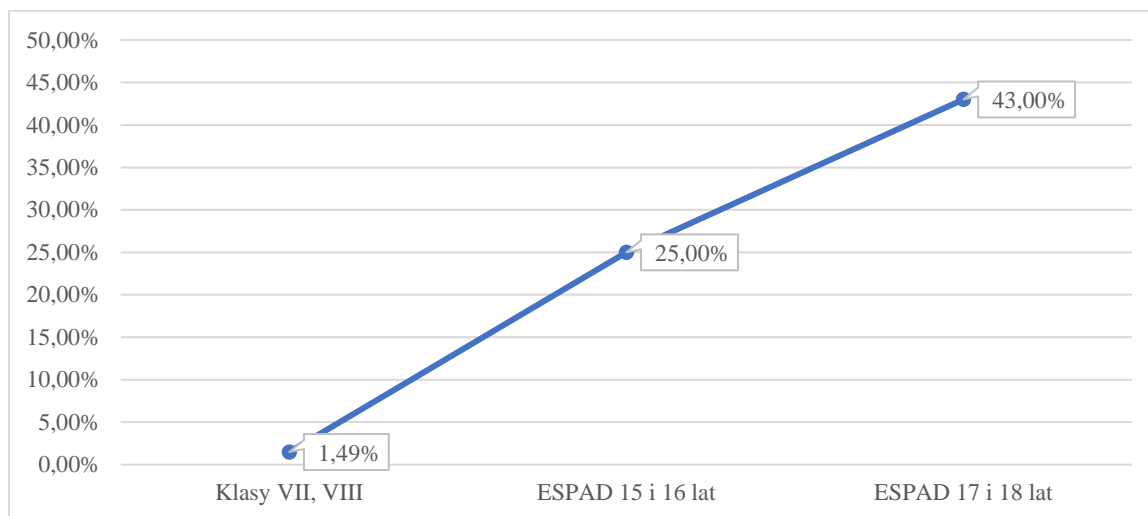
Porównując wynik procentowy grupy 14 i 15 latków z wynikiem młodszej kohorty badawczej ESPAD 2015 tj. 15 i 16 lat widzimy, że wynik procentowy jest zdecydowanie niższy wśród młodzieży z terenu gminy Gorlice niż wynik ogólnopolski.

Zażywanie marihuany lub haszyszu

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, szczególnie alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 25,00% uczniów w wieku 15 i 16 lat i 43,00% uczniów w wieku 17 i 18 lat.²²

²² Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015 r.*, Warszawa 2015

Poniżej przedstawiamy wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice dotyczącego używania marihuany i haszyszu w odniesieniu do ESPAD 2015.

Wykres 91. Zażywanie marihuany lub haszyszu w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015

Możemy zauważyć, iż problem zażywania marihuany lub haszyszu dotyczy w niewielkim stopniu uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice. Mając na uwadze wzrostową tendencję zażywania tego typu substancji wykazaną w badaniu ESPAD 2015, możemy się spodziewać, iż wraz z wiekiem zwiększy się liczba osób używających tego typu substancji wśród młodzieży z terenu gminy Gorlice. Jednak szacunkowo wynik procentowy będzie się plasował zdecydowanie poniżej wyniku ogólnopolskiego.

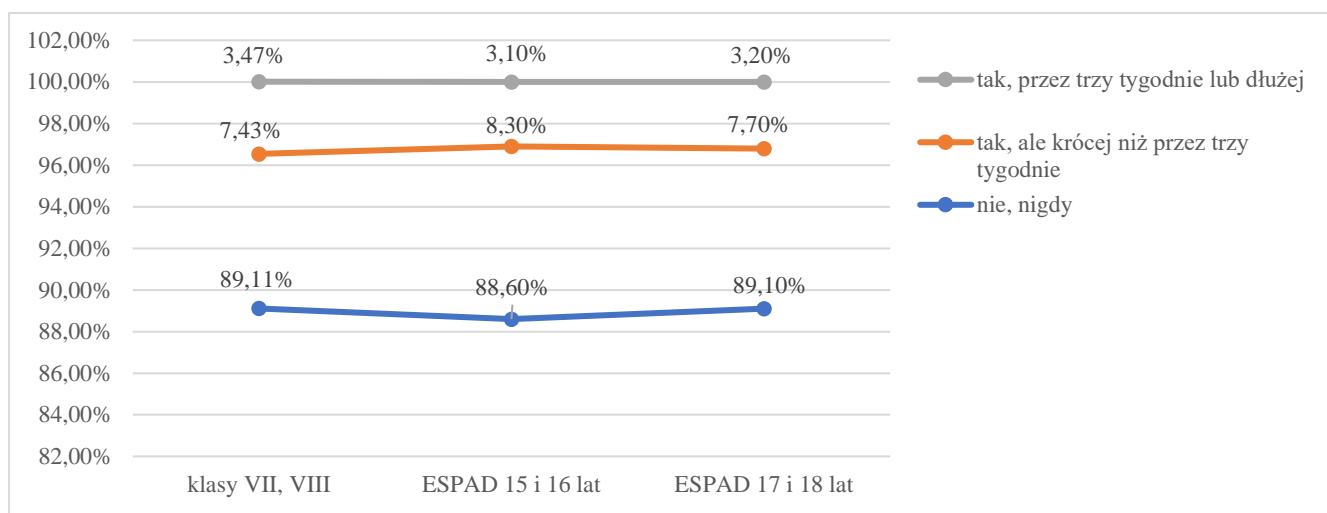
Zażywanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza

Wyniki ESPAD 2015 pokazują, że 11,40% młodszej kohorty i 10,90% starszej kohorty ma doświadczenia z lekami uspokajającymi i nasennymi przyjmowanymi w celach leczniczych.²³

Poniżej prezentujemy wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice dotyczące przyjmowania leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza w porównaniu do wyników ESPAD 2015.

---

²³ Tamże

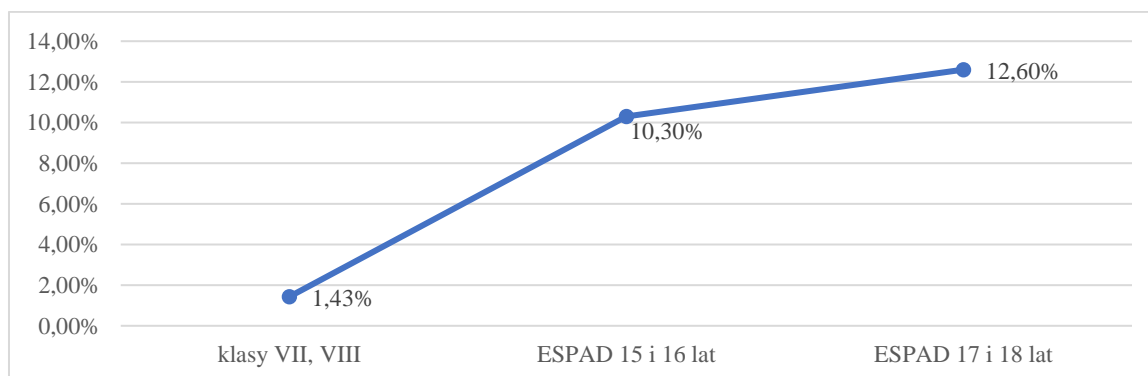
Wykres 92. Przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015

Z powyższego wykresu wynika, że uczniowie klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice mieli do czynienia z lekami uspokajającymi lub nasennymi z przepisu lekarza prawie w tym samym stopniu jak badane grupy uczniów w badaniu ESPAD 2015.

Problem dopalaczy

Problem „dopalaczy” (smart drugs, legal highs) nazywanych też nowymi substancjami psychoaktywnymi (NPS) pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać pod koniec poprzedniej dekady. Problem „dopalaczy” rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. Do używania „dopalaczy”, chociaż raz w życiu, przyznało się 10,30% uczniów w wieku 15 i 16 lat i 12,60% uczniów w wieku 17 i 18 lat²⁴.

Poniżej prezentujemy dane dotyczące zażywania dopalaczy przez uczniów klas VII i VIII w porównaniu do wyników ESPAD 2015.

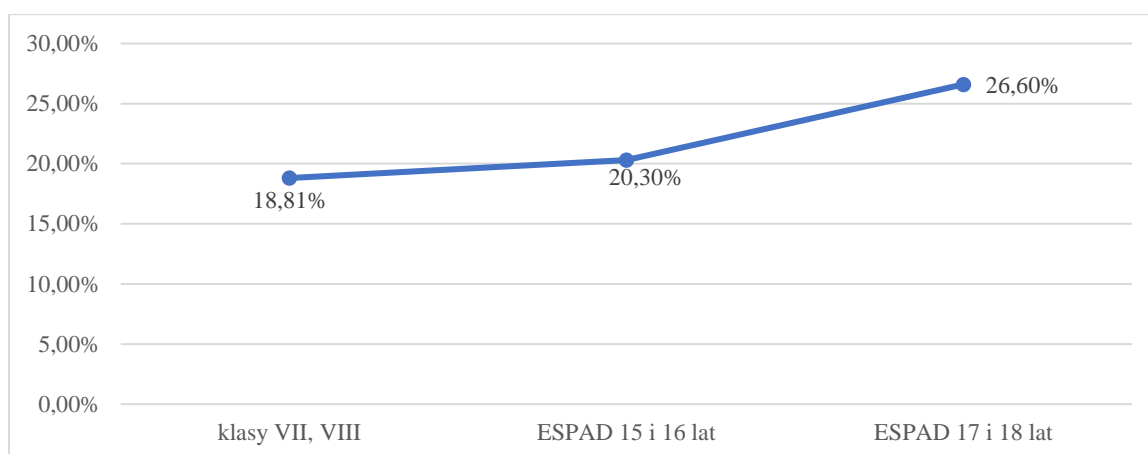
Wykres 93. Używanie dopalaczy w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015

²⁴ Tamże

Jak widzimy problem używania dopalaczy w niewielkim stopniu dotyczy uczniów z terenu gminy Gorlice. Biorąc pod uwagę wyniki badania ESPAD 2015 możemy się spodziewać wzrostu osób zażywających dopalacze, jednak wynik procentowy wśród młodzieży z terenu gminy Gorlice powinien być zdecydowanie niższy.

Gry hazardowe

Badania ESPAD sugerują, że ok. 1/4 - 1/5 młodzieży ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze. Wśród uczniów w wieku 15 i 16 lat takie doświadczenia zebrało 20,30% badanych, zaś w starszej kohorcie – 26,60% badanych²⁵.

Wykres 94. Uczestnictwo w grach hazardowych.

Można zauważyć, iż problem hazardu dotyczy również prawie 1/5 uczniów klas VII i VIII z terenu gminy Gorlice. Patrząc na wyniki ESPAD 2015, możemy prognozować, że w kolejnych latach nastąpi wzrost liczby osób grających w gry hazardowe.

---

²⁵ Tamże

CZĘŚĆ VI

Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 30 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych zlokalizowanych na terenie gminy Gorlice.

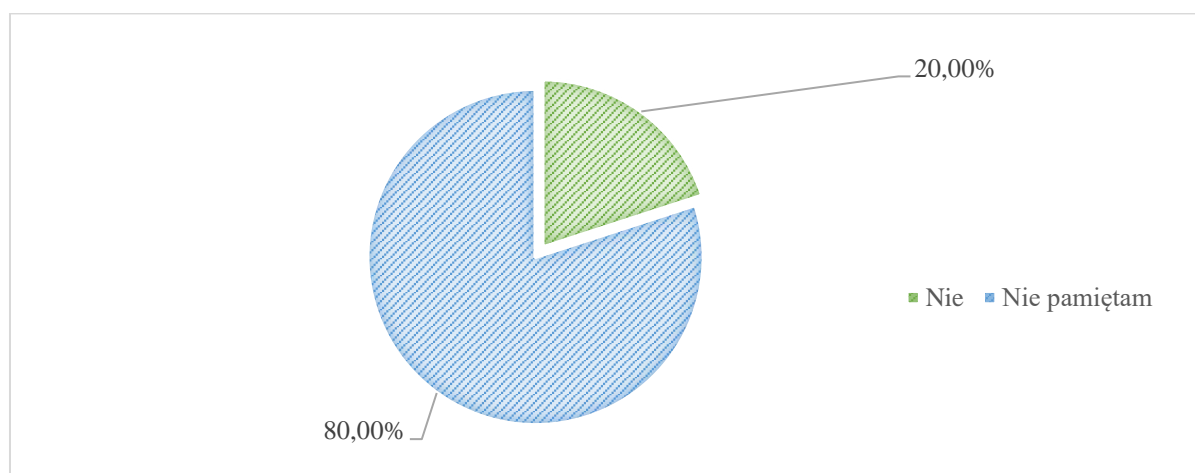
Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy miał na celu analizę postaw sprzedawców względem takich zagadnień jak:

- 1) spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży;
- 2) sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;
- 3) znajomość przypadków sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim;
- 4) przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

Wyniki badania

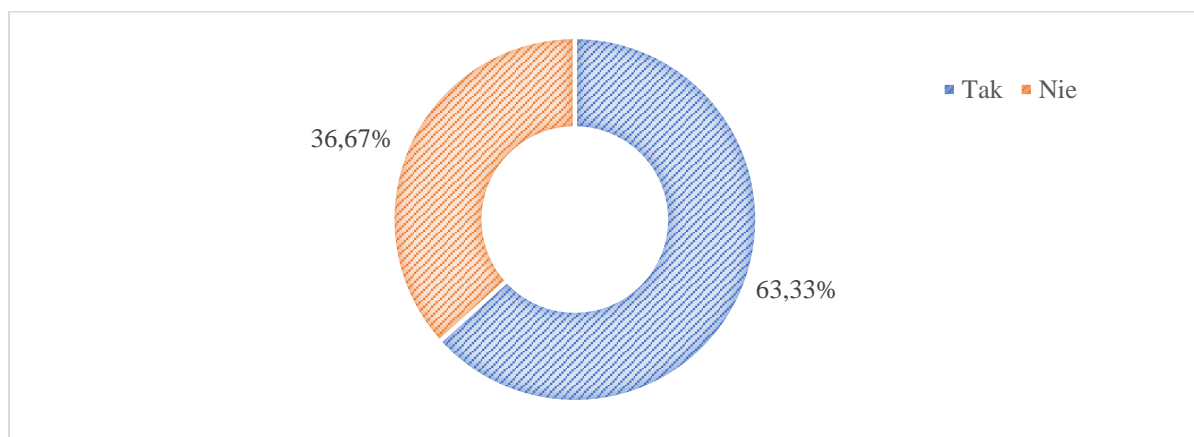
Na początku badania zapytaliśmy ankietowanych o to czy kiedykolwiek zdarzyło się w obrębie ich sklepu jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem. Większość sprzedawców tj. 80,00% odpowiedziało, że nie pamięta takich incydentów, a kolejne 20,00% stwierdziło, że nie dochodzi do takich incydentów.

Wykres 95. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu?

Gdy zapytaliśmy respondentów o częstotliwość prób spożywania alkoholu w obrębie sklepu, 96,67% przyznało, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają. Jeden ze sprzedawców stwierdził, że takie przypadki należą do rzadkości.

Chcieliśmy także dowiedzieć się czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu. Jak wynika z pozyskanych informacji jest to zjawisko dość powszechne, gdyż 63,33% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Pozostałe 36,67% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

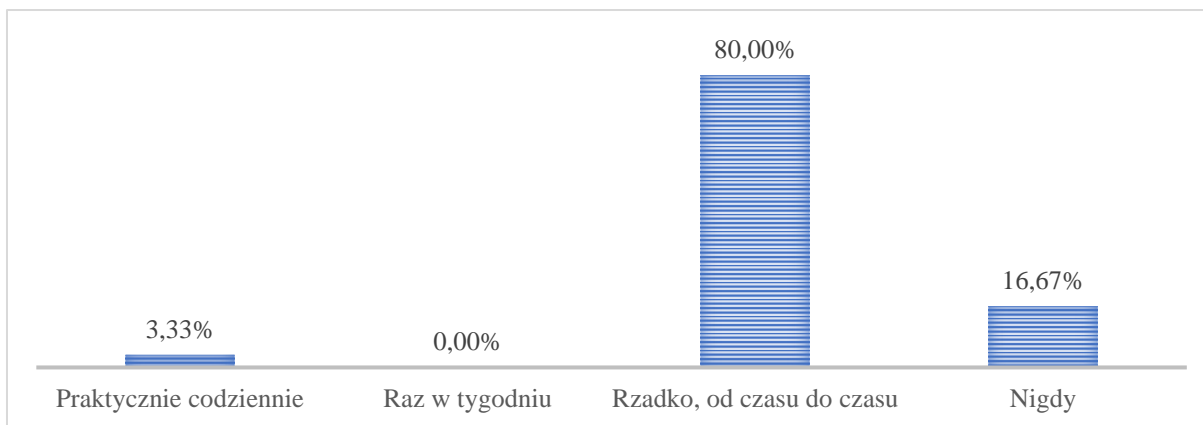

Wykres 96. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

Co więcej, w trakcie ankietyzacji sprzedawcy odpowiadali na pytanie, czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej. Wszyscy ankietowani odpowiedzieli twierdząco, na tak zadane pytanie, niemniej jednak dwóch z nich przyznało się do sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym.

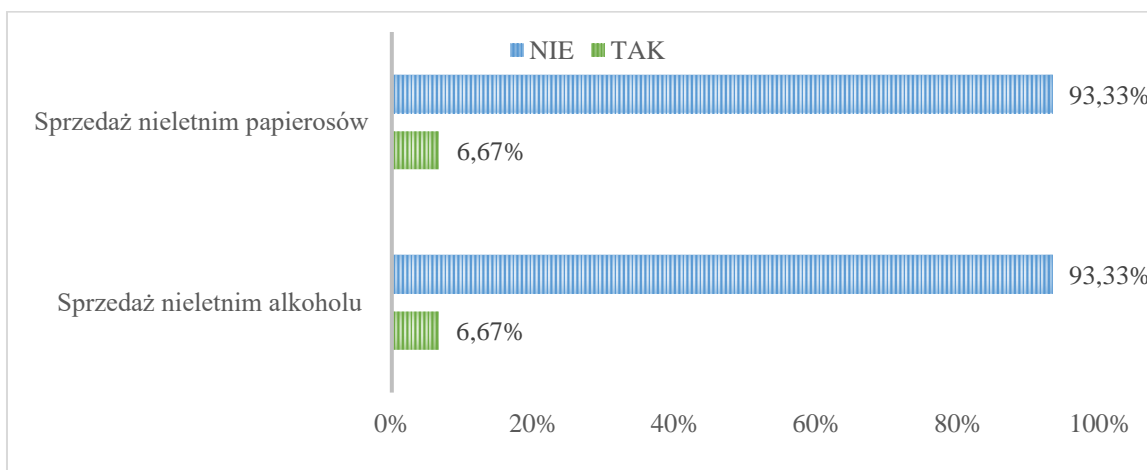
Idąc dalej, wszyscy ankietowani sprzedawcy alkoholu zaprzeczyli, by zdarzyło się im sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej.

Dalsza część badania dotyczyła prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Jak przyznała większość ankietowanych sprzedawców tj. 80,00% takie sytuacje zdarzają się raczej rzadko. Kolejno 16,67% respondentów stwierdziło, że osoby poniżej 18 roku życia nigdy nie podejmują prób zakupu alkoholu w ich sklepach, a pozostałe 3,33% stwierdziło, iż zdarza się to niemal codziennie.

Wykres 97. Czy zdarza się, że osoby niepełnoletnie podejmują próby zakupu alkoholu?

Gdy zapytaliśmy sprzedawców, czy znają przypadki sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia, większość z nich tj. 93,33%, że nigdy nie spotkała się z taką sytuacją. Niemniej jednak, 6,67% przyznało, iż było świadkami takich sytuacji.

Wykres 98. Czy zna Pan/Pani przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu lub papierosów?

Warto wspomnieć, iż zjawisko sprzedaży alkoholu osobom nieletnim w Polsce jest dość powszechne. Należy zatem w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: „*Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić*”²⁶.

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe

²⁶ Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.

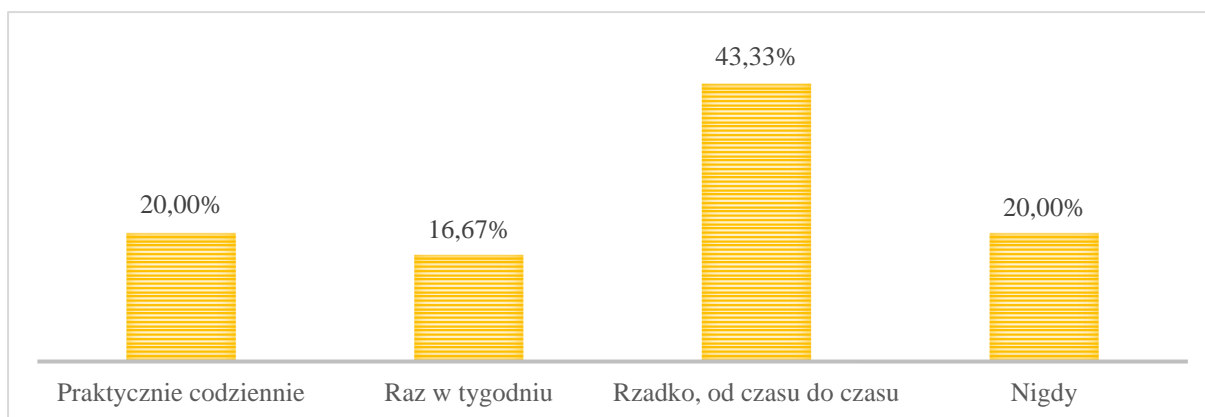
(w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Spytaliśmy więc bezpośrednio sprzedawców, czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Żaden z ankietowanych nie przyznał się do takiego czynu.

Pozytywnym jest, że wszyscy badani sprzedawcy uważają za niestosowne sprzedawanie alkoholu oraz osobom poniżej 18 roku życia. Co więcej, wszyscy jednogłośnie odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości co do wieku kupującego zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości. W tym miejscu należy odwołać się do art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której wyraźnie zaznaczono, iż *„w przypadku wątpliwości co do pełnoletności nabywcy sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.”* Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi konsekwencjami w postaci grzywny i utraty zezwolenia.

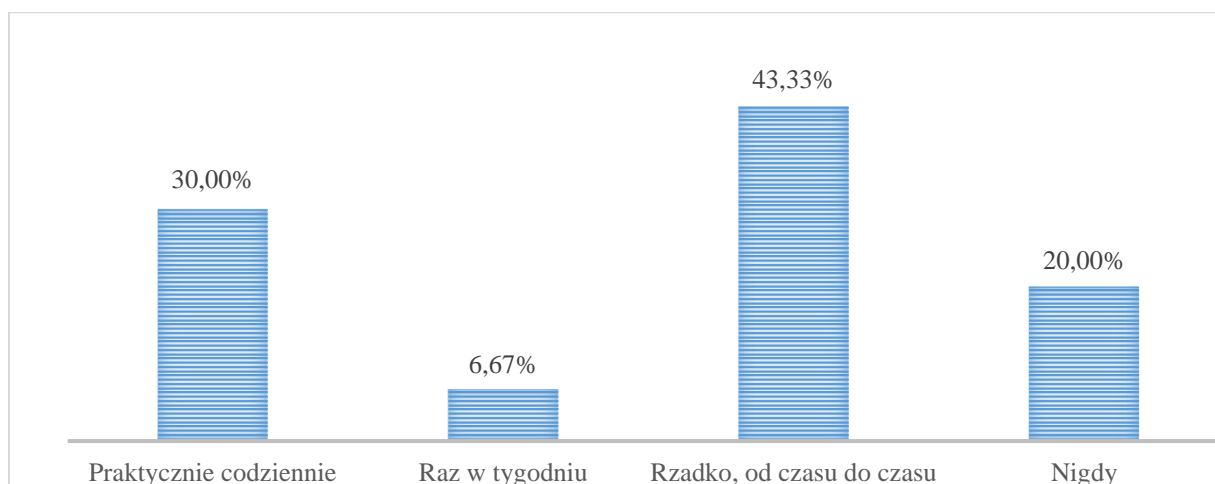
Byliśmy również ciekawi, czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol młodszych ludzi. Prawie wszyscy badani sprzedawcy alkoholu stwierdzili, że nigdy nie spotkali się z taką interwencją ze strony innych klientów. Niemniej jednak jeden respondent potwierdził, że takie sytuacje są rzadkie, jak również jeden, że zdarza się to raz w tygodniu.

W dalszej części badania chcieliśmy dowiedzieć się jak często zdarza się, że osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%. Jak się okazało 43,33% ankietowanych sprzedawców przyznało, że takie sytuacje zdarzają się rzadko. 20,00% spotyka się z tym zjawiskiem niemal codziennie i tyle samo ankietowanych sprzedawców stwierdziło, iż osoby poniżej 18 roku życia nigdy nie podejmują prób zakupu piwa 0%. 16,67% respondentów przyznało, iż ma to miejsce raz w tygodniu.

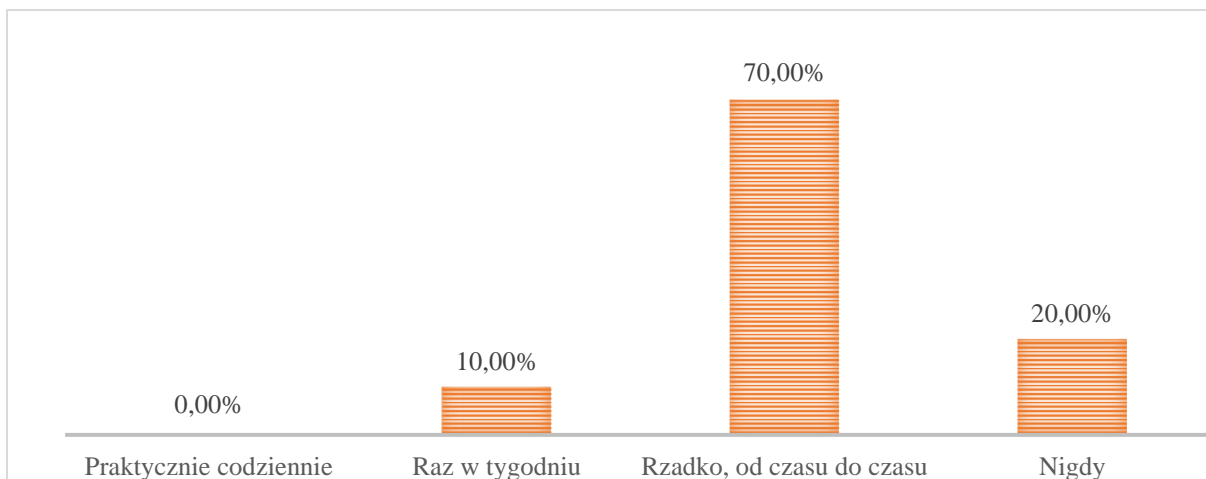
Wykres 99. Czy zdarza się, że osoby niepełnoletnie podejmują próby zakupu piwa 0%?

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości prób zakupu napojów energetyzujących przez osoby poniżej 18 roku życia. I tak, 43,33% zadeklarowało, że takie sytuacje zdarzają się rzadko, od czasu do czasu. 30,00% odpowiedziało, że młode osoby podejmują próby zakupu tego typu napojów praktycznie codziennie, a 20,00% respondentów stwierdziło, że nigdy się to nie zdarza. Pozostałe 6,67% stwierdziło, że zdarza się to raz w tygodniu.

Wykres 100. Jak często osoby niepełnoletnie próbują zakupić napoje energetyzujące?

Dalsza część ankiety dotyczyła postaw badanych wobec sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom niepełnoletnim. Jak stwierdziło większość respondentów, próby zakupu papierosów przez osoby poniżej 18 roku życia zdarzają się rzadko, od czasu do czasu. Taką odpowiedź wskazało 70,00% badanych sprzedawców alkoholu. Kolejno 20,00% respondentów przyznaje, iż takie sytuacje nigdy nie miały miejsca, a pozostałe 10,00% deklaruje, że zdarza się to raz w tygodniu.

Wykres 101. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?

Wszyscy badani sprzedawcy są świadomi kary, jaka grozi za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Zapytaliśmy sprzedawców czy wiedzą na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży. Tylko 36,67% badanych respondentów potwierdziło znajomość prawa w tym obszarze, niestety 63,33% potwierdziło nieznajomość przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Art. 131¹).

Powyżej przedstawiona analiza miała na celu nakreślenie problemów społecznych w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Gorlice.

Jak wynika z pozyskanych danych, spożywanie napojów alkoholowych w obrębie sklepu, jak również nieprzyjemne zajścia z tym związane to raczej pojedyncze przypadki, pomimo tego, że 63,33% badanych przyznało, że osoby nietrzeźwe podejmują próby zakupu alkoholu. Dobrym sygnałem, są zatem deklaracje, że wszyscy respondenci widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej. Jak wynika z pozyskanych danych, od czasu do czasu zdarzają się próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. 30,00% ankietowanych stwierdziło, że młodzież prawie codziennie podejmuje próby zakupu napojów energetyzujących, a 20,00% przyznało, że codziennie spotyka się z próbami zakupu piwa 0% przez osoby niepełnoletnie. Jak uważa 70,00% respondentów, spotyka się z próbą zakupu papierosów przez osoby poniżej 18 roku życia rzadko, raz na miesiąc.

Pozytywnym jest więc, że wszyscy sprzedawcy zgodnie zadeklarowali, że w przypadku wątpliwości co do wieku kupującego zawsze proszą o okazanie dokumentu tożsamości.

Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

I. Problem nadużywania napojów alkoholowych w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Gorlice

Główne wyniki badania

A. Zjawisko nadużywania napojów alkoholowych w środowisku lokalnym:

- 30,00% mieszkańców jest zdania, że problem nadużywania napojów alkoholowych jest powszechny na terenie gminy.
- 48,00% badanych mieszkańców jest zdania, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej.
- 61,00% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkohol.
- W porównaniu do ubiegłych lat większość badanych mieszkańców jest zdania, że spożywanie alkoholu w miejscach publicznych pozostało jak i widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest rzadszy.
- 49,00% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że spożycie alkoholu wśród osób dorosłych od lat pozostaje na podobnym poziomie.
- 37,00% respondentów było zdania, że spożycie alkoholu przez osoby nieletnie w ciągu ostatnich lat wzrosło.
- 78,00% respondentów nie potrafi wskazać żadnej instytucji na terenie gminy, świadczącej pomoc dla osób uzależnionych.
- 80,00% ankietowanych sprzedawców alkoholu spotyka się rzadko z próbami zakupu alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia.
- 20,00% badanych sprzedawców alkoholu potwierdza, że codziennie spotyka się z próbami zakupu piwa 0% przez osoby poniżej 18 roku życia.
- 63,00% badanych sprzedawców alkoholu spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe.

B. Postawy wobec alkoholu:

- 23,00% respondentów deklaruje abstynencję.
- 67,00% badanych mieszkańców pije alkohol tylko okazjonalnie.

- 63,00% ankietowanych ma świadomość tego, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce i tak samo może uzależniać
- 29,00% mieszkańców twierdzi, iż regularne spożycie alkoholu raz w tygodniu czy raz w miesiącu może być równie uzależniające jak picie codzienne.
- 35,00% badanych mieszkańców deklaruje, że ich w domu jest przyzwolenie na picie piwa bezalkoholowego czy też napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie.
- Wszyscy ankietowani sprzedawcy alkoholu uznają sprzedaż alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej za niestosowną.
- W przypadku wątpliwości, co do wieku kupującego alkohol wszyscy badani sprzedawcy alkoholu proszą o pokazanie dokumentu tożsamości.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania wskazują, że w opinii badanych mieszkańców najbardziej zauważalnym problemem w ich środowisku lokalnym jest problem nadużywania napojów alkoholowych. Zasadne jest dalsze podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy takich jak m.in.:

- Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją; w tym osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach lokalnych udzielających pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym.
- Kontynuowanie działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki alkoholowej.
- Promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym; wzbogacenie oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Ułatwienie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych, dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, promujących zdrowy tryb życia.
- Dalsze kontrole punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania i zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.
- Prowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z asertywnych technik odmowy sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym.
- Zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych.

II. Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Gorlice

Główne wyniki badania

A. Zjawisko narkomanii w środowisku lokalnym:

- 43,00% badanych uważa, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy, natomiast są to nieliczne przypadki.
- Zdecydowana większość badanych tj.93,00% nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można nabyć narkotyki.
- 3,00% badanych mieszkańców potwierdziło jednorazowy kontakt z narkotykami.
- 5,00% ankietowanych zna osoby, które według nich zażywają narkotyki.

Wnioski i rekomendacje

Badania zrealizowane wśród mieszkańców pozwoliły stwierdzić, iż problem narkomanii w niewielkim stopniu dotyczy gminy Gorlice. Aby uniknąć rozpowszechnienia się problemu, zasadne jest podejmowanie działań takich jak :

- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- Realizowanie lokalnych kampanii społecznych na temat działania substancji psychoaktywnych.
- Rozpowszechnianie rzetelnych informacji na temat substancji odurzających i ich szkodliwości poprzez lokalną prasę, tablice informacyjne, media.
- Dalsze promowanie wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia.
- Zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki narkotykowej.

III. Problem nikotynowy w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Gorlice

Główne wyniki badania

A. Postawy wobec wyrobów tytoniowych:

- 23,00% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że pali papierosy.
- Do nałogowego palenia przyznało się 15,00% badanych mieszkańców.
- 15,00% ankietowanych mieszkańców przyznaje, że pali papierosy przy dzieciach.

- W grupie wszystkich badanych mieszkańców 65,00% jest zdania, iż palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne.
- 70,00% sprzedawców ma do czynienia z próbami zakupu papierosów przez niepełnoletnich raz w miesiącu.
- W grupie badanych sprzedawców, 7,00% potwierdziło, że zna przypadki sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia;
- Wszyscy sprzedawcy zaprzeczyli, aby sami sprzedawali papierosy osobom, o których wiedzą, że są niepełnoletnie.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Gorlice zwracają uwagę na problem uzależnienia od nikotyny i jednocześnie wskazują na podjęcie między innymi takich działań, jak:

- Realizowanie programów podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych konsekwencji nadużywania papierosów.
- Prowadzenie edukacji społecznej na temat szkodliwości wdychania dymu tytoniowego przez osoby niepalące.
- Wzmacnianie motywacji do rzucenia palenia poprzez organizowanie spotkań z osobami, które poradziły sobie z problemem uzależnień.
- Kontrolowanie punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych w zakresie przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

IV. Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców gminy Gorlice

Główne wyniki badania

A. Postawy wobec zjawiska przemocy:

- Jak twierdzi większość ankietowanych tj. 95,00% ankietowanych bicie, szarpanie i popychanie oznacza przemoc w rodzinie.
- 39,00% badanych mieszkańców potwierdza znajomość rodzin, w których stosowana jest przemoc.
- 61,00% respondentów uważa, iż nie powinno się stosować kar cielesnych, gdyż jest to przestępstwo.
- 4,00% badanych mieszkańców doświadczyło przemocy w rodzinie, a osoba stosującą przemoc był najczęściej ojciec.

Wnioski i rekomendacje

Podsumowując część badań dotyczących zjawiska przemocy, widzimy, że problem ten dotyczy również mieszkańców gminy Gorlice. Opinie respondentów pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych, w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz jej przeciwdziałania:

- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- Kontynuowanie działań profilaktycznych w szkołach wśród dzieci i młodzieży.
- Organizowanie imprez, spotkań integracyjnych dla rodzin, pozwalających na umacnianie więzi rodzinnych.

V. Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Główne wyniki badania

A. Postawy uczniów wobec substancji psychoaktywnych:

- Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta dość dynamicznie wraz z wiekiem badanych uczniów.

Poniższa tabela obrazuje procent uczniów poszczególnych klas, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Substancje psychoaktywne	Uczniowie- klasy VI	Uczniowie- klasy VII i VIII
spożywanie alkoholu	14,59%	29,21%
palenie papierosów	14,05%	30,69% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)

Tabela 15. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

- Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 22,03% uczniów klas VII i VIII piło alkohol za namową osób trzecich.

- Wśród okoliczności sprzyjających sięganiu po alkohol, uczniowie najczęściej wskazują okres wakacyjny. Jak deklaruje większość uczniów alkohol spożywała tylko raz w roku, dla towarzystwa.
- Spośród osób mających za sobą inicjację nikotynową, 38,89% uczniów klas VII i VIII zapaliło pierwszego papierosa za namową osób trzecich.
- Większość uczniów palących e-papierosy uważa, że są one mniej szkodliwe niż papierosy tradycyjne.
- Wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi..

Poniższa tabela obrazuje procent znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne wśród uczniów

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie- klasy VI	Uczniowie- klasy VII i VIII
spożywanie alkoholu	42,70%	53,96%
palenie papierosów	58,38%	73,27%
zażywanie narkotyków	7,03%	10,89%

Tabela 16. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne

- Wraz z wiekiem wzrasta również możliwość dostępu do zakupu substancji psychoaktywnych

Poniższa tabela obrazuje ocenę dostępności substancji psychoaktywnych przez uczniów

Dostępność substancji psychoaktywnych	Uczniowie- klasy VI	Uczniowie- klasy VII i VIII
Zakup alkoholu		
- bardzo łatwy	5,41%	9,41%
- raczej łatwy	17,30%	15,35%
Zakup papierosów		
- bardzo łatwy	10,27%	14,36%
- raczej łatwy	10,27%	20,79%
Zakup narkotyków		
- bardzo łatwy		0,99%
- raczej łatwy		3,47%

Tabela 17. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych

- Większość ankietowanych nie miało dotąd kontaktu z narkotykami. Do stosowania tego typu substancji psychoaktywnych przyznało się 2,97% uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych.
- Badani uczniowie prezentują dość wysoki poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje grupa uczniów, która takiej wiedzy nie posiada.

Poniższa tabela obrazuje poziom wiedzy uczniów poszczególnych klas w zakresie narkotyków.

Zakres wiedzy w zakresie narkotyków	Uczniowie- klasy VI	Uczniowie- klasy VII i VIII
Konsekwencje zdrowotne <u>nie znam</u> wiem ogólnie jakie są skutki potrafię dokładnie powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu	<u>12,43%</u> 56,22% 31,35%	<u>8,91%</u> 58,42% 32,67%
Konsekwencje prawne <u>nie znam</u> wiem ogólnie jakie są kary potrafię dokładnie powiedzieć jakie sankcje grożą za posiadanie narkotyków	<u>18,92%</u> 51,89% 29,19%	<u>10,40%</u> 57,43% 32,18%

Tabela 18. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Gorlice wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych.

Analizując szczegółowe dane zauważamy, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Co więcej wielu uczniów ma problem z asertywnością, gdyż jak przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt

z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości.

Reasumując, w zakresie profilaktyki szkolnej, zasadnym będzie podejmowanie następujących działań:

- Kontynuowanie programów informacyjno- profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu palenia papierosów czy używania narkotyków. Wysoki poziom wiedzy w tym zakresie jest bowiem niezbędny do podejmowania odpowiedzialnych i świadomych decyzji dotyczących stosowania tego typu substancji psychoaktywnych.
- Kontynuowanie programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków/dopalaczy. Szczególnie ważne jest rozwijanie technik asertywnej odmowy, gdyż uczniowie często korzystają z tego typu używek za namową osób trzecich. Jest to o tyle istotne, że uczniowie deklarują liczne znajomości wśród osób niepełnoletnich palących papierosy, spożywających alkohol czy zażywających narkotyki. Wraz z wiekiem badanych procent tego typu znajomości cały czas niebezpiecznie wzrasta.
- Realizowanie szkoleń i warsztatów dla uczniów z zakresu profilaktyki społecznej.
- Preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz warsztatów dla młodzieży także zajęcia dla rodziców/prawnych opiekunów a także dla kadry pedagogicznej.
- Realizowanie zajęć z zakresu radzenia sobie ze stresem.
- Realizowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

VI. Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Główne wyniki badania

A. Postawy uczniów wobec zjawiska przemocy rówieśniczej:

- Uczniowie biorący udział w badaniu potwierdzają występowanie przemocy w środowisku szkolnym.
- Obserwowanie zjawisk przemocy w szkole potwierdziło łącznie 69,73% uczniów klas VI oraz 63,37% uczniów klas VII i VIII.
- Doświadczyło przemocy 22,16% uczniów klas VI oraz 17,82% uczniów klas VII i VIII.
- Zarówno wśród uczniów młodszych jak i starszych najczęściej spotykaną formą przemocy okazały się agresja słowna, a kolejno ośmieszenia i wulgaryzmy.

Poniższa tabela obrazuje występowanie zjawiska przemocy wśród uczniów poszczególnych klas.

Zjawiska przemocy	Uczniowie- klasy VI	Uczniowie- klasy VII i VIII
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory	38,92%	41,09%
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	25,95%	24,75%
publikowanie amatorskich filmów video	23,78%	21,78%
poniżanie	53,51%	48,51%
zastraszanie	32,43%	19,80%
ośmieszanie, wulgaryzmy	68,11%	64,36%
szantaż	27,03%	21,78%
pobicie, opluwanie	39,46%	35,15%
wyzwiska, agresja słowna	71,35%	74,26%
grożenie, pokazywanie nieprzyzwoitych gestów	42,16%	32,67%
doświadczenie powyższych zachowań przez badanych	40,00%	37,62%

Tabela 19. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.

Wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły.

- Uczniowie niezależnie od kategorii wiekowej, najczęściej wskazywali dyrekcję szkoły, wychowawcę czy pedagoga jako osoby do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy.
- Wielu uczniów nie zna żadnych instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Wśród uczniów klas VI do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 48,65% badanych, a wśród uczniów klas VII i VIII 40,59%.

Wnioski i rekomendacje

Jak wynika z diagnozy równie istotnym problemem występującym w środowisku szkolnym jest przemoc.

Szczególnie istotnym wydaje się być walka z ośmieszaniem, agresją słowną czy poniżaniem. *Agresja i przemoc w szkole przejawia się głównie w różnych formach napastliwości czy dokuczliwości jednych uczniów wobec innych (impulsywnym uderzeniu, zwymyślaniu, złośliwym podstawieniu nogi itp.) bądź w używaniu przez jakąś grupę dzieci siły czy pośredniej przemocy wobec słabszych, aby ich zastraszyć, podporządkować, uzyskać od nich pożądane "usługi" i dobra (np. pieniądze, atrakcyjne przedmioty)*²⁷.

Należy zatem kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowane na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych i obejmować przede wszystkim:

- Kontynuowanie programów profilaktycznych dotyczących zagadnień agresji, ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej, poniżania i ośmieszania. Zwiększanie wiedzy w zakresie sposobów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych oraz reagowania wobec zachowań agresywnych co pozwoli młodym ludziom na swobodne funkcjonowanie w środowisku rówieśniczym. Niezbędnym jest zwrócenie uwagi na rolę osoby krzywdzącej oraz tego jak bardzo silnie jej działanie może wpłynąć na psychikę ofiary, szczególnie w tak młodym wieku. Posiadanie przez uczniów wiedzy w tym zakresie będzie miało również pozytywny wpływ na kształtowanie zachowań rzutujących na ich samoocenę oraz pewność siebie.

---

²⁷ <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>

- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, gdyż jak wskazują wyniki badania niestety wielu uczniów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

VII. Problem cyberprzemocy wśród uczniów

Główne wyniki badania

A. Zjawisko cyberprzemocy:

- Większość badanych wie czym jest cyberprzemoc. Wiedzę na ten temat potwierdziło 85,41% uczniów klas VI oraz 95,05% uczniów klas VII i VIII.
- Ankietowani potwierdzają przypadki, w których osobiście doświadczyli cyberprzemocy, gdyż ktoś zrobił im zdjęcie lub nakręcił film wbrew ich woli. Takie sytuacje zostały potwierdzone przez 34,59% uczniów klas VI i 43,56% klas VII i VIII.
- Część uczniów przyznała się do oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Takie przypadki potwierdziło 13,51% uczniów klas VI oraz 11,88% badanych uczniów klas VII i VIII.
- Wielu ankietowanych deklaruje zawieranie znajomości przez Internet, a wraz z wiekiem częstotliwość takich sytuacji dość dynamicznie wzrasta. Wśród uczniów klas VI do tego typu działań przyznaje się 49,73% badanych, a w grupie uczniów klas VII i VIII 72,28%.

B. Postawy uczniów wobec zjawiska cyberprzemocy:

- Zarówno młodsi jak i starsi uczniowie klas VI, VII oraz VIII najczęściej przejmują się występowaniem cyberprzemocy i szukają pomocy.
- Wielu uczniów nie zna ani jednej instytucji udzielającej pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 60,00% uczniów klas VI oraz 94,06% uczniów klas VII i VIII.

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca zjawiska cyberprzemocy wskazuje, iż jest to problem dotyczący również uczniów szkół z terenu gminy Gorlice. Warto zatem pracować z młodzieżą nad wrażliwością wobec cyberprzemocy oraz poszerzać ich wiedzę na temat tego jak odpowiednio reagować w sytuacji zetknięcia się z tym zjawiskiem. Nauczyciele i rodzice powinni

podpowiadać swoim dzieciom, gdzie zgłaszać się, gdy jest się ofiarą lub świadkiem działania cyberprzemocy, gdyż bardzo wielu uczniów deklaruje brak wiedzy w tym temacie.

Należy także zwrócić uwagę, jak wielu uczniów deklaruje zawieranie znajomości przez Internet. Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z zaskakującymi czy też niebezpiecznymi zachowaniami nieznanych osób spotkanych w sieci. Ponadto istotnym jest uświadamianie na temat zagrożeń czyhających w Internecie, gdyż wraz z wiekiem zmienia się cel wykorzystywania sprzętów elektronicznych i uczniowie zaczynają coraz częściej przeglądać portale społecznościowe, strony poświęcone rozrywce oraz uczestniczyć w grach w wirtualne światy. W związku z tym ważne jest poznawanie zasad racjonalnego korzystania z mediów, ochrony swojej prywatności i danych osobowych.

Reasumując powyższe, w ramach działań profilaktycznych zaleca się:

- Realizowanie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń w sieci. Ułatwianie dostępności informacji na temat niebezpieczeństwa, jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie.
- Realizowanie projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej, z naciskiem na jej nową formę jaką jest cyberprzemoc. Ważnym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń związanych z cyberprzemocą oraz kształtowanie od najmłodszych lat wrażliwości wobec takiego zjawiska. Posiadanie takiej wiedzy sprawi, że uczniowie nie będą obojętni wobec takiej formy przemocy, a co więcej będą potrafili w odpowiedni sposób na nią zareagować.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat organizacji czy serwisów internetowych pomagających w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. CBOS, *Hazardziści*, Warszawa 2017r
2. CBOS, *Raport Młodzież 2016*, Warszawa 2016
3. CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019
4. CBOS, *Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków*, Warszawa, 2016
5. Dietrich-Muszalska. A, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015
6. Fudała. J, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017
7. Gajos-Kaniewska. D, NIK: *Polska przegrywa walkę z dopalaczami*, 2017
8. Gdaniec. T, *W Polsce jest ponad 100 tys. osób uzależnionych od narkotyków*, 2015
9. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa *Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017
10. Klimczak. J, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, Banach. M (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków 2011
11. Kołodziejczyk. J, *Agresja i przemoc w szkole*, Kraków 2004
12. PARPA, *Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu*
13. PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*
14. PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*
15. *Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.*
16. Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015 r.*, Warszawa 2015
17. Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, Warszawa 2012
18. Trząsańska. A. i in., *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017

Źródła internetowe

1. <http://www.bookmarked.edu.pl/wspolczesne-problemy-spoleczne-i-pedagogiczne-konteksty-i-implikacje-tom-1/>
2. <https://www.parpa.pl>
3. <http://cbos.pl>

Spis wykresów

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć - statystyki na koniec 2019 roku.....	9
Wykres 2. Struktura próby badawczej ze względu na płeć.....	23
Wykres 3. Struktura próby badawczej ze względu na wiek.....	24
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową.....	24
Wykres 5. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie	25
Wykres 6. Liczba osób w gospodarstwie domowym.....	25
Wykres 7. Czy w Pana/i opinii na terenie gminy występuje problem nadużywania napojów alkoholowych?	27
Wykres 8. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?.....	27
Wykres 9. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?	28
Wykres 10. Rozpowszechnienie problemu nadużywania napojów alkoholowych na terenie gminy Gorlice.....	29
Wykres 11. Jak często spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?.....	31
Wykres 12. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?	32
Wykres 13. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących, piwa bezalkoholowego, cydru czy alkopopu?.....	32
Wykres 14. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?.....	33
Wykres 15. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?	34
Wykres 16. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?	35
Wykres 17. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki?.....	36
Wykres 18. Które z poniższych stwierdzeń oznaczają według Pana/Pani przemoc w rodzinie?	37
Wykres 19. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc?	38
. Wykres 20. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?.....	38
Wykres 21. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć własne dziecko?	39
Wykres 22. Jak często pali Pan/Pani papierosy?.....	40
Wykres 23. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?.....	41

Wykres 24. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne? ...	41
Wykres 25. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?.....	42
Wykres 26. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby korzystające regularnie z gier losowych?.....	45
Wykres 27. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego?	46
Wykres 28. Z kim najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?	48
Wykres 29. W jakiej formie najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?.....	48
Wykres 30. Co Pana/Pani zdaniem najczęściej utrudnia spędzanie czasu wolnego w pożądanym sposobie?	49
Wykres 31. Podaj swoją płeć?.....	52
Wykres 32. Jak się czujesz w swojej szkole?.....	53
Wykres 33. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?.....	54
Wykres 34. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?.....	54
Wykres 35. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	55
Wykres 36. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	56
Wykres 37. Znajomość przypadków stosowania poszczególnych form przemocy.	56
Wykres 38. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?	57
Wykres 39. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?.....	58
Wykres 40. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosy?	60
Wykres 41. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?	60
Wykres 42. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?	61
Wykres 43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?.....	61
Wykres 44. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?.....	63
Wykres 45. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	64
Wykres 46. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	64
Wykres 47. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?	65
Wykres 48. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?	66

Wykres 49. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków	66
Wykres 50. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	66
Wykres 51. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?	67
Wykres 52. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	69
Wykres 53. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?.....	71
Wykres 54. Jak spędzasz swój wolny czas?.....	73
Wykres 55. Podaj swoją płć	74
Wykres 56. Jesteś uczniem klasy	74
Wykres 57. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?.....	75
Wykres 58. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?.....	76
Wykres 59. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	77
Wykres 60. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?	78
Wykres 61. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy?	78
Wykres 62. Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy i jaka była ich reakcja?.....	81
Wykres 63. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?	82
Wykres 64. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?	82
Wykres 65. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	83
Wykres 66. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?	84
Wykres 67. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?.....	86
Wykres 68. Czy Twoi rodzice wiedzą, że pijesz alkohol i jaka była ich reakcja?.....	87
Wykres 69. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	87
Wykres 70. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	88
Wykres 71. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?	88
Wykres 72. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?	90
Wykres 73. Czy Twoi rodzice wiedzą o tym, że miałaś/eś kontakt z narkotykami i jaka była ich reakcja?.....	91

Wykres 74. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?	92
Wykres 76. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?	93
Wykres 77. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	93
Wykres 78. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	94
Wykres 79. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	94
Wykres 80. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?	95
Wykres 81. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	96
Wykres 82. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?	97
Wykres 83. Ile czasu poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	98
Wykres 84. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	99
Wykres 85. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?	100
Wykres 86. Czy kiedykolwiek byłaś/eś sprawcą ośmieszenia lub szantażowania kogoś za pomocą urządzeń elektronicznych?	100
Wykres 87. Czy kiedykolwiek uczestniczyłaś/eś w grach typu hazardowego?	101
Wykres 88. Z jaką częstotliwością uczestniczyłaś/eś w poszczególnych grach hazardowych?	102
Wykres 89. Jak najczęściej spędzasz swój czas wolny?	103
Wykres 90. Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015	106
Wykres 91. Zażywanie marihuany lub haszyszu w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015	107
Wykres 92. Przyjmowanie leków uspakajających lub nasennych z przepisu lekarza w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015	108
Wykres 93. Używanie dopalaczy w zestawieniu z wynikami badania ESPAD 2015	108
Wykres 94. Uczestnictwo w grach hazardowych	109
Wykres 95. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu?	110
Wykres 96. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?	111

Wykres 97. Czy zdarza się, że osoby niepełnoletnie podejmują próby zakupu alkoholu?	112
Wykres 98. Czy zna Pan/Pani przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu lub papierosów? ...	112
Wykres 99. Czy zdarza się, że osoby niepełnoletnie podejmują próby zakupu piwa 0%?	114
Wykres 100. Jak często osoby niepełnoletnie próbują zakupić napoje energetyzujące?	114
Wykres 101. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?	115

Spis tabel

Tabela 1. Posiedzenia KRPA.	10
Tabela 2. Procedura "Niebieskie Karty"	19
Tabela 3. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie.....	20
Tabela 4. Liczba rodzin, w których stwierdzono występowanie przemocy w rodzinie ze względu na doświadczaną formę przemocy zdefiniowaną w Kodeksie Karnym.	22
Tabela 5. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Gorlice.	26
Tabela 6. Ocena zjawiska nadużywania napojów alkoholowych na przestrzeni ostatnich 10 lat.	30
Tabela 7. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych?.....	44
Tabela 8. Czy zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi użytkowania Internetu?.....	47
Tabela 9. Akty przemocy wśród uczniów klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej.....	77
Tabela 10. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	81
Tabela 11. Kiedy po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?.....	85
Tabela 12. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?.....	85
Tabela 13. Jak często sięgasz po alkohol?	86
Tabela 14. Z jakimi narkotykami miał/aś kontakt?.....	91
Tabela 15. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów	120
Tabela 16. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne.....	121
Tabela 17. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych	121
Tabela 18. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków.....	122
Tabela 19. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.	124

Załącznik nr.1 Ankieta dla dorosłych mieszkańców gminy

Ankieta jest realizowana na zlecenie Urzędu Gminy, Ankieta jest anonimowa

1. Jakie problemy są najistotniejsze w Twoim środowisku lokalnym

5- bardzo istotny, 4- istotny, 3- przeciętny, 2- mało istotny, 1- nie istotny

Alkoholizm	5	4	3	2	1
Narkomania	5	4	3	2	1
Wzrost przestępczości	5	4	3	2	1
Bezrobocie	5	4	3	2	1
Nowe substancje psychoaktywne dopalacze	5	4	3	2	1

Bardzo istotny inny, jaki?.....

2. Czy w Pan/Pani opinii na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?

Tak, ten problem jest bardzo powszechny

Uważam, że są to nieliczne przypadki

Nie ma takiego problemu

Nie mam zdania

3. Czy uważa Pan/Pani, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej?

Tak

Nie

4. Czy spotkał się Pan/Pani na terenie gminy ze sprzedażą alkoholu nieletnim?

Tak, spotykam się bardzo często   Tak, kilka razy

Nie

Nie zwracam na to uwagi

5. Czy spotkał się Pan/Pani w gminie ze zjawiskiem picia alkoholu przez kobiety w ciąży?

Tak, spotykam się bardzo często   Tak, kilka razy

Nie

Nie zwracam na to uwagi

6. Czy spotkał się Pan/Pani ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy?

- Tak, spotykam się bardzo często   Tak, kilka razy
Nie   Nie zwracam na to uwagi

7. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

- Nie znam   5-10 osób
1-5 osób   10 i więcej

8. Jak ocenia Pan/Pani poniższe stwierdzenia biorąc pod uwagę ostatnich 10 lat.

Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest	częstszy	podobny	rzadszy	nie wiem
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest	częstszy	podobny	rzadszy	nie wiem
Obecnie dorośli piją	więcej	podobnie	mniej	nie wiem
Obecnie nieletni piją	więcej	podobnie	mniej	nie wiem
Spożycie alkoholu w miejscu pracy jest	częstsze	bez zmian	rzadsze	nie wiem

9. Jak często spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?

- Nie pije   raz na dwa tygodnie
okazjonalnie (kilka razy w roku)   raz w tygodniu
raz w miesiącu   codziennie

10. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

- Nie piję   Drinki   Wino
Piwo   Wódkę   Miody pitne, likiery

11. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?

- Tak można, są to tak samo uzależniające napoje procentowe jak np. wódka
Nie wiem
Nie, to zbyt słaby alkohol

12. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

- Każdego dnia

- Raz w tygodniu
- Nie musi to być każdego dnia, raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu wystarczy, że ktoś odczuwa potrzebę, iż musi się napić, a to już jest to sygnałem ostrzegawczym
- Nie wiem
13. Czy w Pani/Pana opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?
- Tak, ten problem jest bardzo powszechny
- Nie ma takiego problemu
- Uważam, że są to nieliczne przypadki
- Nie mam zdania
14. Czy wie Pan/Pani, gdzie można zdobyć narkotyki?
- Tak
- Nie
15. Czy zna Pan/Pani, osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki/dopalacze?
- Nie znam
- 1-5
- 5-10
- 10 i więcej
16. Czy kiedykolwiek zażywał Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?
- Nie
- Tak ale tylko raz
- Tak, kilka razy
- Tak sięgam po nie raz na jakiś czas
17. Czy zna Pan/Pani instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom doświadczającym przemocy w rodzinie?
- Tak, znam (jakie to instytucje?).....
- Nie
18. Które z poniższych stwierdzeń według Pana/Pani oznaczają przemoc w rodzinie?
- Wyzwiska, poniżanie, krzyki
- Uniemożliwianie podjęcia pracy
- Bicie, szarpanie, popychanie
- Zaniedbanie, brak opieki
- Odbieranie pieniędzy
- Nakłanianie do picia alkoholu
19. Czy zna Pan/Pani rodziny w których wg. Pana/Pani stosowana jest przemoc w rodzinie?
- Tak, znam wiele takich rodzin ponad 5
- Tak, znam 1-2 rodzin
- Nie znam takich rodzin
- Tak, znam kilka takich rodzin 3 - 5

20. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?

Tak, kto był osobą stosującą przemoc.....

Nie, nigdy nie doświadczyłem/am przemocy

21. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć swoje dziecko?

tak, można skarcić dziecko cieleśnie, jeżeli inne metody zawodzą

rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób

nie, nie powinno się stosować kar cielesnych – to jest przestępstwo

nie wiem

22. Czy pali Pan/Pani papierosy?

Tak, sporadycznie dla towarzystwa

Tak, kilka dziennie, zależy od sytuacji

Tak, nałogowo

Nie

23. Czy uważa Pan/ Pani, że palenie papierosów szkodzi Pana/Pani zdrowiu?

Tak

Nie

24. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?

Tak

Nie

25. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?

Uważam że szkodzi bardziej niż palenie czynne

Szkodzi tak samo

Nie, nie szkodzi bardziej

Nie wiem

26. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących, piwa bezalkoholowego, cydru czy alkopopu (*kolorowe drinki w małych buteleczkach*) przez osoby niepełnoletnie?

Tak, Napoje energetyzujące

Tak, Cydr

Tak, Piwo 0 %

Tak, Alkopop

Nie

27. Czy uczestniczy Pan/Pani w następujących formach gier losowych?

	Tak, regularnie	Tak, od czasu do czasu	Korzystałem w przeszłości	Nie
Konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegające na wysyłaniu płatnych smsów				
Gry na automatach w salonie gier				
Zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto				
Internetowe gry hazardowe np. poker				

28. Czy zna Pan/ Pani w swoim otoczeniu osoby, które regularnie korzystają z gier losowych?

- Tak, znam 1-2 osoby
- Tak, znam kilka takich osób 3-5
- Tak, znam więcej niż 5 takich osób
- Nie znam

29. Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)

- Tak, znam 1-2 osoby
- Tak, znam kilka takich osób 3-5
- Tak, znam więcej niż 5 takich osób
- Nie znam

30. Czy zgadza się Pan/Pani z następującymi stwierdzeniami

	Tak	Nie	Nie wiem
Użytkownicy Internetu są zupełnie anonimowi			
Przestępcy internetowi najczęściej unikają odpowiedzialności karnej			
Raz udostępniona w Internecie informacja zostaje tam na zawsze, dlatego należy być ostrożnym przy udostępnianiu danych osobistych			

31. Z kim najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?

- z rodziną
- z przyjaciółmi, znajomymi
- inne osoby.....

32. W jakiej formie najchętniej spędza Pan/Pani czas wolny?

- wycieczki, podróże, spacer
- sport, rekreacja
- kino, teatr
- zajęcia związane z zainteresowaniami, hobby
- oglądanie telewizji
- spotkania towarzyskie
- inne, jakie?.....

33. Co Pani/Pana zdaniem najczęściej utrudnia spędzanie czasu wolnego w pożądanym sposób?

- natłok obowiązków (praca, nauka, obowiązki domowe)
- brak finansów
- problemy zdrowotne
- inne, jakie?.....

34. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy które pomagają osobom uzależnionym?

Tak, jakie.....

Nie

35. Jakie działania powinny podjąć władze gminy, aby skutecznie przeciwdziałać uzależnieniom? *proszę uszeregować od 1- 4 (1 – najważniejsze działanie)*

Prowadzić zajęcia profilaktyczne w szkołach

Organizować spotkania informacyjne o możliwościach uzyskania pomocy osobom uzależnionym

Organizować spotkania informacyjno- profilaktyczne dotyczące szkodliwości alkoholu

Tworzyć centra integracji społecznej dla młodzieży

Inne jakie?.....

METRYCZKA: Kobieta Mężczyzna

Wiek: do 19 20-30 31-60 powyżej 60

Wykształcenie : podstawowe gimnazjalne zawodowe średnie policealne wyższe

Liczba osób w gospodarstwie domowym: .....

Aktywność zawodowa: aktywny/a nieaktywny/a emeryt/rencista student

Załącznik nr.2 Ankieta dla sprzedawców napojów alkoholowych.

Ankieta jest realizowana na zlecenie Urzędu Gminy, Ankieta jest anonimowa

1. Czy zdarza się, że alkohol jest spożywany w obrębie sklepu? I jeśli tak to jak często?
 Nie zdarza się
 Raz w tygodniu
 Rzadko, raz w miesiącu
 Codziennie
2. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu?
 Tak
 Nie
 Nie pamiętam
3. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?
 Tak
 Nie
4. Czy widzi Pan/Pani coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej?
 Tak
 Nie
 Nie wiem
5. Czy zdarzyło się Panu/Pani sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej ?
 Tak
 Nie
6. Czy zna Pan/Pani przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu lub papierosów na terenie gminy?
 Tak znam przypadki sprzedaży nieletnim alkoholu
 Nie znam przypadków sprzedaży nieletnim alkoholu
 Tak znam przypadki sprzedaży nieletnim papierosów
 Nie znam przypadków sprzedaży nieletnim papierosów
7. Czy kiedykolwiek sprzedał/ła Pan/Pani papierosy lub alkohol osobie, wiedząc, że jest niepełnoletnia?
 Tak, sprzedałem/am alkohol
 Nie sprzedałem/am alkoholu
 Tak, sprzedałem/am papierosy
 Nie sprzedałem/am papierosów
8. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol młodszych ludzi?
 Nigdy
 Rzadko, raz w miesiącu
 Raz w tygodniu
 Codziennie

9. Jak często osoby niepełnoletnie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych?
- Codziennie   Raz w tygodniu   Rzadko, raz w miesiącu   Nigdy
10. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?
- Codziennie   Raz w tygodniu   Rzadko, raz w miesiącu   Nigdy
11. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić napoje energetyzujące?
- Codziennie   Raz w tygodniu   Rzadko, raz w miesiącu   Nigdy
12. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%?
- Codziennie   Raz w tygodniu   Rzadko, raz w miesiącu   Nigdy
13. Czy w przypadku wątpliwości co do wieku osoby próbującej zakupić alkohol lub papierosy sprawdza Pan/Pani dokument tożsamości?
- Tak   Nie
14. Czy jest Pan/Pani świadomy/a jak kara grozi sprzedawcy, który sprzeda alkohol osobie niepełnoletniej?
- Tak   Nie
15. Czy wie Pan/Pani na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży alkoholu?
- Tak   Nie

Załącznik nr.3 Ankieta dla uczniów klas 6 Szkół Podstawowych

Ankieta jest realizowana na zlecenie Urzędu Gminy, Ankieta jest anonimowa

1. Jak się czujesz w swojej szkole?

Odpowiedź	
Bardzo dobrze	
Raczej dobrze	
Raz dobrze a raz źle	
Raczej źle	
Bardzo źle	

2. Czy zdarza Ci się wagarować?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

3. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Odpowiedź	
Bardzo Dobrze	
Dobrze	
Średnio	
Raczej źle	
Bardzo źle	

4. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Odpowiedź	
Tak, mam do nich pełne zaufanie	
Czasem coś powiem, ale nie zawsze	
Raczej nie mówię	
Nigdy nie mówię rodzicom o swoich problemach	

5. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Odpowiedź	
Nie, bez względu na okoliczności	
Nie wiem	
Tak, jeżeli dało ku temu powody	

6. Czy w domu czujesz się bezpieczny?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

7. Jak spędzasz czas wolny?

Odpowiedź	
Aktywnie ze znajomymi/rodziną (gramy w piłkę, jeździmy na wycieczki rowerowe, basen, narty, lodowisko itp.)	
Bez celu chodzę ze znajomymi	
Oglądam telewizję	
Gram na komputerze/tablecie/telefonie	
Najczęściej wtedy wyjeżdżam	
Uczestniczę wtedy w dodatkowych zajęciach	
Inna forma spędzania wolnego czasu, jaka?	

8. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Odpowiedź	
Nie obserwuję wcale, nie zdarzają się	
Rzadko, raz na pół roku	
Od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu	
Często, kilka razy w tygodniu	
Bardzo często, niemal codziennie	

9. Czy czujesz się w szkole bezpieczna(y)?

Odpowiedź	
Tak, czuję się bezpiecznie	
Raczej bezpiecznie	
W mojej szkole jest raczej niebezpiecznie	
Nie, moja szkoła jest bardzo niebezpieczna	

10. Czy są w szkole uczniowie których się boisz?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

11. Czy uważasz, że byłaś/eś ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

12. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom doświadczającym przemocy?

Odpowiedź	
Znam dokładnie nazwę i lokalizację kilku instytucji, które zajmują się pomocą	
Nie znam nazw ale wiem gdzie i do kogo się udać	
Nie wiem	

13. Kogo w pierwszej kolejności zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

Odpowiedź	
Wychowawcę/Dyrektora Szkoły/Pedagoga/Nauczyciela	
Kolegów	
Rodziców	
Rodzeństwo	
Policję	
Nikogo	

14. Czy znasz przypadki stosowania którejs z podanych niżej form przemocy w swojej szkole?

	Tak	Nie
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, Skype, Messenger)		
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji		
amatorskie filmiki video		
poniżanie		
zastraszanie		
ośmieszanie, wulgaryzmy		
szantaż		
bicie, plucie		
wyzywanie, przezywanie		
groźenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)		

15. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z zachowań wymienionych w poprzednim pytaniu?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

16. Czy spotykasz się z przejawami przemocy poza szkołą?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

17. Czy uczestniczyłaś/eś w czynnym akcie przemocy?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

18. Czy masz swój komputer, tablet, telefon?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

19. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Odpowiedź	
Mniej niż 1 godzinę	
od 1 do 3 godzin	
od 3 do 5 godzin	
Więcej niż 5 godzin	
nie korzystam	
korzystam tylko w weekendy	

20. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera, telefonu, tabletu?

	Bardzo często	Często	Średnio	Rzadko	Bardzo rzadko	Nigdy
Portale społecznościowe, strony internetowe służące rozrywce						
Tematyczne strony internetowe, fora						
Gry (w tym wirtualne światy)						
Praca, nauka						

21. Czy często zawierasz nowe znajomości w Internecie?

Odpowiedź	
Tak, bardzo często	
Raczej okazjonalnie (od czasu do czasu)	
Nigdy nie zawieram takich znajomości	

22. Czy wiesz, czym jest cyberprzemoc?

Odpowiedź	
Tak	
Nie, nie wiem	

23. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

Odpowiedź	
To nic takiego, ignoruję ją całkowicie	
Czasami dla żartu, to nic takiego	
Nie mam nic przeciwko	
Przejmuję się i szukam pomocy	
Inne (jakie?)*	

24. Czy wbrew Twojej woli wykonano Tobie zdjęcia lub film ?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	
Nie przypominam sobie	

25. Czy byłeś/eś sprawcą oczerniania lub szantażowania kogoś za pomocą urządzeń elektronicznych?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

26. Czy słyszałeś/-aś o organizacjach i serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą ?

Odpowiedź	
Tak, znam	
Nie, nie znam	

27. O której z poniższych organizacji i serwisach internetowych słyszałeś/-aś?:

Odpowiedź	
Kidprotect.pl	
Sieciaki.pl	
Akademia Bezpiecznego Internetu	
Dyżurnet.pl	
Safer Internet	
Kampania Dziecko w sieci	
Helpline.org	

28. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Odpowiedź	
Nie znam	
1-5 osób	
6-10 osób	
11 i więcej osób	

29. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest:

Odpowiedź	
Bardzo trudny, prawie nie możliwe	
Raczej trudny, nie warto się wysilać	
Trudny, ale jak się chce to można	
Raczej łatwy, nie wymaga to dużego wysiłku	
Łatwy, właściwie każdy może kupić	

Nie wiem nie interesuje mnie to	
---------------------------------	--

30. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Odpowiedź	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje i narządy organizmu	
Wiem ogólnie, jakie są skutki palenia	
Nie wiem, jakie są konsekwencje	

31. Czy kiedykolwiek zapaliłeś/aś papierosa?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

32. Czy uważasz że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest:

Odpowiedź	
Bardzo trudny, prawie niemożliwy	
Raczej trudny, nie warto się wysilać	
Trudny, ale możliwy jak się poprosi odpowiednie osoby	
Raczej łatwy, nie wymaga to dużego wysiłku	
Łatwy, właściwie każdy może kupić	
Nie wiem nie interesuje mnie to	

33. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Odpowiedź	
Nie znam	
Wiem ogólnie, jakie są skutki picia alkoholu	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu	

34. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Odpowiedź	
tak	
nie	

35. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

36. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

37. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

Odpowiedź	
zdecydowanie negatywny	
nie zwracam na to uwagi	
nie podoba mi się, ale jestem tolerancyjny	
próbuję im pomóc	
nie mam zdania	

38. Czy ktoś kiedykolwiek namawiał Cię do spróbowania narkotyków?

Odpowiedź	
Tak	
Nie	

39. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Odpowiedź	
Nie wiem jakie są konsekwencje	
Wiem ogólnie jakie są skutki używania narkotyków	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu i narządy	

40. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Odpowiedź	
Nie wiem, jakie są konsekwencje	
Wiem ogólnie, jakie są konsekwencje prawne	
Potrafię powiedzieć dokładnie kary są przewidziane za posiadanie narkotyków	

41. Czy rodzice rozmawiają z Tobą na temat szkodliwości zażywania narkotyków/dopalaczy?

Odpowiedź	
rozmawiają bardzo często	
rozmawiają często	
rozmawiają rzadko	
rozmawiają bardzo rzadko	
w ogóle nie rozmawiają ze mną na ten temat	

42. Czy nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat szkodliwości zażywania narkotyków/dopalaczy?

Odpowiedź	
rozmawiają bardzo często	
rozmawiają często	
rozmawiają rzadko	
rozmawiają bardzo rzadko	
w ogóle nie rozmawiają ze mną na ten temat	

43. Jesteś uczniem szkoły:

Odpowiedź	
------------------	--

44. Jesteś uczniem klasy

Odpowiedź	
Szóstej	

45. Podaj swoją płeć

Odpowiedź	
Kobieta	
Mężczyzna	

Załącznik nr. 4 Ankieta dla uczniów klas 7 i 8 Szkół Podstawowych.

Ankieta jest realizowana na zlecenie Urzędu Gminy, Ankieta jest anonimowa

1. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Tak, mam do nich pełne zaufanie	
Czasem coś powiem, ale nie zawsze	
Raczej nie mówię	
Nigdy nie mówię rodzicom o swoich problemach	

2. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Nie, bez względu na okoliczności	
Nie wiem	
Tak, jeżeli dało ku temu powody	

3. Czy w domu czujesz się bezpieczny?

Tak	
Nie	

4. Jak spędzasz czas wolny?

Aktywnie ze znajomymi/rodziną (gramy w piłkę, jeździmy na wycieczki rowerowe, basen, narty, lodowisko itp.)	
Bez celu chodzę po dworze ze znajomymi	
Oglądam telewizję	
Gram na komputerze/tablecie/telefonie	
Wyjeżdżam na wycieczki	
Uczestniczę wtedy w dodatkowych zajęciach	
Inna forma spędzania wolnego czasu, jaka?	

5. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Nie obserwuję wcale, nie zdarzają się	
Rzadko, raz na pół roku	
Od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu	
Często, kilka razy w tygodniu	
Bardzo często, niemal codziennie	

6. Czy są w szkole uczniowie których się boisz?

Tak	
Nie	

7. Czy uważasz, że byłeś/eś ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy w szkole?

Tak	
Nie	

8. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom doświadczającym przemocy?

Znam dokładnie nazwę i lokalizację kilku instytucji, które zajmują się pomocą	
Nie znam nazw ale wiem gdzie i do kogo się udać	
Nie wiem	

9. Kogo w pierwszej kolejności zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy w szkole?

Wychowawcę/Dyrektora Szkoły/Pedagoga/Nauczyciela	
Kolegów	
Rodziców	
Rodzeństwo	
Policję	
Nikogo	

10. Czy znasz przypadki stosowania którejs z podanych niżej form przemocy w szkole?

	Tak	Nie
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory (np. Facebook, Skype, Messenger)		
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji		
amatorskie filmiki video		
poniżanie		
zastraszanie		
ośmieszanie, wulgaryzmy		
szantaż		
bicie, plucie		
wyzywanie, przezywanie		
grożenie (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów)		

11. Czy w stosunku do Ciebie miało miejsce któreś z zachowań wymienionych w poprzednim pytaniu?

Tak	
Nie	

12. Czy spotykasz się z przejawami przemocy poza szkołą?

Tak	
Nie	

13. Czy uczestniczyłeś/eś w czynnym akcie przemocy?

Tak	
Nie	

14. Ile czasu w ciągu dnia korzystasz z telefonu, tabletu, komputera i na co go poświęcasz?

	Mniej niż 1 godzinę dziennie	Od 1 do 3 godzin	Od 3 do 5 godzin	Więcej niż 5 godzin	Nie korzystam
Portale społecznościowe, strony internetowe służące rozrywce					
Tematyczne strony internetowe, fora					
Gry (w tym wirtualne światy)					
Praca, nauka					

15. Czy często zawierasz nowe znajomości w Internecie?

Tak, bardzo często	
Raczej okazjonalnie	
Nigdy nie zawieram takich znajomości	

16. Czy wiesz, czym jest cyberprzemoc?

Tak	
Nie, nie wiem	

17. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

To nic takiego, ignoruję ją całkowicie	
Czasami dla żartu, to nic takiego	
Nie mam nic przeciwko	
Przejmuje się i szukam pomocy	
Inne (jakie?)*	

18. Czy wbrew Twojej woli wykonano Tobie zdjęcia lub film ?

Tak	
Nie	
Nie przypominam sobie	

19. Czy byłeś/eś sprawcą ośmieszania lub szantażowania kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych?

Tak	
Nie	

20. Czy słyszałeś/-aś o organizacjach i serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą ?

Tak, znam. (Wymień jakie....?)*	
Nie, nie znam	

21. Czy kiedykolwiek w życiu uczestniczyłeś/eś w gry typu hazardowego?

Tak	
Nie	

22. W jakich grach uczestniczyłeś/eś i z jaką częstotliwością?

	1-2 razy	Kilka razy 3-5	Wiele razy 6-10	Więcej niż 10 razy	Ani razu
Gry na automatach w salonie gier					
Zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto					
Gry na pieniądze w karty, kości lub inne (w realu lub w Internecie)					
Konkursy lub gry proponowane przez telefon lub w TV					

(uczestnictwo poprzez wysłanie płatnych sms-ów)					
Inne, jakie...?					

23. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Nie znam	
1-5 osób	
6-10 osób	
11 i więcej	

24. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest:

Bardzo trudny, prawie nie możliwy	
Raczej trudny, nie warto się wysilać	
Trudny, ale jak się chce to można	
Raczej łatwy, właściwie każdy może kupić	
Bardzo łatwy, nie wymaga to żadnego wysiłku	
Nie wiem nie interesuje mnie to	

25. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Potrafię powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje i narządy organizmu	
Wiem ogólnie, jakie są skutki palenia	
Nie wiem, jakie są konsekwencje	

26. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek zapalić papierosa?

Tak	
Tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	
Nie, nigdy nie paliłem papierosów	

27. Czy Twoim zdaniem e-papierosy są mniej szkodliwe od zwykłych papierosów?

Tak	
Nie	

28. Czy rodzice pozwalają Ci palić e-papierosa?

Tak	
Nie	

29. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?

w szkole	
na wagarach	
na dyskotecce	
na wakacjach	
w innym miejscu (jakim?)*	

30. Czy ktoś namawiał Cię do spróbowania papierosów?

Tak	
Nie	

31. Czy Twoi rodzice wiedzą, że paliłaś/eś? i jaka jest ich reakcja?

tak, byli bardzo źli dali mi karę i kategorycznie zabronili mi palić	
tak i nie mają nic przeciwko	
tak, porozmawiali ze mną , wytłumaczyli dlaczego palenie szkodzi	
nie, moi rodzice nie wiedzą	

32. Czy uważasz że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest

Bardzo trudny, prawie niemożliwy	
Raczej trudny, nie warto się wysilać	
Trudny, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	
Raczej łatwy, właściwie każdy może kupić	
Bardzo łatwy, nie wymaga to żadnego wysiłku	
Nie wiem nie interesuje mnie to	

33. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Nie znam	
Wiem ogólnie, jakie są skutki picia alkoholu	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu	

34. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Tak	
Nie	

35. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?

nigdy	
11 lat	
12 lat	
13 lat	
14 lat	
15 lat	

36. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłeś alkohol?

Na wagarach	
Na dyskotecce/w pubie	
Na wakacjach	
W innej (jakiej?)*	

37. Czy ktoś namawiał Cię do wypicia alkoholu?

Tak	
Nie	

38. Czy Twoi rodzice wiedzą, że piłeś/aś alkohol? Jeżeli tak to jaka była ich reakcja?

tak, byli bardzo źli dali mi karę i kategorycznie zabronili mi pić alkohol	
tak i nie mają nic przeciwko	
tak, porozmawiali ze mną , wytłumaczyli dlaczego picie alkoholu szkodzi	
nie, moi rodzice nie wiedzą	

39. Jak często sięgasz po alkohol?

codziennie, lub prawie codziennie	
kilka razy w tygodniu	
kilka razy w miesiącu	
kilka razy w roku	
piłam/em tylko raz	

40. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

dla towarzystwa	
z przyzwyczajenia	
kiedy jestem smutny lub zły	

w innej sytuacji (jakiej?)*	
-----------------------------	--

41. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić narkotyki?

Tak	
Nie	

42. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest:

Bardzo trudno, prawie niemożliwe	
Raczej trudno, trzeba się bardzo starać	
Trudno, ale można	
Raczej łatwo, nie wymaga to dużego wysiłku	
Łatwo, właściwie każdy może kupić	
Nie wiem nie interesuje mnie to	

43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Nie wiem jakie są konsekwencje	
Wiem ogólnie jakie są skutki używania narkotyków	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu i narządy	

44. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Nie wiem, jakie są konsekwencje	
Wiem ogólnie, jakie są konsekwencje prawne	
Potrafię powiedzieć dokładnie kary są przewidziane za posiadanie narkotyków	

45. Czy nauczyciele lub rodzice rozmawiają z Tobą na temat szkodliwości zażywania narkotyków/dopalaczy?

	Rodzice	Nauczyciele
rozmawiają bardzo często		
rozmawiają często		
rozmawiają rzadko		
rozmawiają bardzo rzadko		
w ogóle nie rozmawiają ze mną na ten temat		

46. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Tak	
Nie	

47. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

zdecydowanie negatywny	
nie zwracam na to uwagi	
nie podoba mi się, ale jestem tolerancyjny	
próbuję im pomóc	
nie mam zdania	

48. Czy używałeś/eś kiedykolwiek narkotyków?

Tak	
Nie	

49. W jakich okolicznościach po raz pierwszy używałeś/eś narkotyków?

w szkole	
na wagarach	
na dyskotecę/ w pubie	
na wakacjach	
inne (jakie)*	

50. Z jakimi narkotykami miałeś kontakt?

Marihuana lub haszysz*	
Substancje wziewne**	
ecstazy***	
amfetamina****	
metamfetamina*****	
inne*****	

51. Z jakiego powodu po raz pierwszy używałeś/eś narkotyków?

Z ciekawości	
Dla towarzystwa	
Kiedy odczuwam silne emocje (złość, radość, smutek)	
W innej sytuacji (jakiej?)*	

52. Czy zdarzyło Ci się przebywać pod wpływem narkotyków na terenie szkoły?

Tak	
Nie	

53. Czy Twoi rodzice wiedzą o Twoim kontakcie z narkotykami? Jeżeli tak jak była ich reakcja?

tak, byli bardzo źli, dali mi karę i kategorycznie zabronili mi jakiegokolwiek kontaktu z narkotykami	
tak, ogólnie powiedzieli żebym więcej tego nie robił/a, ale bez większych konsekwencji	
tak, porozmawiali ze mną, wytłumaczyli dlaczego używanie narkotyków jest dla mnie bardzo szkodliwe, powiedzieli o surowych konsekwencjach jeżeli to się powtórzy	
nie, moi rodzice nie wiedzą	

54. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza?

nie, nigdy	
tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	
tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	

55. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?

Wiem ogólnie jakie są skutki używania dopalaczy	
Potrafię powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy	
Nie wiem jakie są konsekwencje	

56. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?

Tak	
Nie	

57. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić dopalacze?

Tak	
Nie	
Nie wiem nie interesuje mnie to	

58. Czy używałaś/używałeś kiedykolwiek dopalaczy?

Tak	
Nie	

59. W jakich okolicznościach po raz pierwszy używałaś/używałeś dopalaczy?

W szkole	
Na wakacjach	
W domu	
Na dyskotecę/w pubie	
Na wagarach	
Inne*	

60. Z jakiego powodu po raz pierwszy używałaś/używałeś dopalaczy?

Z ciekawości	
Dla towarzystwa	
Kiedy poczułam/poczułem silne emocje	
Inne*	

61. Jesteś uczniem szkoły:.....

62. Jesteś uczniem klasy

Siódmej Podstawowej	
Ósmej Podstawowej	

63. Podaj swoją płeć

Kobieta	
Mężczyzna	